

JURIDISKA FAKULTETEN

VID LUNDS UNIVERSITET

Ellen Såthén

Konkursboets rättsliga ställning efter avslutad konkurs

Om upplösta konkursbons rättskapacitet och partsbehörighet

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet

30 högskolepoäng

Handledare: Patrik Lindskoug

Termin: VT 2023

Innehållsförteckning

SUMMARY	4
SAMMANFATTNING.....	6
FÖRORD	8
FÖRKORTNINGAR.....	9
1 INLEDNING.....	10
1.1 Bakgrund	10
1.2 Syfte och frågeställning	11
1.3 Metod och material	11
1.4 Avgränsningar.....	14
1.5 Forskningsläge	16
1.6 Disposition	17
2 KONKURSRÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER	19
2.1 Inledning	19
2.2 Konkursens huvudändamål.....	19
2.3 Konkursgäldenären och konkursegendomen.....	20
2.4 Konkursförvaltarens befogenheter under ordinarie konkurs....	20
2.5 Konkursförvaltarens arvode	23
2.6 Konkursens avslutande	24
3 KONKURSBOETS BEHOV AV RÄTTSKAPACITET OCH PARTSBEHÖRIGHET	25
3.1 Inledning	25
3.2 Förhållandet mellan konkursrätten och processrätten.....	26
3.3 Processer som pågår vid konkursens avslut.....	26
3.4 Efterutdelning.....	27
3.4.1 Inledning.....	27
3.4.2 Efterutdelning i utdelningskonkurser	27
3.4.3 Efterutdelning i avskrivningskonkurser	29
3.5 Abandonerad egendom som visar sig ha ett värde.....	30
3.6 Återvinning efter konkursens avslut.....	32
3.7 Överklaganden av utdelningsförslaget.....	34

3.8	Analys av konkursboets behov av rättskapacitet och partsbehörighet	35
3.8.1	Processer som pågår vid konkursens avslut	35
3.8.2	Efterutdelning.....	35
3.8.3	Abandonerad egendom som visar sig ha ett värde	40
3.8.4	Återvinning efter konkursens avslut.....	40
3.8.5	Överklaganden av utdelningsförslaget	43
3.8.6	Avslutande kommentar.....	43
4	EN POTENTIELL RÄTTSKAPACITET OCH PARTSBEHÖRIGHET	45
4.1	Konkursförvaltarens befogenheter efter konkursens avslut.....	45
4.1.1	Inledning.....	45
4.1.2	Processer som pågår vid konkursens avslut	45
4.1.3	Efterutdelningsförfarandet.....	46
4.2	Konkursboets partsbehörighet efter konkursens avslut	47
4.3	Andra upplösta juridiska personers rättskapacitet och partsbehörighet	48
4.3.1	Inledning.....	48
4.3.2	Aktiebolag som upplösts genom konkurs	49
4.3.3	Aktiebolag som upplösts genom likvidation	51
4.4	Analys av konkursboets potentiella rättskapacitet och partsbehörighet	52
4.4.1	Inledande kommentar	52
4.4.2	Processer som pågår vid konkursens avslut	52
4.4.3	Efterutdelningsförfarandet.....	55
5	AVSLUTANDE OCH SUMMERANDE ANALYS	65
5.1	Inledande kommentar.....	65
5.2	Processer som pågår vid konkursens avslut.....	65
5.3	Efterutdelningsförfarandet.....	65
	KÄLLFÖRTECKNING	68
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	76

Summary

The purpose of the thesis is to contribute to the understanding of the legal status of the bankruptcy estate and to examine the extent to which a bankruptcy estate can be recognised as having legal capacity and party capacity after the completion of the bankruptcy. The bankruptcy estate is a legal entity that has both legal capacity and party capacity. When the bankruptcy is completed, the bankruptcy estate is dissolved and therefore as a rule loses both its legal capacity and its party capacity. Despite the dissolution, there are several cases in which the bankruptcy estate has been recognised as having the possibility to take legal action and procedural measures. A legal dogmatic method is used to examine when the bankruptcy estate has the need for and the possibility to be recognised as having legal capacity and party capacity despite the completion of the bankruptcy proceedings.

It can be concluded that the bankruptcy estate has the need and the possibility to be recognised as having legal capacity and party capacity in three situations; when there is an ongoing proceeding at the completion of the bankruptcy, when an asset that was not included in the original distribution proposal or the write-off decision is to be post-distributed to the creditors, and when there are proceedings related to the post-distribution or bankruptcy proceedings.

Regarding ongoing proceedings at the time of the completion of the bankruptcy, it is possible to recognise the bankruptcy estate party capacity in proceedings that were either ongoing at the completion of the bankruptcy or proceedings that have been appealed before the completion. To ensure that the main purpose of the bankruptcy is fulfilled, it is argued in the thesis that it should also be possible to recognise the bankruptcy estate party capacity to take over or enter into unknown proceedings of the bankruptcy debtor that were ongoing at the time of the bankruptcy's completion or to appeal against the outcome of proceedings concluded after the completion of the bankruptcy.

Regarding post-distribution, a post-distributable asset may consist of more assets than money that are in the immediate possession of the bankruptcy trustee. For post-distribution to take place, the bankruptcy estate must be recognised as having the legal capacity to collect and convert the post-distributable asset into distributable funds. Based on a comparison with the liquidator's powers, it is also argued that the bankruptcy trustee has the right to request judicial assistance from the Enforcement Authority to collect the asset.

However, the legal position is unclear if the post-distributive assets are disputed or require more extensive measures to be converted into distributable funds. In the case Ö 3646-22 the Supreme Court stated that the bankruptcy estate only has party capacity in exceptional cases, as the bankruptcy trustee's actions are limited to actions that are part of the post-distribution process.

Based on an analogy with the liquidator's powers, it is argued in the thesis that this statement is restrictive and that leads to practical problems regarding the post-disruption proceedings. The statement also leads to an inconsistent treatment of the party capacity of dissolved legal entities and the powers of the legal entity's representatives. For the post-distribution procedure to fulfil its function and to ensure the main purpose of the bankruptcy procedure, it is argued in the thesis that the Supreme Court's assessment is restrictive and limits the possibilities to ensure the main purpose of the bankruptcy procedure. The outcome of the decision means that the possibilities of recognising the dissolved bankruptcy estates party capacity are likely to be limited. In most cases, the bankruptcy trustee will be obliged to sell the subject of the dispute and distribute the purchase price to the creditors.

Some exceptions to the Supreme Court's statement have been identified. In addition to proceedings that are ongoing when the bankruptcy is completed, it should be possible to recognise the bankruptcy estate party capacity in proceedings that arise from an appeal against the Enforcement Agency's decision to warrant judicial assistance. It should also be possible to recognise the bankruptcy estate party capacity in proceedings that are related to the bankruptcy or post-distribution proceedings. In relation to the post-distribution proceedings, it should also be possible to recognise the bankruptcy estate party capacity where the legal action is of such a nature that it can be considered a decommissioning measure. For example, it should be possible for the bankruptcy estate to bring a claim for specific performance before the court if the right of the bankruptcy estate has been established by a previous claim for declaratory judgment. However, the legal position is still considered unclear, and it is to be expected that the Supreme Court will have to take a stance on which exceptions should be accepted in future cases.

Sammanfattning

Uppsatsens syfte är att bidra till förståelsen om konkursboets rättsliga ställning och undersöka i vilken utsträckning ett konkursbo kan erkännas rättskapacitet och partsbehörighet efter konkursens avslut. Konkursboet är en juridisk person och har både rättskapacitet och partsbehörighet. När konkursen avslutas ska konkursboet upplösas. Konkursboet förlorar därmed som utgångspunkt både sin rättskapacitet och sin partsbehörighet. Trots upplösningen finns det ett antal tillfällen där konkursboet har erkänts möjligheter att rättshandla och vidta processuella åtgärder. I uppsatsen tillämpas en rättsdogmatisk metod för att kartlägga när konkursboet har ett behov av och en möjlighet att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet trots att konkursen har avslutats.

Det kan konstateras att konkursboet har ett behov av och en möjlighet att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet i tre situationer. Situationerna är när en process pågår vid avslutandet av konkursen, när en tillgång som inte ingick i det ursprungliga utdelningsförslaget eller avskrivningsbeslutet ska efterutdelas till borgenärerna och när det uppstår processer som har anknytning till själva efterutdelnings- eller konkursförfarandet.

Vid processer som pågår vid konkursens avslut är det möjligt att erkänna konkursboet rättskapacitet i förhållande till processer som antingen var pågående vid konkursavslutet eller som överklagats dessförinnan. I syfte att säkerställa genomslaget av konkursens huvudändamål argumenteras det i uppsatsen för att det även borde vara möjligt att erkänna konkursboet partsbehörighet för att överta eller inträda i konkursgäldenärens okända processer som pågick vid konkursavslutet eller för att överklaga utfallet i processer som avslutas efter konkursavslutet.

Avseende efterutdelning kan en efterutdelningsbar tillgång bestå även av annat än likvida medel som befinner sig i konkursförvaltarens omedelbara besittning. För att efterutdelningen ska kunna ske måste konkursboet erkännas rättskapacitet i syfte att kunna inhämta och omvandla den efterutdelningsbara tillgången till utdelningsbara medel. Utifrån en jämförelse till likvidatorns befogenheter argumenteras det även för att konkursförvaltaren har rätt att begära handräckning hos Kronofogdemyndigheten för att inhämta egendomen.

Om den efterutdelningsbara tillgången däremot är tvistig eller kräver mer omfattande åtgärder är rättsläget oklart. Högsta domstolen har i mål Ö 3646-22 ”Skadeståndstalan efter konkursen” uttalat att konkursboet i samband med efterutdelningsförfarandet endast i undantagsfall har partsbehörighet, eftersom konkursförvaltarens åtgärder är begränsade till åtgärder som utgör ett led i efterutdelningen. Utifrån en analogi till likvidatorns befogenheter argumenteras det i uppsatsen för att uttalandet är restriktivt och medför praktiska tillämpningsproblem i förhållande till efterutdelningsförfarandet. Därutöver

medför utfallet en inkonsekvent behandling av partsbehörigheten för upplösta rättssubjekt och de befogenheter som tillkommer rättssubjektets ställföreträdare. För att efterutdelningsförfarandet ska fylla en funktion och säkerställa konkursens huvudändamål argumenteras det i uppsatsen för att Högsta domstolens bedömning är restriktivt och begränsar möjligheterna att tillgodose konkursens huvudändamål. Utfallet av avgörandet medför att möjligheterna att erkänna upplösta konkursbon partsbehörighet troligen är begränsade. Konkursförvaltaren kommer i de flesta fall vara hänvisad till att sälja processföremålet och dela ut köpeskillingen till borgenärerna.

Ett antal undantag till Högsta domstolens uttalande har dock identifierats. Utöver processer som pågår vid konkursens avslut bör det vara möjligt att erkänna konkursboet partsbehörighet i processer som uppstår med anledning av att en handräckning överklagas eller som har anknytning till själva konkurs- eller efterutdelningsförfarandet. I förhållande till efterutdelningsförfarandet bör det även vara möjligt att erkänna konkursboet partsbehörighet om talan är av en sådan beskaffenhet att processen kan anses utgöra en avvecklingsåtgärd. Exempelvis bör det vara möjligt för konkursboet att väcka en fullgörelsetalan om konkursboets rätt fastställts genom en tidigare fastställsetalan. Rättsläget får dock anses vara oklart och det kan förväntas att Högsta domstolen i den kommande rättstillämpningen kommer att behöva ta ställning till vilka undantag som ska accepteras.

Förord

För fyra och halvt år sedan gjorde jag en deal med pappa. Han betalar flygbiljetten hem till Sverige och jag betalar resan tillbaka till Malaysia om jag inte trivs på juristprogrammet. Nio terminer senare har jag inte ångrat den dealen en enda sekund.

Tack till Lund för alla personer som varit en del av denna resa. Listan med personer som jag vill och bör tacka är oändlig. Ni vet vilka ni är. Ett extra tack till mina Lundatöser för att vi gjort resan tillsammans, även om vi tagit olika vägar till målet. Tack till mina Vintanter för snart tio års vänskap och ett oändligt antal vinkvällar. Excelarket över drickbara viner på studentbudget ska snarast bytas ut mot vinresor.

Tack till min familj för att ni alltid tror på mig.

Ett extra stort tack till min handledare Patrik Lindskoug. Tack för dina kloka inspel och för att du styrkt mig rätt när jag förlorat riktningen och snöat in på fel spår. Tack till Jimmy Pilo och Ackordscentralen Syd för en spännande uppsatspraktik och för att ni svarat på mina tusen frågor om konkursförvaltning.

Tack till Rickard för ditt eviga stöd och kärlek. Jag lovar att jag ska sluta prata om konkurser nu.

Ellen Såthén

Lund, maj 2023.

Förkortningar

Ds	Departementsserien.
HD	Högsta domstolen.
HovR	Hovrätten.
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv, avdelning 1.
Prop.	Proposition.
RH	Rättsfall från Hovrätterna.
RÅ	Regeringsrättens årsbok.
SOU	Statens offentliga utredningar.
TR	Tingsrätten.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Konkursboets rättsliga status efter konkursens avslut är oklar i svensk rätt.¹ Under en pågående konkurs anses konkursboet vara en juridisk person.² Vad som händer med konkursboet när konkursen avslutas är dock inte lika klart.³ I den rättsvetenskapliga litteraturen framhålls både tankar om att konkursen pågår för evigt,⁴ och att konkursboet upplöses vid konkursavslutet och återuppstår vid behov.⁵ I det nyligen avgjorda målet Ö 3646-22 ”Skadeståndstalan efter konkursen”⁶ (hädanefter ”Skadeståndstalan efter konkursen”) konstaterar Högsta domstolen att konkursboet som huvudregel upplöses vid konkursavslutet. I och med upplösningen förlorar konkursboet som utgångspunkt sin rättskapacitet och partsbehörighet.⁷ I vissa undantagsfall är det dock möjligt att trots upplösningen erkänna konkursboet rättskapacitet och partsbehörighet.⁸

Avgörandet berör ett överklagat avvisningsbeslut där konkursförvaltaren fört en skadeståndstalan för konkursboets räkning. Konkursboet gjorde gällande att svaranden före konkursen hade gjort sig skyldig till medhjälp till borge-närsbrott. Svaranden invände att konkursboet efter konkursens avslut saknar partsbehörighet och yrkade att konkursboets skadeståndstalan skulle avvisas.⁹ Frågan om konkursboets partsbehörighet prövades av Högsta domstolen, som konstaterade att konkursboet i det aktuella fallet saknade partsbehörighet.¹⁰

Avgörandet väcker frågor om vilka rättsverkningarna som följer av konkursens avslut, inte minst i förhållande till konkursboets rättskapacitet och partsbehörighet. Det finns därmed ett behov av att utreda upplösta konkursbons rättsliga ställning närmare.

¹ Mellqvist (2018) s. 482 not 33; Lindskog (2019) s. 807; Håstad (1997) s. 61.

² Jfr HD mål Ö 3646-22 p. 10. För en tidigare diskussion om konkursboets rättsliga status, se exempelvis Renman (2023); Mellqvist (2018); Mellqvist & Welamson s. 54, 110–111; Keller s. 53 not 97; Lindskog (2022) s. 740 not 2585, s. 774 not 2708.

³ Mellqvist (2018) s. 482 not 33; Lindskog (2019) s. 807; Håstad (1997) s. 61.

⁴ Håstad (1997) s. 61.

⁵ Mellqvist (2018) s. 482 not 33; Lindskog (2019) s. 807.

⁶ HD mål Ö 3646-22.

⁷ HD mål Ö 3646-22 p. 12.

⁸ HD mål Ö 3646-22 p. 14, 25.

⁹ HD mål Ö 3646-22 p. 1–5, 26.

¹⁰ HD mål Ö 3646-22 p. 27–28.

1.2 Syfte och frågeställning

Uppsatsens syfte är att bidra till förståelsen för konkursboets rättsliga ställning efter konkursens avslut genom att belysa frågor av betydelse för det upplösta konkursboets behov och möjligheter.

Med utgångspunkt i det formulerade syftet avses följande frågeställning att besvaras:

- I vilken utsträckning kan ett konkursbo erkännas rättskapacitet och partsbehörighet efter konkursens avslut?

1.3 Metod och material

Uppsatsens syfte är att undersöka konkursboets rättsliga ställning efter konkursens avslut. Rättsverkningarna av konkursavslutet kommer att utredas utifrån de traditionella rättskällorna i syfte att identifiera de situationer där avslutandet av konkursen inte är definitivt. De traditionella rättskällorna utgörs av lag, praxis, förarbeten och doktrin.¹¹ Utredningen kommer att fokusera på att identifiera i vilka situationer som konkursboet enligt konkurslagen (1987:627) och praxis har erkänts möjligheter att vidta rättshandlingar och processrättsliga åtgärder efter konkursens avslut, trots att konkursboet som rättssubjekt är upplöst.¹²

Utifrån de möjligheter som identifieras i kartläggningen kommer en behovsinventering ske i syfte att undersöka i vilka situationer konkursboet har ett behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet. Genom att konstatera när ett behov föreligger är det möjligt att vidare utreda och motivera om och när det bör finnas en möjlighet att erkänna det upplösta konkursboet rättskapacitet och partsbehörighet.

Konkursboet är en juridisk person och kan därför inte rättshandla utan en ställföreträdare.¹³ Därmed kommer även konkursförvaltarens befogenheter efter konkursens avslut att undersökas. Frågan om hur långt konkursförvaltarens befogenheter sträcker sig efter konkursens avslut och vilka åtgärder som konkursförvaltaren kan vidta är tätt sammankopplad med konkursboets behov av rättskapacitet och partsbehörighet. Vissa jämförelser kommer även göras mot likvidationsförfarandet i syfte att belysa de likheter och skillnader som finns mellan förfarandena och ställföreträdarnas befogenheter. Jämförelsen gjordes även av hovrätten i ”Skadeståndstalan efter konkursen”.¹⁴

¹¹ Kleineman s. 24–26; Sandgren (2021) s. 51–53; Olsen s. 111; Peczenik (1995) s. 312; Peczenik (1990) s. 42–44; Hjertstedt s. 166–167.

¹² HD mål Ö 3646-22 p. 12.

¹³ Jfr avsnitt 3.1.

¹⁴ HovR mål Ö 1720-22 s. 3.

I syfte att förstå hur problematiken med partsbehörighet för upplösta rättssubjekt har hanterats kommer även vissa analogier att göras med andra rättssubjekt. Behandlingen av de andra rättssubjekten kan inte i sig användas för att kartlägga konkursboets rättsliga ställning. Däremot kan jämförelserna ge en förståelse för hur problematiken med partsbehörighet för upplösta rättssubjekt har behandlats. Genom jämförelserna är det möjligt att diskutera i vilken mån ett upplöst konkursbo kan och bör erkännas rättskapacitet och partsbehörighet.

Uppsatsens frågeställning efterlyser en beskrivning av gällande rätt. För att besvara frågeställningen kommer den rättsdogmatiska metoden att användas. Den rättsdogmatiska metoden är en metod vars syfte är att kartlägga, systematisera och tolka gällande rätt med utgångspunkt i de traditionella rättskällorna.¹⁵ Rättsdogmatiken anses utgå från frågan ”vad är gällande rätt?”,¹⁶ och ämnar ofta lösa ett konkret juridiskt problem.¹⁷

Metodfrågan ses ofta som liktydig med frågan om vilket material som används.¹⁸ Rättskällevärdet utgör en central del av den rättsdogmatiska metoden,¹⁹ och anger vilka källor som ska, bör eller får användas och i vilken ordning materialet ska beaktas.²⁰ Lag och praxis utgör de rättskällor som ska beaktas medan förarbeten och doktrin får beaktas.²¹ Materialet som väljs måste därutöver värderas utifrån dess relevans, tillförlitlighet och auktoritet.²² I den mån det är möjligt kommer uppsatsens frågeställning att utredas utifrån lagtext, praxis och förarbeten. Doktrin kommer främst att konsulteras för att bekräfta de tolkningar som framkommit i andra rättskällor eller för att i vissa fall kartlägga vad som anses utgöra gällande rätt när ledning inte kan hämtas i de övriga rättskällorna.

I förhållande till praxis kommer avgöranden från högsta instans att nyttjas i största möjliga mån, eftersom det inom rättskällevärdet är de avgöranden som tillskrivs värde.²³ Även några notisfall kommer att behandlas. Prejudikatvärdet av notisfall är omdiskuterat.²⁴ Uppsatsen kommer dock enbart att använda notisfall som tillskrivits värde i den rättsvetenskapliga litteraturen, vilket befäster dess relevans. Även vissa avgöranden från lägre instanser kommer att nyttjas för att ge stöd för uppsatsens argumentation. Dessa avgöranden saknar

¹⁵ Kleineman s. 24–26; Sandgren (2021) s. 51–53; Olsen s. 111; Peczenik (1995) s. 312; Peczenik (1990) s. 42–44; Hjertstedt s. 166–167.

¹⁶ Gunnarsson & Svensson s. 105; Sandgren (2006) s. 650–651; Olsen s. 116.

¹⁷ Kleineman s. 23.

¹⁸ Svensson s. 213.

¹⁹ Gunnarsson & Svensson s. 108; Lehrberg (2022) s. 97.

²⁰ Gunnarsson & Svensson s. 108, 112–119; Svensson s. 220–221; Sandgren (2006) s. 651.

²¹ Peczenik (1990) s. 47–48.

²² Sandgren (2021) s. 38.

²³ Kleineman s. 34.

²⁴ Ramberg s. 275–278.

generellt ett rättskällevärde.²⁵ Argumentationen i avgörandena kommer endast att beröras i brist på uttalanden om frågan i högre rätt i syfte att visa på att det finns utrymme för olika tolkningar och tillämpningar av gällande rätt.

I enlighet med uppsatsens metodval kommer en utredning av konkurslagens bestämmelser att ske. Förarbeten kommer därmed att utgöra en viktig del av uppsatsen material. Vissa av motiven som kommer att användas dateras tillbaka till 1800-talet. Det är å ena sidan möjligt att ifrågasätta relevansen av motiven och hur de förhåller sig till rättens systematik idag. Å andra sidan har konkursförfarandet och konkurslagen, trots många reformer, inte genomgått alltför stora materiella ändringar. Många av de ursprungliga bestämmelserna återfinns i princip oförändrade i dagens konkurslag.²⁶ Uttalandena har därför fortsatt relevans. Även vissa senare förarbeten som inte lett till några lagändringar kommer att nyttjas eftersom de redogör för och analyserar gällande rätt.²⁷

Som nämnts ovan kommer doktrin och rättsvetenskaplig litteratur att utgöra en del av uppsatsens material. Det är inte givet vilka rättsvetenskapliga verk som utgör doktrin. Samtliga rättsvetenskapliga verk kan dock i viss mån beaktas med utgångspunkt i argumentationskraften.²⁸ Doktrinen kommer nedan att benämnas som rättsvetenskaplig litteratur. Även lagkommentaren till konkurslagen kommer att utgöra en primär källa. Lagkommentarernas ställning inom den rättsvetenskaplig litteraturen är omdiskuterad.²⁹ I likhet med vad som framförts ovan kan lagkommentarer beaktas med utgångspunkt i argumentationskraften.³⁰ Vid källhanteringen kommer det även beaktas att verken kan vara skrivna i ett specifikt syfte eller försöker leda läsaren i en viss riktning.³¹ En kritisk inställning kommer därför intas till materialet som används och olika källor kommer att vägas mot varandra i syfte att fastställa gällande rätt.

Rättsdogmatiken ger utrymme för både deskriptiva och värderande inslag. Inom ramen för metoden kan den gällande rätten därför analyseras och kritiseras. Det är även möjligt att presentera förslag på förändringar.³² Genom metoden är det dessutom möjligt att studera, analysera och kritisera domar från Högsta domstolen.³³ Även om ”Skadeståndstalan efter konkursen” kommer

²⁵ Kleineman s. 34.

²⁶ Jfr SOU 2000:62 s. 118–131; Mellqvist & Welamson s. 27.

²⁷ Jfr Mellqvist & Welamson s. 25; Bengtsson s. 777–785.

²⁸ Lehrberg (2022) s. 202–204; Munck s. 207–208; Lind s. 361; Kleineman s. 28, 33–34; Sandgren (2006) s. 654.

²⁹ Lehrberg (2022) s. 205; Hellner s. 116.

³⁰ Lehrberg (2022) s. 202–204; Munck s. 207–208; Lind s. 361; Kleineman s. 28, 33–34; Sandgren (2006) s. 654.

³¹ Samuelson & Melander s. 48–50.

³² Peczenik (2005) s. 250; Kleineman s. 24, 35–38; Wahlgren, P. s. 299–300; Svensson s. 214; Jareborg s. 4.

³³ Agell s. 45–46; Nergelius s. 437–438; Kleineman s. 34–36; för motsatt åsikt, se Lind s. 363, 370.

att utgöra en stor del av uppsatsens underlag ämnas inte en rättsfallsanalys att genomföras. Högsta domstolens resonemang i avgörandet är dock av stor relevans för uppsatsens syfte och kommer att refereras, analyseras och potentiellt även kritiseras. Uppsatsen avslutande analys kommer även innehålla viss argumentation om hur frågan om konkursboets rättsliga ställning efter konkursens avslut bör bedömas i framtida fall.

Metod handlar också om hur materialet studeras, tolkas och analyseras.³⁴ Rättsdogmatiken tillåter nyttjandet av olika tolkningsmetoder.³⁵ Som det kommer att beskrivas nedan i avsnitt 2.2 är konkursen ett borgenärsinriktat förfarande som ska tillvara ta borgenärernas kollektiva intresse av att få maximal utdelning i konkursen. I den insolvensrättsliga litteraturen framhålls att huvudändamålet ska tjäna som utgångspunkt för tolkningen av de rättsregler som aktualiseras under konkursförfarandet.³⁶ Mot bakgrund av ovan kommer primärt en teleologisk tolkning att ligga till grund för uppsatsens framställning, vilket innebär att de bestämmelser som studeras kommer att tolkas utifrån lagens ändamål.³⁷ I framställningen nedan kommer därmed konkursens huvudändamål att ligga till grund för tolkningen och analysen av de rättskäl-
lor som används för att besvara uppsatsens frågeställning.

1.4 Avgränsningar

Med anledning av uppsatsen syfte och frågeställning kommer flera avgränsningar att göras. Uppsatsens målgrupp är yrkesverksamma jurister och juriststudenter med särskild inriktning på insolvensrätt och konkursförvaltning. Viss förkunskap förväntas därmed av läsaren och uppsatsen kommer inte att redogöra för vissa grundläggande begrepp och aspekter av konkursförfarandet.

”Skadeståndstalan efter konkursen” utgår som redogjorts för i avsnitt 1.1 utifrån frågan om en skadeståndstalan kan medföra en partsbehörighet för konkursboet. I uppsatsen kommer ett bredare perspektiv ligga till grund för undersökningen och utgångspunkten kommer istället att vara att undersöka vilka behov och möjligheter det finns av att tilldela ett upplöst konkursbo rättskapacitet och partsbehörighet. Frågan om i vilka situationer ett konkursbo kan ha rätt till skadestånd kommer därför inte att behandlas. I förhållande till den behovsanalys som ska göras kommer endast konkursboets behov att studeras. Möjligheterna för konkursboet att uppträda som svarande i en process och konkursförvaltarens behov att vidta åtgärder när konkursboet som

³⁴ Svensson s. 218–219.

³⁵ Svensson s. 219; Kleineman s. 21; Lehrberg (2022) s. 251–259; Wahlgren, L. s. 156; Peczenik (1995) s. 341.

³⁶ Keller s. 43; Mellqvist (2021) s. 136.

³⁷ Wahlgren, L. s. 160; Peczenik (1995) s. 362; Lehrberg (2022) s. 254.

rättssubjekt saknar ett behov kommer därför att lämnas utanför uppsatsens utredning.

I förhållande till den konkursrättsliga framställningen kommer endast avslutningsgrunderna avskrivning enligt tionde kapitlet konkurslagen och utdelning enligt elfte kapitlet konkurslagen att behandlas. Avseende frågan om vilken egendom som anses utgöra konkursegendom kommer inte alla de omständigheter som medför att egendom omfattas av konkursboets rätt att beskrivas. Exempelvis kommer inte kraven för utmättningsbarhet enligt utsökningsbalken eller frågan vilka rättshandlingar som kan bestå trots konkursgäldenärens rådhetsförlust att behandlas. Även frågan huruvida äganderätten till egendomen övergår till konkursboet eller kvarliggjer hos konkursgäldenären kommer att lämnas utanför uppsatsens behandling. Avgränsningen kommer även att påverka framställningen av återvinningsförfarandet. Bland annat kommer inte de rekvisit som ska uppfyllas för att återvinning ska vara möjligt att behandlas. Istället kommer frågan om vem som är berättigad att framställa ett återvinningskrav, för vems räkning en sådan talan förs och de i konkurslagen uppställa tidsfristerna att behandlas.

I förhållande till efterutdelningsreglerna kommer inte frågor om hur efterutdelningsförfarandet genomförs att behandlas. Kartläggningen kommer istället fokusera på när efterutdelning kan ske i syfte att belysa konkursboets behov av rättskapacitet och partsbehörighet. En uttömmande undersökning av vilka tillgångar som är efterutdelningsbara kommer därför inte att genomföras. Därmed kommer inte heller frågor om hur efterutdelningsförfarandet förhåller sig till egendom som konkursförvaltaren inte vidtagit åtgärder med eller inte förfogat över under konkursen att behandlas. En sådan behandling skulle kräva en undersökning av frågan om abandonering kan uppstå genom konkursförvaltarens passivitet, vilket ligger utanför uppsatsens syfte.

Vissa konkursrättsliga aspekter kommer enbart behandlas i korthet. Konkursförvaltarens befogenheter kommer att kartläggas för att belysa vilka intressen som konkursförfarandet ska tillgodose och vilka befogenheter konkursförvaltaren har under det ordinarie konkursförfarandet. Befogenheterna kommer därför inte behandlas uttömmande. Exempelvis utgår en behandling av konkursförvaltarens skadeståndsansvar 17 kap. 1 § konkurslagen. Frågan om konkursförvaltarens eventuella skadeståndsansvar för åtgärder som vidtas efter konkursens avslut skulle dock kunna vara av intresse för framtida studier eftersom ett potentiellt skadeståndsansvar kan påverka konkursförvaltarens bedömning.

I förhållande till materiell abandonering kommer åtgärden enbart belysas för att problematisera vad som händer med egendom som konkursförvaltaren avstår från på grund av en felaktig uppfattning av egendomens värde. Frågor om hur abandonering går till, huruvida egendom som är förenad med offentligt ansvar går att abandonera samt frågan om konkursgäldenärens

rättsliga förmåga att motta och disponera över egendomen kommer däremot inte att behandlas.

I förhållande till den jämförelse som kommer att göras mot likvidationsförfarandet, se avsnitt 4.3.3, kommer endast en kortfattad överblick över likvidatorns befogenheter i de fall nya tillgångar framkommer efter att likvidationens avslut presenteras. Framställningen berör endast likvidationer av aktiebolag. Därmed kommer inte likvidationsgrunderna, likvidationsförfarandet, likvidatorns ställning i förhållande till aktiebolagets ledning eller andra frågor förenade med likvidationer eller återupptagandet av en likvidation att kartläggas.

I uppsatsens processrättsliga framställning kommer endast frågan om det är möjligt att erkänna konkursboets rättskapacitet och partsbehörighet att utredas. Därmed kommer frågan om talerätt att lämnas därhän. Avseende de jämförelser som kommer att göras med andra upplösta juridiska personer kommer framställningen fokusera på situationer där den upplösta juridiska personen haft ett behov av partsbehörighet. Därmed kommer en redogörelse för de fall en upplöst juridisk person har ansetts ha partsbehörighet med anledning av att de uppträder som svarande i en process utgå. Jämförelsen kommer att vara begränsad till att beröra aktiebolag som upplösts genom konkurs eller likvidation. Liknande bestämmelser finns dock även i förhållande till handelsbolag, enkla bolag, ekonomiska föreningar och stiftelser.³⁸

Avslutningsvis bör det noteras att avgörandet i ”Skadeståndstalan efter konkursen” meddelades i februari 2023.³⁹ Avgörandet är därmed relativt nytt och kan tänkas generera mer material i framtiden. I uppsatsen kommer inget material som publicerats efter den 1 maj 2023 att beaktas.

1.5 Forskningsläge

Konkursboets ställning efter konkursens avslut är ett relativt outforskat rättsområde. Frågan är knapphändigt behandlad i den rättsvetenskapliga litteraturen.⁴⁰ Håstad framhåller att konkursen i princip pågår för evigt.⁴¹ Mellqvist framhåller att det är tänkbart att konkursboet under vissa förutsättningar lever vidare efter konkursens avslut.⁴² Enligt både Lindskog och Mellqvist är det även tänkbart att konkursboet kan återuppstå vid behov.⁴³

En grundläggande genomgång av förhållandet mellan den materiella konkursrätten och processrätten görs av Marek Keller i avhandlingen *Konkurs*

³⁸ 2 kapitlet 45 § lag (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag; 17 kapitlet 42 § lag (2018:672) om ekonomiska föreningar; 7 kapitlet 14 § stiftelselagen (1994:1220).

³⁹ HD mål Ö 3646-22.

⁴⁰ Den enda behandlingen sker i följande verk: Mellqvist (2018) s. 482 not 33; Lindskog (2019) s. 807; Håstad (1997) s. 61.

⁴¹ Håstad (1997) s. 61.

⁴² Mellqvist (2018) s. 482 not 33.

⁴³ Mellqvist (2018) s. 482 not 33; Lindskog (2019) s. 807.

och process. Avhandlingen berör en stor mängd frågor avseende hur de processuella och materiella befogenheter som tillkommer konkursens aktörer förhåller sig till varandra och fokuserar på aktörernas ställning i olika rättsliga processer. Avhandlingen är dock avgränsad till frågor som uppstår innan konkursens avslut.⁴⁴ Även Jenny Söderlunds avhandling *Konkursrätten: om konkursboet ses som en association i tvångslikvidation med borgenärerna som medlemmar* berör frågor om konkursboet processrättsliga ställning under konkursförfarandet.⁴⁵ Frågan om konkursboets ställning efter avslutad konkurs synes dock vara obehandlad.

Inte heller det avgörande som ligger till grund för uppsatsens frågeställning, ”Skadeståndstalan efter konkursen”, behandlas i någon större utsträckning. Avgörandet nämns vid ett par tillfällen i lagkommentaren till konkurslagen,⁴⁶ och kommenteras i en artikel av Hans Renman.⁴⁷ Uppsatsens ämnesval lämpar sig därför väl för studier.

1.6 Disposition

Uppsatsen består av fem kapitel. I uppsatsens andra kapitel redogörs för vissa grundläggande konkursrättsliga aspekter. En överblick ges över konkursens huvudändamål, vilken egendom som utgör konkursegendom samt hur konkurser avslutas. Kapitlet innehåller även en redogörelse av konkursförvaltarens befogenheter under det ordinarie konkursförfarandet.

I det tredje kapitlet genomförs uppsatsens behovsinventering. I kapitlet kartläggs därmed i vilka situationer det finns ett behov för upplösta konkursbon att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet genom en undersökning av i vilka situationer konkursboet erkänts möjlighet att rättshandla och vidta processrättsliga åtgärder efter konkursavslutet. Kapitlet avslutas med en analys i avsnitt 3.8. Analysen ligger till grund för uppsatsen fortsatta framställning.

Med utgångspunkt i analysen i avsnitt 3.8 undersöker uppsatsen fjärde kapitel i vilken utsträckning ett upplöst konkursbo kan erkännas rättskapacitet och partsbehörighet. I kapitlet kartläggs vilka befogenheter konkursförvaltaren har efter konkursens avslut samt i vilka situationer andra upplösta juridiska personer har erkänts rättskapacitet och partsbehörighet. En utblick görs även i avsnitt 4.3.3 till likvidatorns befogenheter vid de fall en likvidation återupptas i syfte att kunna jämföra dessa med konkursförvaltarens. Kapitlet avslutas med en analys i avsnitt 4.4 avseende möjligheten att tilldela upplösta konkursbon rättskapacitet och partsbehörighet.

⁴⁴ Se Keller.

⁴⁵ Se Söderlund (2009).

⁴⁶ Palmér & Savin, 1 kapitlet 1 §, 10 kapitlet 5 §, 11 kapitlet 18 §, 11 kapitlet 19 §.

⁴⁷ Renman (2023).

Avslutningsvis finns ett femte kapitlet med sammanfattande slutsatser och reflektioner.

2 Konkursrättsliga utgångspunkter

2.1 Inledning

För besvarandet av uppsatsens frågeställning och undersökningen av de rättsverkningar som följer av konkursens avslut är det inledningsvis nödvändigt att utreda rättsverkningarna av konkursbeslutet och de befogenheter som tillkommer konkursförvaltaren. Även frågan hur och när en konkurs ska avslutas är av intresse för att förstå rättsverkningarna av konkursens avslut. Förståelsen för det ordinarie konkursförfarandet skapar en möjlighet att undersöka i vilka situationer ett konkursbo har ett behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet efter konkursens avslut.

2.2 Konkursens huvudändamål

En konkurs är ett tvångsmässigt förfarande där konkursgäldenärens samlade tillgångar tas i anspråk och omhändertas för borgenärernas räkning.⁴⁸ Konkursens huvudändamål är att tillgodose borgenärernas kollektiva intresse av att få täckning för sina fordringar och skapa en jämn förlustfördelning.⁴⁹ Konkursförvaltaren agerar för borgenärskollektivets bästa,⁵⁰ och ska under ordnade former avveckla konkursgäldenärens verksamhet och realisera tillgångarna.⁵¹ Avvecklingen sker i syfte att generera ett maximalt ekonomiskt utfall.⁵² Konkursen ska därför ses som ett borgenärsinriktat förfarande.⁵³ Enligt både Keller och Mellqvist ska konkursens borgenärsinriktade syfte tjäna som utgångspunkt för tolkningen av de rättsregler som aktualiseras under konkursförfarandet.⁵⁴

⁴⁸ 1 kapitlet 1 § konkurslagen (1987:627).

⁴⁹ Bihang till riksdagens protokoll år 1920, *1911 års förslag* s. 165; prop. 1978/79:105 s. 146–147; SOU 2010:2 del 1 s. 39; prop. 2020/21:148 s. 35; Keller s. 77, 84; Mellqvist & Welamson s. 28–29.

⁵⁰ Prop. 1978/79:105 s. 153; SOU 1974:6 s. 87, 178–179; NJA 2006 s. 420.

⁵¹ Bihang till riksdagens protokoll år 1920, *1911 års förslag* s. 165; prop. 1978/79:105 s. 146–147; SOU 2010:2 del 1 s. 39; prop. 2020/21:148 s. 35; Keller s. 77, 84; Mellqvist & Welamson s. 28–29.

⁵² Prop. 1986/87:90 s. 414; om den ekonomiska maximeringen ska vara inriktad på en tillgångsmaximering eller en utdelningsmaximering har diskuterats i den rättsvetenskapliga litteraturen, se Keller s. 84–85; Söderlund (2012) s. 287 not 1100; Zamani (2020) s. 660–661; Zamani (2019) s. 52–53; Andersson & Ehrstedt s. 654.

⁵³ SOU 2010:2 del 1 s. 39, 76–77; prop. 1986/87:90 s. 111; prop. 1986/87:90, *Bilaga 8* s. 179; SOU 2000:62 s. 94; Keller s. 77.

⁵⁴ Keller s. 43; Mellqvist (2021) s. 136.

2.3 Konkursgäldenären och konkursegendomen

Konkurstillståndet innebär att konkursgäldenären förlorar rådigheten över egendomen som ingår i konkursen, se 3 kapitlet 1 § konkurslagen. Rådighetsförbudet innebär att konkursgäldenären inte kan rättshandla med konkursegendomen eller åta sig förpliktelser som kan göras gällande i konkursen. Konkursgäldenären förlorar dock inte sin rättshandlingsförmåga och kan fortfarande rättshandla med egendom som inte ingår i konkursen. Konkursgäldenären kan även åta sig nya förpliktelser eller ingå nya avtal, men förpliktelserna kan inte göras gällande mot konkursboet.⁵⁵ En fysisk person som har försatts i konkurs har därutöver fortsatt behörighet att företräda sig själv i personliga angelägenheter.⁵⁶

I den mån inget annat följer av 3 kapitlet 2 § konkurslagen omfattar konkursegendomen enligt 3 kapitlet 3 § konkurslagen all utmätningsbar egendom som tillhörde konkursgäldenären vid konkursbeslutet, egendom som tillfaller konkursgäldenären under konkursen samt egendom som återvinns till konkursboet. Egendom som förvärvas efter konkursens avslut utgör som huvudregel inte konkursegendom.⁵⁷ Däremot ska egendom som konkursgäldenären förvärvar på grund av ett rättsförhållande som uppkommit före konkursens avslut enligt Welamson anses utgöra konkursegendom, oavsett när tillgången tillfaller konkursgäldenären.⁵⁸ Konkursegendomen ska upptas i en bouppteckning,⁵⁹ vars uppgifter bekräftas av konkursgäldenären under straffansvar.⁶⁰

2.4 Konkursförvaltarens befogenheter under ordinarie konkurs

Konkursförvaltaren handlar för borgenärskollektivets bästa,⁶¹ och ska enligt 7 kapitlet 8 § konkurslagen tillvarata på borgenärernas gemensamma rätt och bästa samt främja en snabb avveckling av konkursboet. Konkursförvaltaren ska under ordnade former avveckla konkursgäldenärens verksamhet, realisera tillgångarna och fördela överskottet bland borgenärerna.⁶²

⁵⁵ Jfr prop. 1975:6 s. 124–125; SOU 1970:75 s. 65–68, 103–105; NJA 2011 s. 306 p. 4; Keller s. 52; Heuman (1992/93) s. 274; Palmér & Savin, 3 kapitlet 1 §.

⁵⁶ Mellqvist & Welamson s. 55.

⁵⁷ 1859 års underdåniga förslag till konkurslag s. 75; SOU 1974:6 s. 148; prop. 1978/79:105 s. 337–338; prop. 1986/87:90 s. 345; Welamson s. 196.

⁵⁸ Welamson s. 196–197.

⁵⁹ 7 kapitlet 13 § konkurslagen.

⁶⁰ 6 kapitlet 2 a, 2 b och 3 §§ konkurslagen; se exempelvis 11 kapitlet 1 §, 11 kapitlet 2 §, 15 kapitlet 1 § och 15 kapitlet 3 § brottsbalken.

⁶¹ Prop. 1978/79:105 s. 153; SOU 1974:6 s. 87, 178–179; NJA 2006 s. 420.

⁶² Bihang till riksdagens protokoll år 1920, 1911 års förslag s. 165; prop. 1978/79:105 s. 146–147; SOU 2010:2 del 1 s. 39; prop. 2020/21:148 s. 35; Keller s. 77, 84; Mellqvist & Welamson s. 28–29.

Konkursförvaltningen ska inriktas på att generera ett maximalt ekonomiskt utfall.⁶³ Konkursförvaltaren är därför skyldig att avveckla konkursgäldenärens rättsförhållande så förmånligt för borgenärerna som möjligt.⁶⁴

Konkursegendomen ska snarast omhändertas, se 7 kapitlet 12 § konkurslagen. Om konkursgäldenären eller tredje man inte medverkar till omhändertagandet har konkursförvaltaren rätt att begära handräckning hos Kronofogdemyndigheten.⁶⁵ Möjligheten kan nyttjas när som under konkursförfarandet.⁶⁶ Kronofogdemyndighetens beslut om att verkställa handräckningen kan dock överklagas.⁶⁷

Utdelningen till borgenärerna ska som huvudregel ske i likvida medel.⁶⁸ För att omvandla konkursegendomen till utdelningsbara medel ska konkursförvaltaren snarast sälja konkursegendomen, se 8 kapitlet 1 § konkurslagen. Om det är förenligt med konkursboets intressen kan egendomen istället säljas direkt till en borgenär mot avräkning på borgenärens fordran.⁶⁹ Konkursförvaltaren har även en skyldighet att driva in eller sälja konkursgäldenärens utomstående fordringar.⁷⁰ De indrivningsåtgärder som konkursförvaltaren vidtar måste dock vara försvarliga ur ett kostnadshänseende.⁷¹

Inom vissa tidsramar är det även möjligt för konkursförvaltaren att med stöd av fjärde kapitlet konkurslagen återvinna egendom till konkursboet.⁷² Enligt 4 kapitlet 19 § konkurslagen är det som huvudregel konkursförvaltaren som är behörig att påkalla återvinning, se mer avsnitt 3.6. Borgenärerna har en subsidiär rätt att väcka talan om återvinning, se 4 kapitlet 19 § andra stycket konkurslagen. En borgenärsdriven återvinningstalan förs för konkursboets räkning och den återvunna tillgången tillfaller konkursboet, se 4 kapitlet 14 § konkurslagen. En talan om återvinning kan endast föras för konkursboets räkning och det är därmed inte möjligt att överlåta ett återvinningsanspråk.⁷³

Konkursgäldenärens rådhetsförlust enligt 3 kapitlet 1 § konkurslagen innebär även att talerätten beträffande konkursegendomen tillkommer konkursboet.⁷⁴ Konkursförvaltaren har i egenskap av ställföreträdare för konkursboet

⁶³ Prop. 1986/87:90 s. 414; om den ekonomiska maximeringen ska vara inriktad på en tillgångsmaximering eller en utdelningsmaximering har diskuterats i den rättsvetenskapliga litteraturen, se Keller s. 84–85; Söderlund (2012) s. 287 not 1100; Zamani (2020) s. 660–661; Zamani (2019) s. 52–53; Andersson & Ehrstedt s. 654.

⁶⁴ NJA 2006 s. 420.

⁶⁵ 7 kapitlet 14 § konkurslagen; Ds 2019:31 s. 210.

⁶⁶ Palmér & Savin, *7 kapitlet 14 §*.

⁶⁷ 18 kapitlet 1 § utsökningsbalken.

⁶⁸ 11 kapitlet 2 § konkurslagen; prop. 1986/87:90 s. 324–325.

⁶⁹ 11 kapitlet 2 § konkurslagen; prop. 1986/87:90 s. 324–325.

⁷⁰ 8 kapitlet 14 § konkurslagen.

⁷¹ Welamson s. 409.

⁷² Lennander s. 21–22; Mellqvist & Welamson s. 123.

⁷³ NJA 1976 s. 627.

⁷⁴ Mellqvist & Welamson s. 174.

rätt att under pågående konkurs väcka talan för konkursboets räkning. Rätten är inte lagstadgad utan anses följa av konkursförvaltarens allmänna befogenheter.⁷⁵

Om en tvist avseende en tillgång som kan utgöra konkursegendom pågår vid konkursbeslutet har konkursboet enligt 3 kapitlet 9 § första stycket konkurslagen rätt att överta konkursgäldenärens talan. Tvisten kan avse både en fastställelsetalan och en fullgörelsetalan.⁷⁶ Möjligheten att överta en redan anhängiggjord talan är inte tvingande och konkursförvaltaren kan därmed avgöra om ett övertagande är ändamålsenligt i förhållande till de kostnader som är förenade med processen.⁷⁷ Om konkursförvaltaren avstår från att överta tvisten anses den tvistiga egendomen inte tillhöra konkursboet,⁷⁸ vilket medför att processen och processföremålet abandoneras.⁷⁹ Enligt NJA 1996 s. 46 kan konkursförvaltaren återta abandoneringen av en talan, förutsatt att återtagandet sker i samma instans.⁸⁰ Om konkursboet övertar en talan kan processen enligt NJA 2013 s. 304 därefter inte abandoneras. Konkursboet är därmed bundet av övertagandet. Om konkursförvaltaren önskar frånträda tvisten får talan istället återkallas, med beaktande av att konkursboet åläggs ett ansvar för rättegångskostnaderna.⁸¹ Att konkursboet frånträder en tvist som motparten har överklagat kan leda till att överklagandet faller eller att målet prövas utan konkursboets närvaro.⁸²

Om en talan avseende en fordran som kan göras gällande i konkursen väcks mot konkursgäldenären har konkursboet rätt att inträda i processen bredvid konkursgäldenären, se 3 kapitlet 9 § andra stycket konkurslagen. Även sådan talan kan utgöras av både en fastställelsetalan och en fullgörelsetalan.⁸³ Inträde kan ske i både processer som inletts före och efter konkursbeslutet.⁸⁴ Ett beslut att inte inträda i processen medför i motsats till ovan inte att eventuella processvinster abandoneras.⁸⁵ Om en fordran fortfarande är tvistig vid utdelningsförfarandet ska rätten i väntan på avgörande fastställa borgenärens rätt till det belopp som kan bli bestämt genom den pågående tvisten.⁸⁶

Oavsett om det är en process som ska övertas, inträdas eller initieras av konkursboet innebär frågan ofta en komplicerad bedömning för

⁷⁵ SOU 1944:10 s. 274; Mellqvist & Welamson s. 174–175; Keller s. 57, 45–248.

⁷⁶ NJA 2013 s. 830 p. 7–8; Keller s. 136–137.

⁷⁷ Prop. 1975:6 s. 189; SOU 1970:75 s. 105; Mellqvist & Welamson s. 175.

⁷⁸ 3 kapitlet 9 § första stycket konkurslagen.

⁷⁹ Mellqvist & Welamson s. 174–176.

⁸⁰ NJA 1996 s. 46; jfr NJA 2013 s. 830 där konkursboet inte ansågs ha rätt till processvinsten eftersom abandoneringen återtogs först efter att tvisten hade avslutats.

⁸¹ NJA 2013 s. 304 p. 8–13.

⁸² Jfr 50 kapitlet 21 § rättegångsbalken.

⁸³ Jfr Keller s. 567, 584.

⁸⁴ Keller s. 592 not 2516.

⁸⁵ RÅ 1996 not. 192; Keller s. 582; Thorslund s. 695.

⁸⁶ Jfr 9 kapitlet 16 § första stycket tredje meningen och 11 kapitlet 4 § konkurslagen.

konkursförvaltaren.⁸⁷ Konkursförvaltarens arbetstid utgör en konkurskostnad,⁸⁸ och ett eventuellt rättegångskostnadsansvar påverkar utdelningsunderlaget till borgenärerna.⁸⁹ Inför en process måste konkursförvaltaren avgöra om anspråket kan anses utgöra en reell tillgång i konkursen. Konkursförvaltaren måste beakta både de rättsliga möjligheterna att vinna framgång med talan och motpartens betalningsförmåga. Även relationen mellan den potentiella processvinstens värde och risken för rättegångskostnader är avgörande för konkursförvaltarens bedömning.⁹⁰ Att en borgenär ställer säkerhet för motpartens rättegångskostnader kan vara av betydelse för konkursförvaltarens bedömning av processen.⁹¹

Det finns dock inget krav på att ett tvistande konkursbo som är medellöst eller konkursförvaltaren ska ansvara för motpartens rättegångskostnader. Enligt Högsta domstolen kan konkursförvaltaren endast i speciella fall åläggas ett ansvar för motpartens rättegångskostnader.⁹² Enligt Mellqvist ska hänvisningen till speciella fall tolkas som att Högsta domstolen i sedvanlig ordning har garderat sig för att det kan uppstå fall där omständigheterna medför att det kan finns anledning till en annan bedömning.⁹³ Konkursförvaltaren borde dock inte kunna inleda en process med ett medellöst konkursbo, om samma process inte hade inletts vid de fall konkursboet hade haft tillgångar som skulle täckt motpartens rättegångskostnader.⁹⁴

2.5 Konkursförvaltarens arvode

Konkursförvaltaren har rätt till arvode för arbetet med förvaltningen av konkursboet.⁹⁵ Arvodet utgör en konkurskostnad och ska betalas innan övriga skulder regleras och en eventuell utdelning sker till borgenärerna.⁹⁶ Arvodet kan betalas ut i förskott.⁹⁷ Konkursförvaltaren har även rätt till arvode för åtgärder som vidtas efter konkursens avslut.⁹⁸

Konkurskostnaderna ska i första hand betalas av konkursboets tillgångar, se 14 kapitlet 1–2 §§ konkurslagen. Om konkursboet är medellöst och ingen

⁸⁷ Heuman (2020) s. 214.

⁸⁸ Keller s. 235.

⁸⁹ 3 kapitlet 9 § första stycket och 11 kapitlet 1 § konkurslagen; 13 kapitlet 7 §, 18 kapitlet 1 och 10 §§ rättegångsbalken; NJA 2004 s. 836; Mellqvist & Welamson s. 175; Keller s. 500–501.

⁹⁰ NJA 1990 s. 656; NJA 1999 s. 131; Heuman (2020) s. 214, 241.

⁹¹ NJA 2006 s. 420; NJA 1999 s. 131; Welamson s. 573; jfr SOU 1987:10 s. 352–353, 372.

⁹² NJA 2000 s. 144; NJA 2006 s. 420; se även NJA 2018 s. 602 p. 26–27.

⁹³ Mellqvist (2006/07) s. 420.

⁹⁴ Mellqvist (2006/07) s. 420–422; Lindskog (2008) s. 334.

⁹⁵ Se 14 kapitlet konkurslagen.

⁹⁶ 11 kapitlet 1 § och 14 kapitlet 1–2 §§ konkurslagen.

⁹⁷ 14 kapitlet 12 § konkurslagen.

⁹⁸ Jfr NJA 2008 s. 251.

utdelning ska ske får konkursförvaltaren betalt efter en taxa.⁹⁹ Om boets medel ändå inte räcker till konkurskostnaderna har den borgenär som ansökte om konkursen ett subsidiärt betalningsansvar, se 14 kapitlet 3 § konkurslagen. Vid de fall staten är ansökande borgenär faller det subsidiära betalningsansvaret på staten, se 14 kapitlet 2 § konkurslagen.

Trots att konkursboets medel räcker till en utdelning kan det uppstå situationer där konkursboets medel inte täcker konkurskostnaderna.¹⁰⁰ Även i dessa situationer har staten ett subsidiärt betalningsansvar, se 14 kapitlet 2 § konkurslagen. Bestämmelsen har tolkats som att staten alltid kommer att stå för konkurskostnaderna.¹⁰¹

2.6 Konkursens avslutande

Konkursförfarandet handläggs vid rätten som ett konkursärende,¹⁰² och beslutet att avsluta en konkurs fattas av rätten.¹⁰³ Om konkursboets tillgångar inte räcker för att täcka konkurskostnaderna och de skulder som konkursboet har ådragit sig ska konkursen enligt 10 kapitlet 1 § konkurslagen avskrivas. Avskrivningsbeslutet fattas av tingsrätten och avskrivningskonkursen anses avslutad när beslutet har vunnit laga kraft.¹⁰⁴

Om det finns tillräckligt med medel för att täcka konkurskostnaderna och konkursboets skulder ska konkursboets medel utdelas till borgenärerna, se 11 kapitlet 1 § konkurslagen. Inför utdelningen ska konkursförvaltaren upprätta ett utdelningsförslag över vilka borgenärer som ska få utdelning och med vilket belopp.¹⁰⁵ Fördelningen mellan borgenärerna styrs av deras respektive förmånsrätt.¹⁰⁶ Utdelningskonkursen anses avslutad när utdelningsförslaget är fastställt av rätten, se 11 kapitlet 18 § konkurslagen.

Konkursens avslut innebär att den juridiska personen som konkursboet utgör ska upplösas. Konkursboet förlorar i och med avslutandet som utgångspunkt sin rättskapacitet och partsbehörighet.¹⁰⁷ Om konkursgäldenären är en juridisk person innebär konkursens avslut även att den juridiska personen upplösas och samtliga skulder försvinner. Fysiska personer kan däremot inte upplösas och konkursens avslut innebär endast att konkurstillståndet upphör.¹⁰⁸

⁹⁹ 14 kapitlet 4 § tredje stycket konkurslagen.

¹⁰⁰ Palmér & Savin, *14 kapitlet 2 §*.

¹⁰¹ Mellqvist & Welamson s. 287.

¹⁰² 16 kapitlet 1 § konkurslagen.

¹⁰³ 10 kapitlet 1 § och 11 kapitlet 18 § konkurslagen.

¹⁰⁴ Prop. 1986/87:90 s. 105–106, 344–345.

¹⁰⁵ 11 kapitlet 4 § konkurslagen.

¹⁰⁶ Jfr Mellqvist & Welamson s. 261–264; se även Förmånsrättslagen (1970:979).

¹⁰⁷ HD mål Ö 3646-22 p. 12.

¹⁰⁸ Mellqvist & Welamson s. 46; Benndorf, Morgell & Ödén s. 19.

3 Konkursboets behov av rättskapacitet och partsbehörighet

3.1 Inledning

För att kunna utreda i vilken utsträckning ett upplöst konkursbo kan erkännas rättskapacitet och partsbehörighet är det inledningsvis nödvändig att utreda i vilken mån det föreligger ett behov för konkursboet av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet efter konkursens avslut. Det är därför av intresse att utreda vid vilka tillfällen konkursboet, trots att konkursen har avslutats, kan rättshandla och vidta processrättsliga åtgärder.

För att kunna rättshandla krävs rättslig handlingsförmåga, vilket avser förmågan att företa rättsliga handlingar och råda över tillgångar. Den rättsliga handlingsförmågan följer av rättskapaciteten. Med rättskapacitet avses förmågan att inneha tillgångar och ådra sig förpliktelser. Alla rättssubjekt har rättskapacitet.¹⁰⁹ För juridiska personer tillskrivs den rättsliga handlingsförmågan rättssubjektets ställföreträdare.¹¹⁰

Med rättskapaciteten följer även partsbehörigheten och möjligheten att inta partsställning i en rättegång.¹¹¹ Juridiska personer har partsbehörighet enligt 11 kapitlet 2 § rättegångsbalken. Bristande partsbehörighet utgör ett icke-avhjälpt processhinder och ska prövas *ex officio* av domstolen. Om domstolen finner att en part saknar partsbehörighet ska talan avvisas.¹¹² Om partsbehörighet saknas vid ett överklagande ska överklagandet inte tas upp till prövning.¹¹³ Tingsrättens utfall ska därmed stå fast.¹¹⁴ Trots sin partsbehörighet saknar juridiska personer processbehörighet, det vill säga möjligheten att vidta processhandlingar och föra talan i domstol. Processbehörigheten tillskrivs istället den juridiska personens ställföreträdare.¹¹⁵ Ställföreträdaren för konkursboet är konkursförvaltaren.¹¹⁶

¹⁰⁹ Grauers s. 21–23; Håstad m.fl. (2022) s. 46–47.

¹¹⁰ Grauers s. 21–23.

¹¹¹ Håstad m.fl. (2022) s. 46.

¹¹² 34 kapitlet 1 § andra stycket rättegångsbalken; Ekelöf, Pauli & Edelstam s. 17, 20, 47.

¹¹³ 50 kapitlet 6 § rättegångsbalken; 10 § andra stycket och 38 § femte stycket lag (1996:242) om domstolsärenden; prop. 1995/96:115 s. 153.

¹¹⁴ Fitger m.fl., 50 kapitlet 6 §.

¹¹⁵ 11 kapitlet 2 § andra stycket rättegångsbalken; Nordh s. 104.

¹¹⁶ 1 kapitlet 3 § första stycket konkurslagen; Söderlund (2009) s. 250–253.

3.2 Förhållandet mellan konkursrätten och processrätten

Konkurslagen innehåller både materiella och processuella bestämmelser.¹¹⁷ Konkursrätten är därmed ett rättsområde som befinner sig i skärningspunkten mellan formell och materiell rätt.¹¹⁸ Enligt 1 kapitlet 6 § konkurslagen har konkurslagen ingen privilegierad ställning i normhierarkin. Enligt både Keller och Lindskog bör dock konkursrätten ses som *lex specialis* i förhållande till annan rätt vid insolvensrättsliga problemställningar.¹¹⁹ Enligt Keller krävs ett sådant förhållningssätt för att den konkursrättsliga regleringen ska fylla sin funktion.¹²⁰

Processrätten syftar till att ge genomslag åt den materiella rättens ändamål.¹²¹ Keller menar därför att alla processrättsliga regler som aktualiseras med anledning av en konkurs ska tolkas mot bakgrund av konkursförfarandets ändamål, se avsnitt 2.2.¹²²

3.3 Processer som pågår vid konkursens avslut

Enligt 11 kapitlet 18 § konkurslagen kan en utdelningskonkurs avslutas även om en tvist angående en fordran som har gjorts gällande i konkursen ännu inte är slutligt avgjord eller någon ytterligare tillgång till följd av rättegång eller på något annat sätt senare kan komma att tillföras konkursboet. Bestämelsen syftar till att säkerställa att konkursen inte pågår under längre tid än vad som krävs för att utreda konkursboet.¹²³ Konkursen får inte heller fördröjas för att konkursförvaltaren avvaktar att egendom ska tillföras konkursboet.¹²⁴

En liknande bestämmelse saknas för avskrivningskonkurser. Det föreligger emellertid ett samband mellan bestämmelsen i 11 kapitlet 18 § konkurslagen och efterutdelningsförfarandet. Sambandet medför enligt Högsta domstolen att avskrivningskonkurser på liknande sätt kan avslutas innan samtliga frågor är slutligt avgjorda.¹²⁵ För mer om efterutdelning se avsnitt 3.4 nedan.

¹¹⁷ Keller s. 69.

¹¹⁸ Mellqvist (2021) s. 134.

¹¹⁹ Keller s. 102; Lindskog (2022) s. 27 not 14.

¹²⁰ Keller s. 102.

¹²¹ Keller s. 71–76, 108–109; Mellqvist (2016) s. 253–289, särskilt s. 257–258, 270, 277–278, 285; Mellqvist (2021) s. 137; Lindblom (1997) s. 605–607; Lindblom (2000) s. 122; Lindblom (1999) s. 627–628; för motsatt åsikt se Lindell s. 109, 113; Ekelöf m.fl. s. 95.

¹²² Keller s. 42–43.

¹²³ 1859 års underdåniga förslag till konkurs-lag s. 75, 81–83.

¹²⁴ Welamson s. 136, 573; jfr 1859 års underdåniga förslag till konkurs-lag s. 75.

¹²⁵ HD mål Ö 3646-22 p. 19–22.

3.4 Efterutdelning

3.4.1 Inledning

Konkurser kan som konstaterats i avsnitt 3.3 avslutas utan att samtliga frågor är avgjorda. Konkursen kan därmed avslutas även om en tillgång kan komma att tillföras konkursboet vid ett senare tillfälle.¹²⁶

Om en tillgång tillförs konkursboet, eller om det efter konkursens avslut uppdragas att det fanns ytterligare tillgångar som omfattas av konkurslagens bestämmelser om konkursegendom, har konkursförvaltaren med stöd av bestämmelserna om efterutdelning i 10 kapitlet 1 § och 11 kapitlet 19 § konkurslagen rätt att omhänderta tillgången och efterutdela dess värde till borgenärerna.¹²⁷ Det finns ingen tidsgräns inom vilken ett efterutdelningsförfarande måste genomföras.¹²⁸

För att kunna utreda om det föreligger ett behov för konkursboet att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet i efterutdelningsförfarandet är det inledningsvis nödvändigt att utreda i vilken mån det är möjligt att efterutdela tillgångar i en konkurs och vilka typer av tillgångar som omfattas av förfarandet. Därför är även frågan om vilka tillgångar som är efterutdelningsbara central för uppsatsens syfte.

3.4.2 Efterutdelning i utdelningskonkurser

Möjligheterna till efterutdelning i utdelningskonkurser regleras i 11 kapitlet 19–21 §§ konkurslagen. Enligt 11 kapitlet 19 § konkurslagen ska konkursförvaltaren vidta en efterutdelning om medel blir tillgängliga för utdelning efter att utdelningsförslaget har upprättats. Vad som avses med att medlen ska bli *tillgängliga* för utdelning förklaras inte närmare i konkurslagens förarbeten.¹²⁹ Ett antal alternativa formuleringar förekommer i motiven. Exempelvis ska tillgångar *uppenbaras*,¹³⁰ *yppas*,¹³¹ eller *påträffas*.¹³² Därutöver framhålls att *tillkommande medel* ska tillställas borgenärerna,¹³³ och att efterutdelning ska ske om det *visar sig* att det finns ytterligare tillgångar.¹³⁴ Efterutdelning kan därutöver ske med anledning av *nyttillkomna medel*.¹³⁵

¹²⁶ 11 kapitlet 18 § konkurslagen.

¹²⁷ Se exempelvis HD mål Ö 3646-22 p. 16; SOU 1983:24 s. 226; prop. 1986/87:90 s. 345; NJA 2007 s. 280; Welamson s. 197; Palmér & Savin, *11 kapitlet 19 §*; se mer avsnitt 3.4.2 och 3.4.3.

¹²⁸ NJA 2007 s. 280.

¹²⁹ Jfr prop. 1986/87:90; SOU 1983:24.

¹³⁰ Prop. 1986/87:90 s. 101.

¹³¹ 125 § konkurslag (1862:51); prop. 1986/87:90 s. 148, 315, 319.

¹³² Prop. 1986/87:90 s. 107.

¹³³ Prop. 1986/87:90, *Bilaga 8* s. 213; SOU 1983:24 s. 232.

¹³⁴ Prop. 1986/87:90 s. 320.

¹³⁵ SOU 1983:24 s. 230, 308.

Medel kan bli tillgängliga för konkursboet efter konkursens avslut på flera sätt. Gemensamt för de olika situationer som aktualiserar en efterutdelning i utdelningskonkurser är enligt Högsta domstolen att tillgången skulle ha ingått i underlaget för det ursprungliga utdelningsförslaget men att det av något skäl inte blev fallet.¹³⁶ Efterutdelningsförfarandet syftar därmed till att korrigera det ursprungliga utdelningsförslaget.¹³⁷

I motiven till konkurslagen framhålls att medel kan bli tillgängliga för konkursboet om det finns pengar kvar i konkursen efter utdelningsförfarandet. Exempelvis kan konkurskostnaderna eller massaskulderna bli lägre än beräknat.¹³⁸ Det kan även vara fråga om att borgenärsfordringar som villkorats enligt 5 kapitlet 10 § konkurslagen inte leder till utdelning eftersom villkoret inte uppfylls.¹³⁹ Även en nedsättning av konkursförvaltarens arvode medför att medel kvarstår i konkursen och ska efterutdelas.¹⁴⁰ Enligt Palmér och Savin kan medel även finnas kvar i konkursen på grund av att en borgenärs rätt till utdelning preskriberats.¹⁴¹ Situationerna ovan leder till att medel som avsatts i utdelningsförslaget inte behöver nyttjas fullt ut och därmed kvarstår i konkursen.¹⁴²

I motiven till konkurslagen framhålls därutöver att medel kan bli tillgängliga för efterutdelning med anledning av att medel inkommer till konkursboet, exempelvis genom att konkursboet erhåller skatteåterbäring.¹⁴³ Enligt Palmér och Savin kan medel även succesivt inflyta till konkursboet och resultera i en efterutdelning. Exempelvis menar de att en fordran som konkursförvaltaren har överlämnat till ett inkassobolag mot provision kan drivas in eller att en fordran med flerårig avbetalningstid fortsätter att betalas efter konkursens avslut.¹⁴⁴

Det kan även visa sig att konkursgäldenären hade ytterligare tillgångar som utgjort konkursegendom enligt 3 kapitlet 3 § konkurslagen och som borde ha ingått i underlaget till utdelningsförslaget.¹⁴⁵ Konkursboet har en rätt att göra anspråk på egendomen, förutsatt att det är egendom som förvärvats på grund av ett rättsförhållande som uppstått före konkursavslutet, jämför avsnitt 2.3.¹⁴⁶ Frågan om huruvida viss egendom ska anses tillhöra konkursboet trots att konkursen har avslutats har prövats av Högsta domstolen. I NJA 1909 s. 422 hävdades en försäljning av en fastighet efter konkursens avslut. Fastigheten

¹³⁶ HD mål Ö 3646-22 p. 16; NJA 2007 s. 280.

¹³⁷ NJA 2007 s. 280.

¹³⁸ Prop. 1986/87:90 s. 345; prop. 1978/79:105 s. 337–338; SOU 1974:6 s. 148.

¹³⁹ Prop. 1986/87:90 s. 231, 345; Palmér & Savin, *11 kapitlet 10 §*.

¹⁴⁰ NJA 2005 s. 71.

¹⁴¹ Palmér & Savin, *11 kapitlet 9 §*; se 11 kapitlet 9 och 12 §§ konkurslagen.

¹⁴² Jfr prop. 1986/87:90 s. 345; prop. 1978/79:105 s. 337–338; SOU 1974:6 s. 148.

¹⁴³ SOU 1983:24 s. 226.

¹⁴⁴ Palmér & Savin, *8 kapitlet 14 §*.

¹⁴⁵ Prop. 1986/87:90 s. 345; prop. 1978/79:105 s. 337–338; SOU 1974:6 s. 148.

¹⁴⁶ Welamson s. 196–197.

såldes därefter en andra gång. De medel som inflöt från den senare försäljningen ansågs tillhöra konkursboet trots att konkursen var avslutad.¹⁴⁷

Eftersom det föreligger att samband mellan möjligheten att avsluta konkursen trots att samtliga frågor inte är avgjorda och efterutdelningsförfarandet, se avsnitt 3.3,¹⁴⁸ kan tillgångar även tillkomma konkursboet i form av processvinster från processer som pågick vid konkursens avslut.¹⁴⁹ Enligt Mellqvist och Welamson utgör en processvinst från en pågående process om bättre rätt till viss egendom ett typfall av de situationer som omfattas av bestämmelsen i 11 kapitlet 19 § konkurslagen.¹⁵⁰

3.4.3 Efterutdelning i avskrivningskonkurser

Enligt 10 kapitlet 5 § konkurslagen ska 11 kapitlet 19–21 §§ konkurslagen gälla i tillämpliga delar om en ny tillgång blir känd efter att konkursen har avskrivits. I lagstiftningsarbetet föreslogs 10 kapitlet 5 § konkurslagen inledningsvis vara formulerad i enlighet med bestämmelsen om efterutdelning i utdelningskonkurser som återfinns i 11 kapitlet 19 § konkurslagen. Efterutdelning i avskrivningskonkurser skulle därmed ske om medel blev tillgängliga för utdelning.¹⁵¹ Bestämmelsen ingick dock inte i lagrådsremissen,¹⁵² och istället fick 10 kapitlet 5 § konkurslagen sin nuvarande utformning på förslag av Lagrådet.¹⁵³ Bestämmelsen motiverades med att de händelser som aktualiserar en efterutdelning i utdelningskonkurser även kan inträffa efter en avskrivning. Enligt Lagrådet är bestämmelserna i de olika konkursformerna tillämpliga på tillgångar som funnits före konkursens avslut, men som varit okända för konkursförvaltaren.¹⁵⁴

Bestämmelsen i 10 kapitlet 5 § konkurslagen ämnar enligt ”Skadeståndstalan efter konkursen” tillgodose samma ändamål som efterutdelningsreglerna för utdelningskonkurser i 11 kapitlet 19–21 §§ konkurslagen. Bestämmelsen ska därför tolkas i enlighet med vad som gäller för utdelningskonkurser. Det föreligger därmed ett samband mellan bestämmelserna om efterutdelning i de båda konkursformerna.¹⁵⁵ Som konstaterats i avsnitt 3.4.2 ska efterutdelning i utdelningskonkurser ske om tillgången egentligen skulle ha ingått i underlaget för det ursprungliga utdelningsförslaget.¹⁵⁶

¹⁴⁷ NJA 1909 s. 422.

¹⁴⁸ HD mål Ö 3646-22 p. 14–16.

¹⁴⁹ Welamson s. 196–197.

¹⁵⁰ Mellqvist & Welamson s. 120.

¹⁵¹ SOU 1983:24 s. 73, 366–367.

¹⁵² Jfr prop. 1986/87:90, *Bilaga 8*, s. 146.

¹⁵³ Prop. 1986/87:90 s. 320; prop. 1986/87:90, *Bilaga 8* s. 204.

¹⁵⁴ Prop. 1986/87:90, *Bilaga 8* s. 204.

¹⁵⁵ HD mål Ö 3646-22 p. 14–16, 19–22.

¹⁵⁶ HD mål Ö 3646-22 p. 16; jfr SOU 1983:24 s. 226; prop. 1986/87:90 s. 345; NJA 2007 s. 280.

Frågan om ett processföremål kan anses utgöra en efterutdelningsbar tillgång i en avskrivningskonkurs har varit föremål för prövning.¹⁵⁷ I NJA 1990 s. 656 ”Återvinnings-talan i Björns konkurs” ansågs en pågående återvinningsprocess som drevs av en borgenär med stöd av den subsidiära återvinningsrätten i 3 kapitlet 9 § tredje stycket konkurslagen inte utgöra ett hinder mot att avskrivna konkursen. Den tillgång som återvanns utgjorde enligt Högsta domstolen en efterutdelningsbar tillgång.¹⁵⁸ I RÅ 1996 not. 192, i vilket rättsfrågan avsåg partsbehörigheten för ett aktiebolag som upplösts genom konkurs, uttalades att skattemedel som återbetalats till ett bolag som upplösts genom konkurs kunde medföra en efterutdelning, trots att konkursboet inte tillträtt tvisten. Processen utgjorde en talan mot konkursgäldenären enligt 3 kapitlet 9 § andra stycket konkurslagen och processvinsten hade därmed inte abandonerats för att konkursboet inte inträtt i processen, jämför avsnitt 2.4.¹⁵⁹ Keller menar att de avgöranden som refererats ovan motiverar en vid tolkning av vad som utgör en ny tillgång i en avskrivningskonkurs.¹⁶⁰ Även i annan rättsvetenskaplig litteratur framhålls att möjligheten att tilldela konkursboet processvinster medför att efterutdelningsförfarandet inte är begränsat till nyupptäckta eller tidigare okända tillgångar.¹⁶¹

3.5 Abandonerad egendom som visar sig ha ett värde

Konkursegendomen utgörs enligt 3 kapitlet 3 § konkurslagen i princip av konkursgäldenärens samlade utmätningsbara egendomsmassa, jämför avsnitt 2.3. Egendomsmassan kan dock innehålla tillgångar som konkursförvaltaren bedömer inte har eller inte kommer inbringa något värde till konkursboet. Egendomen kan även vara förenad med vissa kostnader eller medföra så pass omfattande försäljningskostnader att omhändertagandet och realisationen av egendomen innebär ett negativt värde för konkursboet.¹⁶² Konkursförvaltaren har därför erkänts en rätt att överge egendom som inte bedöms ha något värde för konkursboet. Förfarandet kallas för abandonering.¹⁶³ Termen abandonering kan även syfta på att konkursförvaltaren enligt 3 kapitlet 9 § första stycket konkurslagen avstår från att överta en talan, se avsnitt 2.4. Inom den rättsvetenskapliga litteraturen görs det därför åtskillnad mellan processuell respektive materiell abandonering.¹⁶⁴ I det följande avsnittet behandlas endast materiell abandonering.

¹⁵⁷ Se NJA 1990 s. 656; RÅ 1996 not. 192.

¹⁵⁸ NJA 1990 s. 656.

¹⁵⁹ RÅ 1996 not. 192; Thorslund s. 695; jfr även HovR mål Ö 96/91.

¹⁶⁰ Keller s. 370.

¹⁶¹ Gustafsson s. 866.

¹⁶² Mellqvist (2022) s. 776; Hästad (2000) s. 427; Lindskog (2022) s. 791; Hästad (1997) s. 58–64; Berglund s. 43.

¹⁶³ NJA 2004 s. 777; Mellqvist (2022) s. 779–881; Möller (2016) s. 44–47; Hästad (2000) s. 427–428.

¹⁶⁴ Keller s. 254; Mellqvist & Welamson s. 115–116; Mellqvist (2020/21) s. 470.

Egendom som abandoneras blir konkursfri och konkursgäldenärens rådighet över egendomen återinträder.¹⁶⁵ Om konkursförvaltarens bedömning av egendomens värde visar sig vara felaktig är det enligt NJA 2004 s. 777 möjligt att ångra abandoneringen och återta den abandonerade egendomen under tiden konkursen pågår.¹⁶⁶ Utfallet är dock starkt kritiserat i den rättsvetenskapliga litteraturen.¹⁶⁷ Keller menar att konkursboets möjlighet att ensidigt återta abandoneringen inte är förenlig med allmänna principer om rättshandlingar och kritiserar att de civilrättsliga verkningar som följer av att konkursgäldenären återfår rådigheten över egendomen ensidigt kan omintetgöra.¹⁶⁸ Enligt Möller leder rättsfallet till många svårlösta rättsfrågor. Möller menar att abandoneringsförklaringen borde ha ansetts vara bindande.¹⁶⁹ Lindskog menar att utfallet inte utgör en godtagbar ordning och framhåller att det föreligger ett behov av att Högsta domstolen ändrar rättsläget i plenum.¹⁷⁰

Med anledning en del oklarheter kring abandoneringsinstitutet och utfallet i NJA 2004 s. 777 föreslogs det i en utredning att abandoneringsrätten skulle lagfästas. Enligt förslaget skulle abandoneringen som huvudregel vara bindande för konkursboet, om inte annat följer av allmänna avtalsrättsliga regler om till exempel svek eller bristande förutsättningar.¹⁷¹ Utredningen ledde aldrig till någon lagstiftning.¹⁷²

Utifrån situationen i NJA 2004 s. 777 är det även möjligt att tänka sig att konkursförvaltarens felaktiga bedömning av den abandonerade egendomens värde upptäcks först efter konkursens avslut.¹⁷³ I Högsta domstolens praxis har det dock inte ansetts möjligt att återta abandonerad egendom när konkursen avslutats. I NJA 1946 s. 25 såldes en fastighet på exekutiv auktion efter konkursens avslut på ansökan av en borgenär. Fastigheten hade utgjort konkursegendom, men hade abandonerats av konkursförvaltaren eftersom den var överintecknad. Exekutionen resulterade i ett överhypotek som tillföll konkursgäldenären. Konkursförvaltaren återupptog konkursen och väckte talan om att överhypoteket skulle tillfalla konkursboet. Högsta domstolen ansåg inte att överhypoteket utgjorde en tillgång som tillhörde konkursboet eftersom fastigheten hade övergetts under konkursförvaltningen.¹⁷⁴ Även Håstad har framhållit att ett konkursbo efter konkursens avslut inte kan göra anspråk på tillgångar som abandonerats i den ordinarie konkursen.¹⁷⁵

¹⁶⁵ NJA 2004 s. 777; Keller s. 52; Mellqvist (2022) s. 785.

¹⁶⁶ NJA 2004 s. 777.

¹⁶⁷ Keller s. 327–331; Möller (2006) s. 155 not 27; Håstad (2006) s. 151–152; Lindskog (2022) s. 795–796; Möller (2014) s. 21–22; jfr Söderlund (2009) s. 224–229.

¹⁶⁸ Jfr Keller s. 328.

¹⁶⁹ Möller (2006) s. 155–156.

¹⁷⁰ Lindskog (2022) s. 796 framför allt not 2791.

¹⁷¹ SOU 2010:2 del 2 s. 112–115.

¹⁷² Mellqvist & Welamson s. 36.

¹⁷³ Jfr NJA 1946 s. 25.

¹⁷⁴ NJA 1946 s. 25.

¹⁷⁵ Håstad (2006) s. 152.

3.6 Återvinning efter konkursens avslut

Även sådan egendom som går att återvinna till konkursboet utgör konkurs-egendom, se 3 kapitlet 3 § andra stycket konkurslagen. Återvinning innebär i korthet att vissa sakrättsligt giltiga rättshandlingar som konkursgäldenären vidtagit innan konkursbeslutet ska gå tillbaka.¹⁷⁶ Återvinning kan påkallas på flera sätt.¹⁷⁷ Enligt 4 kapitlet 19 § första stycket första punkten konkurslagen kan återvinning påkallas genom att konkursförvaltaren väcker talan vid allmän domstol. Talan måste antingen väckas inom ett år från dagen för konkursbeslutet eller inom sex månader från det att anledningen till återvinningen blev känd för konkursboet, se 4 kapitlet 20 § första stycket konkurslagen. Den utökade tidsperioden om sex månader avser säkerställa att återvinning kan ske även om anledningen till återvinningen blev känd för konkursförvaltaren först efter den lagstadgade ettårsfristen.¹⁷⁸ Sexmånadersfristen börjar löpa senast när konkursförvaltaren fått eller borde ha fått tillgång till uppgifter som gör det möjligt att utforma en stämningsansökan.¹⁷⁹ Sexmånadersfristen kan därför löpa ut före ettårsfristen.¹⁸⁰

Den genomsnittliga konkursen pågår i strax över ett år,¹⁸¹ och det är inte ovanligt att en anledning till att påkalla återvinning blir känd för konkursförvaltaren först efter konkursens avslut. I lagstiftningsarbetet med konkurslagen ansågs en sådan talan inte omfattas av konkurslagens bestämmelser och en utredning lyfte därför frågan huruvida det borde införas en möjlighet för konkursförvaltaren att väcka en talan om återvinning även efter konkursens avslut. Förslaget innebar att det skulle vara möjligt för konkursförvaltaren att väcka en talan om återvinning inom ett år efter att konkursen hade avslutats.¹⁸²

I utredningen betonades att det inte är meningen att konkursförvaltaren ska fortsätta utreda konkursen efter att den har avslutats. Däremot ansågs det lämpligt att införa en möjlighet för konkursförvaltaren att vidta åtgärder när information om en återvinningsmöjlighet hade framkommit. Om en återvinningstalan som väckts efter konkursavslutet resulterade i att nya medel tillföll konkursboet skulle dessa utdelas genom ett efterutdelningsförfarande.¹⁸³

¹⁷⁶ Lennander s. 21–22; Mellqvist & Welamson s. 123.

¹⁷⁷ 4 kapitlet 19 § konkurslagen.

¹⁷⁸ Prop. 1975:6 s. 258; prop. 1986/87:90 s. 223–225.

¹⁷⁹ NJA 1989 s. 383; SOU 1970:75 s. 179.

¹⁸⁰ Renman (2020) s. 36.

¹⁸¹ Mellan åren 2013–2018 var genomsnittstiden strax under 12 månader, se Kronofogdemyndigheten, *Slutrapport en mer rationell konkurshantering* s. 38 och Ds 2019:31 s. 464. Enligt uppgifter från Tillsynsmyndigheten i konkurser vid Kronofogdemyndigheten pågick den genomsnittliga konkursen under år 2022 i 14,4 månader, se Mejlkonversation med Jessica Croneman, Jurist på Konkurstillsyn, 2023-03-10.

¹⁸² Brå, *PM 1982:5* s. 21, 154; SOU 1983:60 s. 126–127.

¹⁸³ SOU 1983:60 s. 103–104.

Förslaget genomfördes aldrig. I propositionen framhölls att flera modifieringar som inte stod i relation till förslagets fördelar skulle behövas.¹⁸⁴ Remissinstanserna hade bland annat påpekat att det var oklart hur konkursförvaltarens arvode skulle garanteras.¹⁸⁵ Även konkurskostnaderna var oreglerade i förslaget. Därutöver ansågs det inte lämpligt att konkurser som pågått i flera år skulle omfattas av den utökade tidsfristen.¹⁸⁶ Med anledning av att förslaget inte genomfördes har Högsta domstolen ansett att det är uteslutet för konkursförvaltaren att väcka en talan om återvinning efter konkursavslutet.¹⁸⁷

Återvinning kan även påkallas genom att konkursförvaltaren anmärker på en fordran i ett bevakningsförfarande eller bestrider en borgenärs betalnings- eller förmånsrätt i ett utdelningsförfarande, se 4 kapitlet 19 § första stycket andra punkten konkurslagen. I motiven framhålls att förfarandena även är tillämpliga i samband med en efterutdelning.¹⁸⁸

I efterutdelningsförfarandet ska ett bevakningsförfarande genomföras om nya borgenärer har tillkommit.¹⁸⁹ Konkursförvaltarens anmärkning på en bevakad fordran ska behandlas på ett förlikningssammanträde.¹⁹⁰ Om förlikning inte kan ske ska frågan istället prövas av rätten vid en så kallad jävsprocess.¹⁹¹ Enligt den rättsvetenskapliga litteraturen är det konkursförvaltaren, inte konkursboet, som är part i jävsprocessen.¹⁹² I en jävsprocess uppträder därmed inte konkursförvaltaren som ställföreträdare för konkursboet.¹⁹³ Uttalandena bekräftas av partsställningen i olika jävsprocesser i praxis.¹⁹⁴

Konkursboet kan dock uppträda som part i andra processer som följer av konkursförvaltarens anmärkning. I NJA 2007 s. 280 ”Efterutdelningen i Håges livs” anmärkte konkursförvaltaren på två fordringar vid ett bevakningsförfarande inför ett efterutdelningsförslag och gjorde gällande att fordringarna var preskriberade. Det upplösta konkursboet ansågs behörigt att uppträda som part i processen som följde avseende frågan ifall fordringarna var preskriberade eller inte.¹⁹⁵ Även i NJA 2003 s. 3 var konkursboet part i en process som följde av att ett mellanbeslut i en jävsprocess under en ordinarie konkurs hade överklagats.¹⁹⁶

¹⁸⁴ Prop. 1986/87:90 s. 129.

¹⁸⁵ Justitiedepartementet, *Sammanställning av remissyttranden* s. 46–48; prop. 1986/87:90 s. 129.

¹⁸⁶ Prop. 1986/87:90 s. 129.

¹⁸⁷ HD mål Ö 3646-22 p. 18.

¹⁸⁸ Prop. 1986/87:90 s. 223–225.

¹⁸⁹ 11 kapitlet 20 § andra stycket konkurslagen.

¹⁹⁰ 9 kapitlet 13 § konkurslagen.

¹⁹¹ 9 kapitlet 15 § konkurslagen; NJA 2020 s. 832 p. 14.

¹⁹² Renman (2020) s. 23–24; Palmér & Savin, *9 kapitlet 15 §*; Welamson s. 528, 541.

¹⁹³ Keller s. 53.

¹⁹⁴ NJA 1998 s. 232; NJA 2020 s. 832.

¹⁹⁵ NJA 2007 s. 280.

¹⁹⁶ NJA 2003 s. 3.

Om ett bevakningsförfarande inte hålls kan konkursförvaltaren istället påkalla återvinning genom att bestrida en borgenärs fordran i utdelningsförfarandet. Bestridande kan exempelvis ske genom att konkursförvaltaren underkänner en fordran i utdelningsförslaget.¹⁹⁷ Ett utdelningsförslag ska upprättas i samband med efterutdelningen om det är oklart hur medlen ska fördelas.¹⁹⁸ Om konkursförvaltaren bestrider ett yrkande om betalnings- eller förmånsrätt vid utdelningsförfarandet har borgenären rätt att invända mot utdelningsförslaget.¹⁹⁹ Både den som har invänt mot ett utdelningsförslag och konkursförvaltaren som påkallat återvinning har rätt att begära att rätten håller förhandling för att pröva frågan om utdelningsförslagets fastställande.²⁰⁰ Även i denna process är det konkursförvaltaren som är part.²⁰¹

3.7 Överklaganden av utdelningsförslaget

I motiven till 11 kapitlet 18 § konkurslagen framhålls att en utdelningskonkurs ska anses avslutad även om tingsrättens beslut att fastställa utdelningsförslaget har överklagats.²⁰² Utdelningsförslaget kan överklagas av den som i rätt tid har framställt en invändning mot utdelningsförslaget eller av den vars rätt påverkas av att tingsrätten ändrar förslaget.²⁰³ De borgenärer vars utdelning berörs av överklagandet har rätt att uppträda som motpart i processen.²⁰⁴ På inrådan av Lagrådet har även konkursförvaltaren erkänts en rätt att överklaga beslutet att fastställa eller ändra utdelningsförslaget om konkursförvaltaren inte fått gehör för en återvinning som påkallats genom ett bestridande av en fordran i utdelningsförslaget enligt 4 kapitlet 19 § första stycket andra punkten konkurslagen.²⁰⁵

¹⁹⁷ 4 kapitlet 19 § första stycket andra punkten konkurslagen; prop. 1986/87:90 s. 223–225.

¹⁹⁸ 11 kapitlet 20 § konkurslagen.

¹⁹⁹ 11 kapitlet 6 § tredje stycket konkurslagen.

²⁰⁰ 11 kapitlet 8 § andra stycket konkurslagen.

²⁰¹ Prop. 1986/87:90 s. 334; Renman (2020) s. 23–24; se partsställningen i HD mål Ö 3989-00. Partsställningen framgår inte i publiceringen i Nytt Juridiskt Arkiv, se NJA 2001 s. 805.

²⁰² Prop. 1986/87:90 s. 344.

²⁰³ 16 kapitlet 6 § konkurslagen.

²⁰⁴ Welamson s. 594; jfr partsställningen i NJA 1996 s. 129.

²⁰⁵ 16 kapitlet 6 andra stycket konkurslagen; prop. 1986/87:90 s. 408–409; prop. 1986/87:90, *Bilaga 8* s. 229; jfr partsställningen i NJA 2004 s. 561.

3.8 Analys av konkursboets behov av rättskapacitet och partsbehörighet

3.8.1 Processer som pågår vid konkursens avslut

Som visats i avsnitt 3.3 är konkursens avslut i vissa fall inte definitivt. Redan av ordalydelsen i 11 kapitlet 18 § konkurslagen följer att konkursboet, trots konkursens avslut, kan rättshandla och vidta processrättsliga åtgärder. Om processer fortfarande pågår vid konkursavslutet har konkursboet ett behov av att fortsätta bevaka sin rätt. Det kan därmed uppstå situationer där konkursboet har ett behov av att erkännas fortsatt rättskapacitet och partsbehörighet. Behovet föreligger i båda konkursformerna eftersom även avskrivningskonkurser kan avslutas utan att samtliga frågor är avgjorda, se avsnitt 3.3.

3.8.2 Efterutdelning

3.8.2.1 Inledande kommentarer

Efterutdelningsförfarandet kan mot bakgrund av praxis och konkurslagens motiv beskrivas som ett förfarande som syftar till att korrigera det ursprungliga utdelningsförslaget eller avskrivningsbeslutet. Förfarandet säkerställer att värden från egendom som utgjorde konkursegendom men som inte omfattades av det ursprungliga utdelningsförslaget eller avskrivningsbeslutet kan tillställas borgenärerna.

Som konstaterats i avsnitt 3.4.1 är det nödvändigt att undersöka vilka tillgångar som aktualiserar en efterutdelning för att kunna ta ställning till om det upplösta konkursboet har ett behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet. Analysen nedan kommer därför ta utgångspunkt i frågan om vilka tillgångar som är efterutdelningsbara.

3.8.2.2 Utdelningskonkurser

Högsta domstolen har definierat efterutdelningsbara tillgångar som tillgångar som skulle ha ingått i underlaget för det ursprungliga utdelningsförslaget, se avsnitt 3.4.2. Enligt motiven och den rättsvetenskapliga litteraturen kan efterutdelning ske om likvida medel kvarstår på eller inkommer till konkursboets bankkonton. Medel som kvarstår på konkursboets konton är medel som i och för sig har beaktats i utdelningsförslaget eftersom de har avsatts för olika kostnader, jämför avsnitt 2.6, men av någon anledning inte nyttjats för sitt föreskrivna ändamål. Även medel som tillkommer efter konkursens avslut är medel som inte omfattades av utdelningsförslaget. Tillkommande medel omfattas därmed av Högsta domstolens definition av vad som utgör en efterutdelningsbar tillgång. Tillgångarna som nämnts ovan finns på konkursboets konton och är därmed i konkursboets, och konkursförvaltarens, omedelbara besittning.

Därutöver står det redan utifrån konkurslagens motiv klart att efterutdelning kan ske om konkursförvaltaren uppmärksammas på en tillgång som borde utgjort konkursegendom. Även tillgångar som borde utgjort konkursegendom är tillgångar som omfattas av Högsta domstolens definition. Eftersom konkursegendomen omfattar all utmätningsbar egendom som tillhörde konkursgäldenären vid konkursbeslutet, se avsnitt 2.3, kan tillgången även bestå av annan egendom är likvida medel som är i konkursförvaltarens omedelbara besittning. Det kan exempelvis vara fråga om både fast egendom och lös egendom, utländska bankkonton eller fordringsanspråk som konkursförvaltaren inte uppmärksammas på. Förutsatt att tillgången tillhörde konkursgäldenären vid konkursbeslutet eller tillfaller konkursgäldenären på grund av ett rättsförhållande som uppkommit före konkursens avslut utgör tillgången konkursegendom, jämför avsnitt 2.3. Även om kraven för att utgöra konkursegendom uppfylls kan tillgången befinna sig utanför konkursförvaltarens omedelbara besittning. Tillgången kan exempelvis befinna sig hos tredje man, vara tvistig eller på annat sätt kräva att konkursförvaltaren vidtar åtgärder för att inhämta egendomen. Det kan därmed finnas ett behov för konkursboet att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet i syfte att inhämta tillgången. Konkursförvaltarens potentiella rätt att vidta åtgärder för att inhämta tillgången och konkursboets partsbehörighet analyseras närmare i avsnitt 4.4.3.

Oavsett om konkursegendomen befinner sig i konkursförvaltarens omedelbara besittning eller inte ska efterutdelningen som huvudregel ske i likvida medel, se avsnitt 2.4. Det kan därmed uppstå situationer där tillgången som aktualiserar en efterutdelning inte är utdelningsbar med anledning av att tillgången inte består av likvida medel. För att konkursförvaltaren ska kunna realisera tillgången i syfte att omvandla den till utdelningsbara medel måste konkursboet ha rättslig handlingsförmåga, jämför avsnitt 3.1. Det finns därmed ett behov av att erkänna konkursboet rättskapacitet i samband med efterutdelningsförfarandet. Konkursförvaltarens potentiella rätt att vidta åtgärder för att realisera tillgången analyseras närmre i avsnitt 4.4.3.

En fråga som uppstår i förhållande avser vad som gäller för egendom som ingått i konkursegendomen men som konkursförvaltaren inte förfogat över eller vidtagit några åtgärder med. För att besvara frågan krävs en djupare utredning avseende huruvida egendom kan abandoneras passivt, vilket är utanför uppsatsens syfte enligt avsnitt 1.4. Frågan behandlas därför inte nedan, men är av intresse för vidare studier.

Eftersom utdelningskonkurser enligt 11 kapitlet 18 § konkurslagen kan avslutas utan att samtliga frågor är avgjorda och bestämmelsen har ett samband med efterutdelningsförfarandet, se avsnitt 3.3, bör efterutdelning även kunna ske om konkursboet tilldelas en processvinst efter konkursens avslut. Processvinster kan exempelvis härstamma från en tvist som konkursboet inträtt i eller övertagit enligt 3 kapitlet 9 § konkurslagen eller från en återvinningstalan som väckts av konkursboet, se avsnitt 2.4. Lydelsen i 11 kapitlet 18 §

konkurslagen är dock allmänt hållen och omfattar tillgångar som till följd av rättegång eller på något annat sätt kan komma att tillföras konkursboet. Det bör därmed redan av ordalydelsen i bestämmelsen vara möjligt att vidta en efterutdelning om konkursboet tilldelas processvinster som härstammar från en talan som förts av en annan part än konkursförvaltaren. En borgenärsdriven återvinningstalan förs för konkursboets räkning, se avsnitt 2.4, och processvinsten borde därmed utgöra en efterutdelningsbar tillgång. Frågan synes inte ha prövats i förhållande till utdelningskonkurser. I förhållande till avskrivningskonkurser har en borgenärsdriven återvinningstalan ansetts resultera i en efterutdelningsbar tillgång, se NJA 1990 s. 656 ”Återvinningstalan i Björns konkurs” i avsnitt 3.4.3. Som konstaterats i avsnitt 3.4.3 avser efterutdelningsreglerna i de olika konkursformerna tillgodose samma ändamål. I syfte att säkerställa en likvärdig rättslig reglering bör vad som gäller i utdelningskonkurser även tolkas mot bakgrund av den rättsliga regleringen och praxis avseende avskrivningskonkurser. Avsaknaden av en sådan tolkning skulle kunna medföra en diskrepans i tillämpningen mellan de olika konkursformerna. Med stöd i NJA 1990 s. 656 ”Återvinningstalan i Björns konkurs” bör det därmed vara möjligt att efterutdelas återvunna tillgångar efter konkursens avslut, oavsett vem som fört talan.

I avskrivningskonkurser har även processer som förts av konkursgäldenären resulterat i att konkursboet tilldelats processvinsten, se RÅ 1996 not. 192 i avsnitt 3.4.3. Om processen berör ett rättsförhållande som uppstått före konkursens avslut och det inte är en process som konkursförvaltaren abandonerat, jämför avsnitt 2.4, bör även en sådan process kunna resultera i att tillgången ska anses vara konkursegendom och därmed kan efterutdelas. Det bör här noteras att prejudikatvärdet av rättsfallet RÅ 1996 not. 192 kan problematiseras. För det första är det fråga om ett notisfall och prejudikatvärdet kan redan på den grunden ifrågasättas, se avsnitt 1.3. Dessutom var Regeringsrättens uttalande om att de skattemedel som återbetalas till bolaget kan medföra en efterutdelning ett uttalande *obiter dictum*, eftersom rättsfrågan i avgörandet avsåg det upplösta bolagets partsbehörighet. I den rättsvetenskapliga litteraturen har dock rättsfallet ansetts bekräfta att konkursboet kan tilldelas processvinster efter konkursens avskrivning. Rättsfallet i kombination med bekräftelsen i den rättsvetenskapliga litteraturen stödjer tolkningen att det är möjligt att processvinster från processer som förts av andra parter än konkursförvaltaren utgör efterutdelningsbara tillgångar. Det bör inte heller finnas några skäl som talar emot tolkningen. Slutsatsens praktiska tillämpning är dock oklar. En gäldenärsdriven process som konkursförvaltaren inte inträtt i borde endast i undantagsfall resultera i att konkursboet tillförs en processvinst, eftersom det är fråga om processer mot konkursgäldenären avseende fordringar som kan göras gällande i konkursen, se avsnitt 2.4.

Med stöd i praxis avseende avskrivningskonkurser och ordalydelsen i 11 kapitlet 18 § konkurslagen borde det därmed vara möjligt att även i utdelningskonkurser efterutdela processvinster som tillförts konkursboet med anledning av processer som förts av en annan part än konkursförvaltaren. Även processvinsten kan bestå av annan egendom än likvida medel och det kan därmed uppstå ett behov för konkursboet att vidta rättshandlingar i syfte att omvandla tillgången till efterutdelningsbara medel. Konkursboet har därmed ett behov av att erkännas rättskapacitet.

Som det har visats i analysen ovan omfattar efterutdelningsreglerna en mångfald av olika situationer och tillgångar. Efterutdelning ska ske om det är fråga om en tillgång som skulle ha omfattats av det ursprungliga utdelningsförslaget och förfarandet är därmed inte begränsat till tillgångar i form av likvida medel som är i konkursförvaltarens omedelbara besittning eller som är direkt utdelningsbara till borgenärerna. Av slutsatsen följer att konkursboet, trots konkursens avslut, har ett behov av att rättshandla och vidta processrättsliga åtgärder. Konkursboet kan därmed ha ett behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet i syfte att kunna genomföra efterutdelningen.

3.8.2.3 Avskrivningskonkurser

En efterutdelning i avskrivningskonkurser kan enligt ordalydelsen i 10 kapitlet 5 § konkurslagen ske om en *ny tillgång blir känd*. Det är genom Högsta domstolens uttalande i ”Skadeståndstalan efter konkursen” klarlagt att bestämmelserna om efterutdelning i utdelningskonkurser och avskrivningskonkurser ska tillgodose samma ändamål och tillämpas på samma sätt, se avsnitt 3.4.3 Någon egentlig skillnad mellan konkursformerna föreligger därmed inte. En tillgång är därmed efterutdelningsbar i en avskrivningskonkurs om tillgången skulle ingått i underlaget för avskrivningsbeslutet. Skillnaden i rekvisiten i respektive bestämmelse om efterutdelning saknar redan utifrån Högsta domstolens uttalande relevans.

Det föreligger dock en tydlig språklig diskrepans mellan de olika efterutdelningsreglerna. Som redogjorts för i avsnitt 3.4.3 föreslogs inledningsvis bestämmelsen om efterutdelning i avskrivningskonkurser vara i språklig överensstämmelse med bestämmelserna för efterutdelning i utdelningskonkurser. Trots förslaget valde lagstiftaren en formulering med rekvisit som till stor del skiljer sig från de som gäller för utdelningskonkurser. Den språkliga diskrepansen och de skilda rekvisiten medför att det går att ifrågasätta om det verkligen är lagstiftarens avsikt att bestämmelserna ska tillämpas i linje med varandra. Bestämmelsen i 10 kapitlet 5 § konkurslagen infördes dock med motiveringen att de situationer som kan uppstå efter en utdelningskonkurs även kan uppstå efter en avskrivningskonkurs, se avsnitt 3.4.3. Lagrådet tolkade därmed båda förfarandena som begränsade till nya tillgångar som varit okända för konkursförvaltaren. Som visats ovan i avsnitt 3.4.2 och 3.8.2.2 är tillgångens egenskaper som ny och okänd inget krav när det kommer till utdelningskonkurser. Med stöd i Lagrådets motivering bör det därför inte heller

vara ett krav vid avskrivningskonkurser. Formuleringen i 10 kapitlet 5 § konkurslagen bygger snarare på en snäv tolkning av Lagrådet som endast utgick från en tänkbar situation, att nya tillgångar blir kända, än på ett aktivt övervägande om att tillämpningsområdet för de två efterutdelningsförfarandena bör skiljas åt. Det är därför möjligt att bestämmelsen kan anses omfatta fler situationer än vad Lagrådet tänkte på när bestämmelsen föreslogs.

Även av tidigare praxis följer att en tillgång kan vara efterutdelningsbar enligt 10 kapitlet 5 § konkurslagen även om den inte är ny eller okänd för konkursförvaltaren, se NJA 1990 s. 656 ”Återvinningstalan i Björns konkurs” och RÅ 1996 not. 192 i avsnitt 3.4.3. I båda avgörandena var det fråga om processer som konkursförvaltaren tagit ställning till under konkursen, men som inte abandonerats, jämför avsnitt 2.4. Avgörandena har i den rättsvetenskapliga litteraturen ansetts tala för att en tillgång inte måste vara ny eller okänd för att vara efterutdelningsbar, se avsnitt 3.4.3. Mot bakgrund av ovan och Högsta domstolens uttalanden i ”Skadeståndstalan efter konkursen” får det därmed anses möjligt att bortse från rekvisiten ny och okänd i 10 kapitlet 5 § konkurslagen.

Även om det saknas en bestämmelse motsvarande 11 kapitlet 18 § konkurslagen för avskrivningskonkurser bör det med anledning av att efterutdelningsbestämmelserna avser att tillgodose samma ändamål vara möjligt att avskriva en konkurs trots att vissa processer fortfarande pågår, utan att konkursboet förlorar sin rätt till processföremålet. Ett sådant förfarande har även godtagits i tidigare praxis, se NJA 1990 s. 656 ”Återvinningstalan i Björns konkurs” och RÅ 1996 not. 92. Utfallet talar för att det även i avskrivningskonkurser är möjligt att se en processvinst från en tvist där konkursboet inte varit part som en efterutdelningsbar tillgång.

Mot bakgrund av ovan kan tillgångens egenskap som ny och okänd troligen inte anses vara krav för att efterutdelning ska vara möjlig i avskrivningskonkurser. Samtliga situationer som analyserats i avsnitt 3.8.2.2 i förhållande till utdelningskonkurser bör därmed resultera i en efterutdelning även vid avskrivningskonkurser. Slutsatsen innebär att det på motsvarande sätt kan uppstå situationer i avskrivningskonkurser där konkursboet har ett behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet i syfte att omhänderta eller realisera tillgången. Konkursförvaltarens befogenhet att inhämta tillgången och vidta realisationsåtgärder samt konkursboets potentiella rättskapacitet och partsbehörighet analyseras vidare i avsnitt 4.4.

3.8.3 Abandonerad egendom som visar sig ha ett värde

Som framförts i avsnitt 3.5 är det tänkbart att det egentliga värdet på egendom som abandonerats framgår för konkursförvaltaren först efter konkursens avslut. Att konkursförvaltaren får abandonera egendom och sedan återta den under det ordinarie konkursförfarandet följer av NJA 2004 s. 777. Domen bör trots kritiken i den rättsvetenskapliga litteraturen anses utgöra gällande rätt. Att ett återtagande fick ske så länge konkursen pågick talar tillsammans med utfallet i NJA 1946 s. 25 för att det inte är möjligt för konkursboet att återta en abandonering efter konkursens avslut. En sådan tolkning förespråkas även i den rättsvetenskapliga litteraturen. Mot bakgrund av avgörandena är det möjligt att argumentera för att abandoneringen ska anses bindande i och med konkursens avslut. Genom abandoneringen har konkursboet av sagt sig rätten till egendomen och de värden som kan inbringas från egendomen.

Om konkursförvaltaren hade haft en rätt att återta abandoneringen efter konkursens avslut hade en rad problem uppstått. Genom abandoneringen återfår konkursgäldenären rådigheten över egendomen. Konkursgäldenären har därmed rätt att förfoga över egendomen och kan exempelvis ha överlåtit den, jämför avsnitt 2.3 och 3.5. Att konkursförvaltaren ensidigt skulle kunna återta egendomen och därigenom upphäva de civilrättsliga verkningarna som abandoneringen innebär skulle kunna medföra stora praktiska problem. Det kan dessutom anses problematiskt för en konkursgäldenär att återfå egendom med vetskapen om att konkursförvaltaren i framtiden har rätt att återta egendomen.

Det upplösta konkursboet saknar mot bakgrund av ovan behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet i förhållande till egendom som abandonerats under konkursen. Som visats bör det inte vara möjligt för konkursförvaltaren att återta abandonerad egendom efter konkursens avslut.

3.8.4 Återvinning efter konkursens avslut

Konkursboets behov av att återvinna egendom efter konkursens avslut har uppmärksammats av lagstiftaren i och med det i avsnitt 3.6 presenterade förslaget om att förlänga tidsfristerna för en återvinningstalan väckande. Att förslaget inte infördes medför enligt Högsta domstolen att det inte är möjligt för konkursboet att väcka en återvinningstalan efter konkursens avslut, se avsnitt 3.6. Gällande rätt får därmed anses vara att en sådan talan är utesluten. Konkursboet har därmed inte möjlighet att rättshandla och vidta processrättsliga åtgärder efter konkursens avslut och saknar därför behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet.

Ett par anmärkningar kan dock göras avseende det förslag som presenterats i avsnitt 3.6 och som legat till grund för Högsta domstolens bedömning. Förslaget byggde på en analys om att en återvinningstalan efter konkursens avslut

inte borde omfattas av konkurslagens bestämmelser. Det kan inledningsvis ifrågasättas om denna tolkning är korrekt. Enligt den alternativa tidsfristen i 4 kapitlet 20 § konkurslagen ska en talan om återvinning väckas senast sex månader från det att anledningen till återvinningen blev känd för konkursförvaltaren. Eftersom bestämmelsen ämnar säkerställa att återvinning kan ske även om det förflutit mer än ett år från konkursbeslutet skulle det utifrån bestämmelsens ordalydelse och motiv även kunna vara möjligt att anse att den motsatta ordningen gäller. Rent teoretiskt skulle konkursförvaltaren kunna uppmärksammas på en återvinningsmöjlighet efter konkursens avslut som medför att sexmånadersfristen börjar löpa. Frågan synes inte ha behandlats i den rättsvetenskapliga litteraturen eller prövats i praxis.

Det bör även noteras att grunderna till att förslaget avfärdades kan anses vara tämligen svaga. Enligt propositionen undanröjdes förslaget snarare på grund av svårigheter med att reglera kostnadsfrågorna än av insolvensrättsliga skäl. Som framkommit i avsnitt 2.4 är en process alltid förenad med potentiella rättegångskostnader och konkursförvaltaren är skyldig att noga överväga om talan bör väckas. Det finns därutöver ingen allmän princip om att ett tvistade konkursbo måste ha förmåga att ersätta motpartens rättegångskostnader, se avsnitt 2.4. Konkursförvaltaren måste redan i förhållande till de processer som aktualiseras under det ordinarie konkursförfarandet väga in risken för att motparten inte kan få betalt för sina rättegångskostnader i bedömningen, se avsnitt 2.4. Frågan om rättegångskostnaderna är därmed inte så problematisk som propositionen får det att framstå. Konkursförvaltaren bör mot bakgrund av ovan göra en grundlig bedömning av återvinningsanspråket och frågan om anspråket utgör en reell tillgång i konkursen. Risken för obefogade återvinningsanspråk kan troligen anses vara låg och i de allra flesta fall bör ett ansvar för motpartens rättegångskostnader därför inte aktualiseras.

Inte heller frågan om konkursförvaltarens arvode eller konkurskostnaderna är så svårreglerad som propositionen menar. Om konkursboet vinner processen kommer konkursförvaltarens arvode att betalas av konkursboet eftersom medel finns och en utdelning ska ske, jämför avsnitt 2.5 och 3.4. Vid det fall konkursboet inte vinner framgång med talan är situationen något mer komplicerad. Rör det sig om en avskrivningskonkurs kommer i första hand borgenärerna att stå kostnaden. Oavsett konkursform är det staten som i sista hand betalar konkursförvaltarens arvode, se avsnitt 2.5. Även om det kan anses problematiskt att konkursförvaltaren kan processa på statens bekostnad finns det en reglering som täcker konkurskostnaderna och förvaltarens arvode. Propositionens kostnadsargument mot förslaget bör därmed inte ha alltför stor relevans. Angående argumentet att det inte vore lämpligt att konkurser som pågått i flera år omfattades av förslaget bör det påminnas om att genomsnittstiden för handläggningen av en konkurs är strax över ett år, se avsnitt 3.6. Ett stort antal konkurser har därmed avslutats inom den redan lagstadgade ettårsfristen.

Det finns därmed anledning att påpeka att flera av de argument som framfördes emot förslaget inte har fog för sig eller saknar relevans. Inte heller bestämmelsens ordalydelse eller motiv hindrar en tolkning som medför att det vore möjligt för konkursförvaltaren att väcka talan om återvinning efter konkursens avslut. Egendomen som kan återvinnas utgör per definition konkursegendom och bör i enlighet med konkursens huvudändamål utdelas till borgenärerna. Att en sådan talan är utesluten leder därmed till rättsförluster för konkursboet och borgenärskollektivet. Mot bakgrund av Högsta domstolens tolkning får gällande rätt dock anses vara att en sådan talan är utesluten. Konkursboet saknar därmed behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet på denna grund. I sammanfattning finns det därför starka skäl för lagstiftaren att utreda och införa en möjlighet för konkursförvaltaren att väcka en talan om återvinning efter konkursens avslut. En sådan möjlighet skulle kunna vara att betrakta en återvinningstalan som ett av de undantag då konkursboet bör erkännas rättskapacitet och partsbehörighet i samband med efterutdelningsförfarandet, jämför avsnitt 1.1 ovan samt avsnitt 4.2 och 4.4.3.6 nedan.

Det är dock möjligt för konkursförvaltaren att återvinna medel till konkursboet i samband med ett efterutdelningsförfarande med stöd av de alternativa metoderna för att påkalla återvinning som finns i 4 kapitlet 19 § första stycket andra punkten konkurslagen. Om en jävsprocess uppstår med anledning av anmärkningen är det dock konkursförvaltaren, inte konkursboet, som är part, se avsnitt 3.6. För konkursboet föreligger därmed inget behov av rättskapacitet och partsbehörighet. Däremot föreligger ett behov för konkursförvaltaren att fortsatt ha befogenhet att företräda konkursboets intressen efter konkursens avslut. I enlighet med uppsatsens avgränsningar, se avsnitt 1.3, ligger en utredning av konkursförvaltarens behov av befogenhet när konkursboet saknar ett behov av rättskapacitet och partsbehörighet utanför uppsatsens syfte. Frågan är dock av intresse för framtida studier.

Uppstår det någon annan tvist med anledningen av anmärkningen är det konkursboet som intar partsställning, se NJA 2007 s. 280 "Efterutdelningen i Håges livs" och NJA 2003 s. 3. Rättsfallen rör inte en återvinning i samband med en efterutdelning, men NJA 2007 s. 280 "Efterutdelningen i Håges livs" bekräftar att konkursboet kan inta partsställning under ett efterutdelningsförfarande. Konkursboet har därmed erkänts en möjlighet att vidta processrättsliga åtgärder efter konkursens avslut och har ett behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet. Samma argumentation måste anses tillämplig på tvister med anledning av anmärkning i samband med efterutdelningsförfarandet.

Om inget bevakningsförfarande har hållits kan konkursförvaltaren i både det ordinarie utdelningsförfarandet och i efterutdelningsförfarandet påkalla återvinning genom att bestrida en borgenärs fordran i utdelningsförslaget. I dessa fall borde det dock vara konkursförvaltaren som är part i målet, jämför avsnitt

3.6. För konkursboet föreligger därmed inget behov av rättskapacitet och partsbehörighet. Som nämnts ovan ligger en fortsatt utredning av sådana situationer utanför uppsatsen syfte.

3.8.5 Överklaganden av utdelningsförslaget

Som konstaterats i avsnitt 2.6 anses konkursen avslutad i och med att utdelningsförslaget fastställs. Konkursen är avslutad även om beslutet överklagas. Eftersom konkursboet ska anses vara upplöst vid konkursens avslut kan det uppstå situationer där konkursboet är upplöst och en överklagandeprocess pågår.

Om utdelningsförslaget överklagas borde det i första hand vara den borgenär som påverkas av förslaget som intar partsställning. Konkursboet har inget att vinna ur utdelningsförslaget, jämför avsnitt 2.6. Det upplösta konkursboet har i denna del inget behov av att erkännas rättskapacitet eller partsbehörighet.

Om det är konkursförvaltaren som med anledning av en återvinning som påkallats med stöd av 4 kapitlet 19 § första stycket andra punkten konkurslagen klandrar det fastställda utdelningsförslaget borde det med stöd av lagtexten och det faktum att Lagrådet valt att införa en rätt att överklaga det fastställda utdelningsförslaget specifikt för konkursförvaltaren vara möjligt att argumentera för att det är konkursförvaltaren, inte konkursboet, som för processen. Det är dessutom konkursförvaltaren som intar partsställning i en tvist som uppstår med anledning av att en återvinning påkallas i utdelningsförslaget, se avsnitt 3.7.

För konkursboet föreligger därmed inget behov av rättskapacitet och partsbehörighet. Däremot föreligger ett behov för konkursförvaltaren att fortsatt ha befogenhet att företräda konkursboets intressen efter konkursens avslut. I likhet med situationerna i avsnitt 3.8.4 ligger en sådan undersökning utanför uppsatsens syfte. Om konkursförvaltaren överklagan vinner bifall och återvinning sker till konkursboet borde den återvunna tillgången däremot föranleda en efterutdelning, jämför avsnitt 3.4.2.

3.8.6 Avslutande kommentar

Sammanfattningsvis kan det konstateras att konkursboet utifrån konkurslagens bestämmelser och praxis trots upplösningen har erkänts möjligheter att rättshandla och vidta processrättsliga åtgärder efter konkursens avslut vid ett antal tillfällen. Konkursboet har därmed ett behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet efter konkursens avslut i flera situationer. Situationerna är som visats ovan när konkursen avslutas enligt 11 kapitlet 18 § konkurslagen, om en efterutdelning ska vidtas och om andra tvister än jävsprocesser uppstår med anledning av att konkursförvaltaren påkallar återvinning i efterutdelningsförfarandet.

Mot bakgrund av som analyserats ovan kommer den fortsatta framställningen och utredningen avseende konkursboets möjligheter att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet endast utgå från de tre situationerna ovan där konkursboet har erkänts en möjlighet att rättshandla eller vidta processrättsliga åtgärder efter konkursavslutet. Eftersom de två senare situationerna är sammankopplade med varandra i och med att de uppstår under efterutdelningsförfarandet kommer de fortsättningsvis att behandlas gemensamt.

4 En potentiell rättskapacitet och partsbehörighet

4.1 Konkursförvaltarens befogenheter efter konkursens avslut

4.1.1 Inledning

Som konstaterats i kapitel 3 har konkursboet i flera situationer erkänts möjligheter att vidta rättshandlingar och processrättsliga åtgärder efter konkursens avslut. För att kunna utreda i vilken utsträckning konkursboet kan erkännas rättskapacitet och partsbehörighet i dessa situationer är det inledningsvis nödvändigt att utreda i vilken mån konkursförvaltaren har en befogenhet att vidta åtgärder efter konkursens avslut. Även frågan om vilka åtgärder som får vidtas är av intresse. Därmed är även frågan om konkursförvaltarens befogenheter central för uppsatsens syfte och berörs i följande avsnitt.

4.1.2 Processer som pågår vid konkursens avslut

Konkursboet har ett behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet om konkursen avslutas trots att en process fortfarande pågår, se avsnitt 3.8.1. I motiven framhålls att det åligger konkursförvaltaren att fortsätta bevaka konkursboets rätt så länge en tvist pågår eller en tillgång kan tillkomma konkursboet. Konkursförvaltaren kan därför inte anse sig skild från uppdraget enbart för att konkursen har avslutats.²⁰⁶

Konkursgäldenären har en skyldighet att i tvister underrätta rätten om konkursbeslutet. Rätten ska i sin ska underrätta konkursboet,²⁰⁷ som kan inträda i eller överta processen.²⁰⁸ Konkursgäldenärens skyldighet är inte sanktionerad och det finns därmed inga garantier för att konkursförvaltaren får kunskap om alla processer som kan vara av relevans för konkursboet.²⁰⁹ Konkurslagen saknar dock bestämmelser som reglerar vad som händer om konkursförvaltaren får vetskap om en tvist först efter konkursens avslut. Med stöd av rätten till taleövertagande enligt 3 kapitlet 9 § första stycket konkurslagen, se avsnitt 2.4, och möjligheten att efterutdela tillgångar, se avsnitt 3.4, menar Möller att det borde vara möjligt för konkursförvaltaren att överta eller inträda i tidigare okända processer trots att konkursen har avslutats.²¹⁰

²⁰⁶ Prop. 1978/79:105 s. 338; bihang till riksdagens protokoll år 1920 s. 378–379.

²⁰⁷ 3 kapitlet 9 § tredje stycket konkurslagen.

²⁰⁸ Se avsnitt 2.4.

²⁰⁹ Heuman (2020) s. 200.

²¹⁰ Jfr Möller (2016) s. 329–332.

4.1.3 Efterutdelningsförfarandet

Därutöver har konkursboet ett behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet i efterutdelningsförfarandet, se avsnitt 3.8.2. Efterutdelningen ska som huvudregel ske i likvida medel.²¹¹ Som redogjorts för i avsnitt 3.8.2 omfattar tillämpningsområdet för efterutdelningsreglerna fler typer av tillgångar än likvida medel. Konkurslagens motiv behandlar dock inte frågan om konkursförvaltarens befogenheter under efterutdelningsförfarandet.²¹² I motiven till 11 kapitlet 2 § konkurslagen framhålls däremot att det är möjligt för konkursförvaltaren att vidta realisationsåtgärder efter konkursens avslut.²¹³ I den rättsvetenskapliga litteraturen har Heuman anfört att konkursförvaltaren kan realisera en processvinst som tillfaller konkursboet efter konkursens avslut i syfte att tillgängliggöra utdelningsbara medel.²¹⁴

I förhållande till avskrivningskonkurser uttalas det i motiven att påträffandet av ytterligare egendom ska föranleda en efterutdelning eller inledandet av en ny konkurs.²¹⁵ Enligt Heuman är konkurslagens utgångspunkt att en efterutdelning ska ske eftersom ett nytt konkursförfarande är mycket omständligare än ett efterutdelningsförfarande.²¹⁶

Frågan om konkursförvaltarens befogenheter efter avslutad konkurs är knapphändig behandlad i praxis och den rättsvetenskapliga litteraturen. I NJA 1909 s. 422, vilket refererats ovan i avsnitt 3.4.2, ansågs det möjligt för konkursförvaltaren att vidta realisationsåtgärder även efter konkursens avslut.²¹⁷ Även i NJA 1974 s. 306 ansågs konkursförvaltaren ha rätt att vidta åtgärder med konkursegendomen efter konkursens avslut. Under det ordinarie konkursförfarandet hade konkursförvaltaren begärt exekutiv försäljning av konkursboets fastigheter. Konkursen avskrevs innan försäljningen genomfördes vilket medförde att konkursförvaltarens begäran avslogs. Högsta domstolen uttalade att det faktum att konkursen hade avskrivits innan försäljningen inte innebar att konkursförvaltarens begäran om exekutiv försäljning hade förfallit eller att konkursförvaltarens rätt att vidta åtgärder med konkursegendomen hade upphört.²¹⁸

Frågan om konkursförvaltarens befogenheter i samband med efterutdelningsförfarandet aktualiserades i ”Skadeståndstalan efter konkursen”. Högsta domstolen framhöll med hänvisning till NJA 2000 s. 144 ”Stockholm City

²¹¹ 11 kapitlet 2 och 20 §§ konkurslagen; prop. 1986/87:90 s. 325.

²¹² Jfr 1859 års underdåniga förslag till konkurslag s. 81–83; bihang till riksdagens protokoll år 1920 s. 48; SOU 1974:6 s. 148–149; prop. 1978/79:105 s. 316, 337–338; SOU 1983:24 s. 226–227, 230–231, 333–335; prop. 1986/87:90 s. 231, 320, 345–346; prop. 1986/87:90, *Bilaga 8* s. 204.

²¹³ Prop. 1986/87:90 s. 325.

²¹⁴ Heuman (2020) s. 212.

²¹⁵ Prop. 1986/87:90 s. 106.

²¹⁶ Heuman (1992/93) s. 282.

²¹⁷ NJA 1909 s. 422.

²¹⁸ NJA 1974 s. 306.

Showroom”, vilket refereras närmre i avsnitt 4.3.3 nedan, att de åtgärder som konkursförvaltaren vidtar i samband med en efterutdelning måste utgöra ett led i arbetet med efterutdelningen. Tillgången måste därmed finnas tillgänglig för efterutdelning eller kunna omvandlas till utdelningsbara medel utan några mer omfattande åtgärder.²¹⁹ I en kortfattad kommentar till ”Skadeståndstalan efter konkursen” framhåller Renman att Högsta domstolens uttalanden kan uppfattas som att handläggningen av en konkurs endast kan återupptas om konkursförvaltaren påträffar tillgångar som är direkt utdelningsbara. Som ett exempel på direkt utdelningsbara tillgångar nämns upptäckandet av ett kontotillgodohavande på ett tidigare okänt bankkonto. Att mer omfattande åtgärder krävs för att omvandla påträffad egendom till utdelningsbara medel utgör enligt Renman skäl mot att tillåta ett återupptagande av konkursen.²²⁰

4.2 Konkursboets partsbehörighet efter konkursens avslut

Även uttalanden avseende konkursboets partsbehörighet efter konkursens avslut är knapphändiga i förarbeten, praxis och den rättsvetenskapliga litteraturen. Utöver ”Skadeståndstalan efter konkursen” har endast ett fåtal rättsfall påträffats i arbetet med uppsatsen. I förhållande till processer som pågår vid konkursens avslut har ett konkursbo i NJA 1988 s. 494 ansetts behörigt att fortsätta uppträda som part en process avseende frågan om huruvida konkursboet skulle försättas i konkurs, trots att konkursen hade avskrivits innan målet kom upp i Högsta domstolen.²²¹

I förhållande till efterutdelningsförfarandet har ett konkursbo i NJA 2007 s. 280 ”Efterutdelningen i Håges livs”, vilket även refererats i avsnitt 3.6, ansetts behörigt att uppträda som part i en process avseende frågan ifall borgenärernas fordringar var preskriberade i efterutdelningsförfarandet.²²² I NJA 1946 s. 25, vilket har refererats i avsnitt 3.5, fick ett konkursbo efter konkursavslutet föra talan om bättre rätt till medel som var hänförliga konkursegendom.²²³ Därutöver har ett konkursbo i ett tingsrättsfall ansetts behörigt att efter konkursens avslut väcka talan om en påstådd fordran som grundades på ett rättsförhållande som föregick konkursavslutet. Konkursboet var tappande part i tingsrätten.²²⁴ Avgörandet är överklagat och har fått prövningstillstånd i hovrätten.²²⁵ Konkursboets partsbehörighet synes inte ha problematiserats i något av de ovan nämnda fallen.²²⁶

²¹⁹ HD mål Ö 3646-22 p. 24–25.

²²⁰ Renman (2023).

²²¹ NJA 1988 s. 494.

²²² NJA 2007 s. 280.

²²³ NJA 1946 s. 25.

²²⁴ TR mål T 8370-20.

²²⁵ HovR mål T 4885-22.

²²⁶ Se NJA 1946 s. 25; NJA 1988 s. 494; NJA 2007 s. 280; TR mål T 8370-20.

I ”Skadeståndstalan efter konkursen” uttalade Högsta domstolen att konkursavslutet innebär att konkursboet ska anses vara upplöst och som utgångspunkt ska förlora sin rättskapacitet och partsbehörighet.²²⁷ Bestämmelsen i 11 kapitlet 18 § konkurslagen medför enligt Högsta domstolen dock att konkursboet trots konkursens avslut kan behålla sin rättskapacitet, och i vissa fall även sin partsbehörighet, för att hantera de frågor som uppstår med anledning av att konkursen kan avslutas trots att vissa frågor inte är slutligt avgjorda.²²⁸

I förhållande till konkursboets partsbehörighet i efterutdelningsförfarandet och frågan om huruvida tillgångar kan tillföras konkursboet genom att konkursförvaltaren väcker en talan framhöll Högsta domstolen att en återvinningstalan efter konkursens avslut får anses utesluten eftersom det förslag som presenterats i avsnitt 3.6 inte infördes. Högsta domstolen framhöll dock att det inte går att dra några slutsatser om konkursboets partsbehörighet i övrigt utifrån behörigheten att väcka en talan om återvinning.²²⁹ I förhållande till konkursboets rättskapacitet och partsbehörighet i samband med efterutdelningsförfarandet i en avskrivningskonkurs framhöll Högsta domstolen att regeringen bör tolkas restriktivt, eftersom konkursförfarandet är ett avgränsat förfarande med ett tydligt avslut, vars grundläggande syfte är att främja en förmånlig och snabb avveckling av konkursboet.²³⁰ För att partsbehörighet ska kunna uppkomma i samband med efterutdelning i en avskrivningskonkurs krävs det enligt Högsta domstolen att det är fråga om en åtgärd som utgör ett led i arbetet med efterutdelningen, se avsnitt 4.1.3. Konkursboet kan endast i undantagsfall anses behörigt att vidta en så långtgående åtgärd som att väcka en skadeståndstalan mot tredje man.²³¹

4.3 Andra upplösta juridiska personers rättskapacitet och partsbehörighet

4.3.1 Inledning

Ett upplöst rättssubjekt saknar som huvudregel rättskapacitet och partsbehörighet.²³² Undantag har dock gjorts i praxis och bestämmelser om fortsatt likvidation.²³³ I syfte att utreda i vilken utsträckning det är möjligt att erkänna ett upplöst konkursbo rättskapacitet och partsbehörighet studeras dessa undantag nedan. Det finns ett värde i att förstå och kunna göra jämförelser mot andra upplösta juridiska personer eftersom frågan om konkursboets rättsliga ställning efter konkursens avslut inte behandlats i någon större

²²⁷ HD mål Ö 3646-22 p. 12, 26.

²²⁸ HD mål Ö 3646-22 p. 14.

²²⁹ HD mål Ö 3646-22 p. 17–18.

²³⁰ HD mål Ö 3646-22 p. 24–25.

²³¹ HD mål Ö 3646-22 p. 25–27.

²³² Nordh s. 93–94; se exempelvis NJA 1979 s. 700; NJA 1982 s. 820 I och II; NJA 1999 s. 237.

²³³ Se mer avsnitt 4.3.2 och 4.3.3 nedan.

utsträckning.²³⁴ Jämförelserna med aktiebolag som upplösts genom konkurs, se avsnitt 4.3.2 nedan, och med en återupptagen likvidation, se avsnitt 4.3.3 nedan, gjordes även av hovrätten i ”Skadeståndstalan efter konkursen”.²³⁵ Även om jämförelserna inte nyttjades av Högsta domstolen inbjuder jämförelserna till intressanta resonemang både i förhållande till konkursförvaltarens befogenheter och konkursboets partsbehörighet efter konkursens avslut.

4.3.2 Aktiebolag som upplösts genom konkurs

Ett aktiebolag som försatts i konkurs ska enligt 25 kapitlet 50 § första stycket aktiebolagslagen (2005:551) upplösas om konkursen avslutas utan överskott.²³⁶ Att konkursen avslutas utan överskott betyder att alla borgenärer inte fått full utdelning i konkursen. Bestämmelsen omfattar därmed både utdelnings- och avskrivningskonkurser.²³⁷ Upplösningen innebär att aktiebolaget upphör att vara en juridisk person,²³⁸ och som huvudregel förlorar sin rättskapacitet och partsbehörighet.²³⁹

Huvudregeln har dock följts av ett antal undantag. I praxis har aktiebolag som upplösts genom konkurs (hädanefter upplösta konkursbolag) ansetts ha rätt att klandra konkursförvaltarens redovisning,²⁴⁰ och föra en skadeståndstalan mot konkursförvaltaren.²⁴¹ Upplösta konkursbolag har därutöver haft rätt att angripa ett likvidationsbeslut som meddelats före konkursen,²⁴² och processa mot konkursbeslutet.²⁴³ Däremot har upplösta konkursbolag inte ansetts behöriga att föra en skadeståndstalan mot ett tidigare ombud,²⁴⁴ eller mot den revisor och bank som konkursförvaltaren har anlitat.²⁴⁵ Övriga krav som upplösta konkursbolag har riktat mot tredje man har generellt avvisats.²⁴⁶

Högsta domstolen har i NJA 1999 s. 237 sammanfattat vilka principer som ska vara vägledande vid bedömningen av upplösta konkursbolags partsbehörighet.²⁴⁷ Enligt Högsta domstolen kan det av rättssäkerhetsskäl framstå som önskvärt att en talan ska kunna prövas utan hinder av konkursbolagets upplösning eftersom konkursbolaget kan anses ha ett tillräckligt starkt anspråk på

²³⁴ Se avsnitt 1.5, 5.1 och 5.2.

²³⁵ HovR mål Ö 1720-22 s. 3.

²³⁶ Om konkursen avslutas med överskott ska bolaget enligt 25 kapitlet 51 § första stycket aktiebolagslagen träda i likvidation.

²³⁷ Lindskog (1995) s. 371; Andersson, Johansson & Skog, 25 kapitlet 50 §.

²³⁸ SOU 1971:15 s. 324.

²³⁹ Se bl.a. NJA 1979 s. 700; NJA 1982 s. 820 I och II; NJA 1999 s. 237.

²⁴⁰ NJA 1954 s. 421; NJA 1979 s. 700.

²⁴¹ NJA 1979 s. 700.

²⁴² NJA 1996 s. 459.

²⁴³ NJA 1988 s. 110; NJA 1998 s. 608.

²⁴⁴ NJA 1982 s. 820 I.

²⁴⁵ NJA 1988 s. 374.

²⁴⁶ Nordh s. 84.

²⁴⁷ NJA 1999 s. 237; jfr Österberg s. 1135–1136; NJA 2001 s. 144.

rättskydd. Det upplösta konkursbolagets anspråk på rättskydd kan i vissa fall tillgodoses genom att fordran överläts eller utskiftas till aktieägarna, alternativt genom att bolaget träder i likvidation och processen fullföljs av likvidatorn. Om dessa alternativ inte står till buds eller inte har utnyttjats kan anspråket på rättskydd enligt Högsta domstolen vara så pass starkt att konkursbolaget bör tillerkännas partsbehörighet. Om processen kommit så pass långt att dom meddelats i första instans och därefter överklagats kan det framstå som oskäligt och godtyckligt att avbryta processen och omintetgöra möjligheterna till överprövning. Om målet är anhängigt i första instans är däremot större restriktivitet påkallad.²⁴⁸ Utifrån Högsta domstolens resonemang om anspråk på rättskydd har ett upplöst konkursbolag i NJA 2001 s. 144 ansetts vara behörigt att invända mot ett utdelningsförslag i ett annat bolags konkurs i syfte att skydda en sedan tidigare domfäst fordran. Även om det upplösta konkursbolagets intressen kunde ha tillgodosetts genom att det upplösta konkursbolaget försattes i likvidation ansågs rättskyddsintresset vara så pass starkt att det upplösta konkursbolaget tilldelades partsbehörighet.²⁴⁹

I den rättsvetenskapliga litteraturen framhålls att möjligheten att tillerkänna upplösta konkursbolag partsbehörighet bör nyttjas med restriktivitet. Restriktivitet är särskilt påkallad när det upplösta konkursbolaget uppträder som kärande eller klagande eftersom det är möjligt att överlåta processförmålet eller försätta bolaget i likvidation.²⁵⁰ Övertagandet av ett processföremål medför att förvärvaren har rätt att inträda i tvisten enligt bestämmelserna om partsuccession, se 13 kapitlet 7 § rättegångsbalken.

Att ett konkursbolag kan likvideras om konkursen avslutas utan överskott följer av 25 kapitlet 50 § aktiebolagslagen. Bestämmelsen föreskriver att konkursbolaget ska träda i likvidation om det efter konkursens avslut finns tillgångar som inte omfattades av konkursen, om en talan väcks mot bolaget eller om det av annat skäl uppkommer behov av en likvidationsåtgärd. Med egendom som inte omfattades av konkursen avses exempelvis processvinster från processer som konkursförvaltaren abandonerat.²⁵¹ Processvinsten från abandonerade tvister utgör inte konkursegendom, se avsnitt 2.4. Av praxis framgår att även tvistiga fordringar är att betrakta som en tillgång. Om fordringen inte framstår som ogrundad och den är av sådan beskaffenhet att det är motiverat att den tas hand om bör även en tvistig fordran kunna läggas till grund för beslutet att försätta ett konkursbolag i likvidation. Det måste dock framstå som meningsfullt att besluta om likvidationen med anledning av de kostnader som är förenade med förfarandet.²⁵²

²⁴⁸ NJA 1999 s. 237.

²⁴⁹ NJA 2001 s. 144.

²⁵⁰ Nordh s. 84.

²⁵¹ Prop. 2000/01:150 s. 62–63, 117, se avsnitt 2.4.

²⁵² NJA 2005 s. 417; RH 2015:25.

4.3.3 Aktiebolag som upplösts genom likvidation

Likt konkursförfarandet nyttjas likvidationsförfarandet för att avveckla juridiska personer. Likvidationen syftar till att avveckla verksamheten, realisera tillgångarna, betala skulderna och fördela överskottet bland aktieägarna.²⁵³ Likvidation kan ske både frivilligt om verksamheten ska avslutas, och tvångsvis om en tvingande likvidationsgrund föreligger.²⁵⁴ Under likvidationen utses en likvidator som övertar förvaltningen av bolagets tillgångar och angelägenheter.²⁵⁵ Likvidatorns uppdrag kan i många hänseenden jämföras med konkursförvaltarens. Båda förfarandena består av en avveckling där tillgångarna omsätts till likvida medel för betalning av skulderna.²⁵⁶ När likvidationen avslutas anses aktiebolaget vara upplöst.²⁵⁷ Att bolaget upplöses innebär som huvudregel att det förlorar sin status som rättssubjekt.²⁵⁸

När skulderna i ett likvidationsförfarande är betalda ska resterande medel utskiftas till ägarna.²⁵⁹ Likvidatorn har med stöd av 25 kapitlet 35 § aktiebolagslagen rätt att både sälja bolagets egendom och driva verksamheten vidare i syfte att genomföra skiftet.²⁶⁰ Bolagets fordringar ska även drivas in,²⁶¹ och likvidatorn har rätt att väcka talan på aktiebolagets vägnar.²⁶² I NJA 2000 s. 144 ”Stockholm City Showroom” uttalas dock att likvidationstillståndet begränsar bolagets parsbehörighet på det sätt att de åtgärder som vidtas måste utgöra ett led i bolagets avveckling. Exempelvis kan det inte godtas att ett bolag i likvidation utnyttjas för indrivning av fordringar som inte uppstått i bolagets verksamhet. I målet hade ett upplöst konkursbolag försatts i likvidation och sedan ansökt om handräckning hos Kronofogdemyndigheten för att få tillgång till lokaler som tidigare hade nyttjats av bolaget.²⁶³

Likvidationen av ett aktiebolag ska återupptas om en tillgång framkommer, en talan väcks mot aktiebolaget eller det av annat skäl uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, se 25 kapitlet 44 § aktiebolagslagen. I och med likvidationens återupptagande återupptar likvidatorn sitt uppdrag.²⁶⁴ Möjligheten till fortsatt likvidation fyller enligt Lehrberg liknande syften som efterutdelningsförfarandet i konkurser, jämför avsnitt 3.4.²⁶⁵

²⁵³ Jfr Heinestam s. 14–15; Johansson s. 380–393.

²⁵⁴ Johansson s. 380–393.

²⁵⁵ 25 kapitlet 30 § aktiebolagslagen.

²⁵⁶ Malmberg s. 293.

²⁵⁷ 25 kapitlet 40–41 §§ aktiebolagslagen.

²⁵⁸ Johansson s. 401–402.

²⁵⁹ 25 kapitlet 38 § aktiebolagslagen.

²⁶⁰ Jfr Johansson s. 396–398.

²⁶¹ Lindskog (1995) s. 319.

²⁶² Se exempelvis NJA 1998 s. 390; NJA 1991 s. 682; NJA 1966 C 541; NJA 1968 C 520.

²⁶³ NJA 2000 s. 144.

²⁶⁴ Prop. 1975:103 s. 515.

²⁶⁵ Lehrberg (1990) s. 142.

Om nya tillgångar framkommer ligger det i aktieägarnas intresse att tillgångarna tas tillvara på och dess värde utskiftas till dem.²⁶⁶ Om tillgången består av likvida medel kan värdet tillställas aktieägarna genom ett skifte.²⁶⁷ Om tillgången består av någon annan egendom än likvida medel har likvidatorn med stöd av 25 kapitlet 35 § aktiebolagslagen rätt att realisera tillgången för att omvandla den till utdelningsbara medel.²⁶⁸

En tillgång som framkommer kan även vara tvistig eller av ett osäkert värde.²⁶⁹ Om likvidationen återupptas är konkursbolaget inte längre att anse som upplöst. Aktiebolaget anses istället ha återuppstått.²⁷⁰ Återuppstagandet av likvidationen innebär att bolaget återfår sin partsbehörighet.²⁷¹ I NJA 2011 s. 774 väckte ett likviderat bolag talan avseende betalning av en fordran ett år efter att likvidationen hade avslutats. Eftersom talan hade väckts av bolagets tidigare ställföreträdare, inte av likvidatorn, ansågs dock partsbehörighet saknas och det fanns därför inte anledning att pröva ifall den påstådda fordran utgjorde skäl att fortsätta likvidationen.²⁷²

4.4 Analys av konkursboets potentiella rättskapacitet och partsbehörighet

4.4.1 Inledande kommentar

Som konstaterats avsnitt 3.8 utgör konkursens avslut inte ett hinder för att konkursboet vidtar rättshandlingar och processuella åtgärder därefter. Även om konkursboet ska upplösas i samband med avslutandet av konkursen utgör fastställandet av utdelningsförslaget eller avskrivningsbeslutet snarare ett formellt avslut av konkursförfarandet som innebär att rätten skiljer konkursärendet ifrån sig, se avsnitt 2.6. Det är därför inte frågan om ett definitivt avslut av konkursen och konkursboet.

4.4.2 Processer som pågår vid konkursens avslut

Som konstaterats i avsnitt 3.8.1 kan både utdelnings- och avskrivningskonkurser avslutas även om en process fortfarande pågår. Konkursboet har utifrån lagtextens ordalydelse erkänts en möjlighet att rättshandla och vidta processrättsliga åtgärder efter konkursens avslut och har därmed ett behov av att erkännas rättskapacitet och partsbehörighet. Behovet har även beaktats av

²⁶⁶ Lindskog (1995) s. 354.

²⁶⁷ Heinestam s. 167; jfr 25 kapitlet 38 § aktiebolagslagen.

²⁶⁸ Lindskog (1995) s. 356.

²⁶⁹ Lindskog (1995) s. 356–357; jfr NJA 2005 s. 417.

²⁷⁰ Jfr prop. 1975:103 s. 515; prop. 2004/05:85 s. 489–490; 884; prop. 2000/01:150 s. 114–115.

²⁷¹ NJA 2011 s. 774 p. 4; NJA 1974 s. 584.

²⁷² NJA 2011 s. 774 p. 2, 5.

Högsta domstolen som i ”Skadeståndstalan efter konkursen” erkänt konkursboet vidbehållen rättskapacitet och i vissa fall även partsbehörighet med anledning av bestämmelsen, se avsnitt 4.2. Konkursboet kan därmed i åtminstone vissa fall vara part i en process efter konkursens avslut. Konkursens avslut utgör i sig inget hinder för att konkursboet behandlas som ett rättssubjekt av domstolen.

Enligt konkurslagens motiv föreligger det en skyldighet för konkursförvaltaren att fortsätta bevaka konkursboets rätt, se avsnitt 4.1. Konkursförvaltaren borde därmed ha en befogenhet att avsluta processer som konkursboet är part i. Uttalandet gjordes i förhållande till utdelningskonkurser, men samma befogenhet borde föreligga även i avskrivningskonkurser eftersom de också kan avslutas trots att samtliga frågor inte är avslutade, se avsnitt 3.8.1. Det kan därmed konstateras att konkursförvaltaren har en befogenhet att fortsatt vidta processrättsliga åtgärder efter konkursens avslut.

Konkursförvaltarens befogenheter och konkursboets partsbehörighet kan dock tänkas variera beroende på situationen. Om ett överklagande inlämnats innan konkursen avslutats bör, i likhet med upplösta konkursbolag, det faktum att processen kommit så pass långt att dom meddelats i första instans och därefter överklagats innebära att möjligheterna till överprövning kvarstår, jämför NJA 1999 s. 237 i avsnitt 4.3.2. En sådan tolkning motiveras även av konkursförfarandets huvudändamål. Att konkursboets överklagande inte tas upp till prövning på grund av konkursboets bristande partsbehörighet kan leda till att processföremålet tillfaller motparten eller att en fordran kan göras gällande i konkursen. Konkursboets förmögenhetsmassa och i förlängningen de utdelningsbara medlen till borgenärerna kan därför bli mindre än om konkursboets tillåts avsluta tvisten. Mot bakgrund av ovan bör konkursboet ha fortsatt partsbehörighet att avsluta processer som överklagats innan konkursavslutet.

Om konkursboet får överklaga ett avgörande i en process som varit anhängiggjord sedan tidigare men som avgörs först efter konkursens avslut är dock inte lika klart. Utifrån Högsta domstolens resonemang avseende upplösta konkursbolags anspråk på rättskydd, se NJA 1999 s. 237 i avsnitt 4.3.2, är det möjligt att argumentera för att ett sådant förfarande borde tillåtas. Upplösta konkursbolag har ansetts kunna återfå sin rättskapacitet om bolaget kan visa att det av rättssäkerhetsskäl har ett behov av att få sin talan prövad. Konkursboet borde i och för sig kunna tillgodose anspråket på rättskydd och konkursens huvudändamål genom att konkursförvaltaren överlåter den tvistiga tillgången. Med stöd av reglerna om partssuccession i 13 kapitlet 7 § rättegångsbalken kan förvärvaren fullfölja överklagandet, se avsnitt 4.3.2. Konkursförvaltarens rätt att överlåta tillgångar efter konkursens avslut följer redan av konkurslagens förarbeten och praxis, se mer utvecklad analys i avsnitt 4.4.3.3 nedan. Överlåtelsen kan antingen ske till ett fast belopp eller mot en andel av processvinsten. De medel som inflyter till konkursboet kan därmed efterutdelas till borgenärerna, jämför avsnitt 3.4. Det skulle även kunna vara

möjligt att utdela processföremålet till en borgenär. Förfarandet kräver dock att värdet på tillgången går att likställa med dennes andel i efterutdelningen, jämför avsnitt 2.6. Möjligheterna att tillgodose anspråket på rättskydd och borgenärernas intressen på ovan beskrivna sätt bör dock ha begränsad praktisk betydelse. Det kan inte anses vara alltför lukrativt att förvärva ett processföremål där processen redan förlorats en gång. Konkursboets möjligheter att överlåta processen kan därmed antas vara tämligen begränsade.

Om upplösta konkursbolag inte har kunnat tillgodose sitt anspråk på andra sätt kan anspråket på rättskydd vara så pass starkt att partsbehörighet bör erkännas, se avsnitt 4.3.2. Eftersom konkursboet i praktiken inte har några andra möjligheter borde resonemanget vara applicerbart även på upplösta konkursbon. Det borde därmed vara möjligt för konkursförvaltaren att överklaga utgången i en process som var anhängiggjord vid konkursens avslut. Rättsläget får dock anses osäkert eftersom frågan inte behandlats i rättskållorna.

Ytterligare en fråga som uppstår med anledning av ovan är vad som händer om motparten överklagar en process som pågick vid konkursavslutet. Enligt NJA 2013 s. 304 kan konkursförvaltare inte ångra sitt inträde i en process. Motpartens överklagande kan prövas trots att konkursboet inte infinner sig, se avsnitt 2.4. Det skulle å ena sidan vara möjligt att se det som att konkursboet har en skyldighet att fortsätta processen i syfte att tillvara ta borgenärernas intressen av att utfallet inte ändras till konkursboets nackdel. Å andra sidan ska motpartens bristande partsbehörighet leda till att besvären inte kan tas upp till prövning och tingsrättens avgörande står fast, se avsnitt 3.1. Konkursens huvudändamål skulle beroende på situation kunna skyddas beroende på om konkursboet erkänns partsbehörighet i den specifika situationen eller inte. En sådan lösning kan dock anses stötande för rättsväsendet i stort eftersom motparten inte har en reell möjlighet att få sin sak prövad i högre instans. En fortsatt undersökning i frågan faller utanför uppsatsens syfte, men lämpar sig väl för vidare studier.

I förhållande till processer som varit okända för konkursförvaltaren men fortfarande pågår vid konkursens avslut borde det, likt Möller argumenterar för, vara möjligt för konkursboet att överta eller inträda i processen trots att konkursen har avslutats, jämför avsnitt 4.1.2. För det första är det möjligt att avsluta konkurser trots att processer fortfarande pågår. Konkursens avslut innebär därför inte ett direkt hinder för konkursförvaltaren att överta eller inträda i processen. Även en okänd pågående process är en pågående process. Om processen varit okänd för konkursförvaltaren kan det inte anses att konkursförvaltaren abandonerat processföremålet, jämför avsnitt 2.4. För det andra borde processvinsten kunna utgöra en efterutdelningsbar tillgång eftersom processvinsten är hänförlig till ett rättsförhållande som uppstått före konkursens avslut, jämför avsnitt 2.3 och 3.8.2. Eftersom rätten att överta och inträda i processer inte är tvingande, se avsnitt 2.4, har konkursförvaltaren möjlighet

att bedöma om processen är tillräckligt säker för att det ska framstå som lämpligt att återuppta konkursen i syfte att driva processen och efterutdela den eventuella processvinsten. Om partsbehörighet inte erkänns kommer konkursförvaltaren inte kunna överta processen i syfte att bevaka konkursborgenärernas intressen av att få maximal utdelning i konkursen.

Enligt 11 kapitlet 18 § konkurslagen kan en konkurs avslutas även om en tvist avseende en fordran som gjorts gällande i konkursen fortfarande pågår. Om konkursboet har inträtt i processen, se avsnitt 2.4, borde det föreligga en fortsatt partsbehörighet i syfte att avsluta processen. Beloppet som den tvistiga fordran uppgår till borde ha beaktats i utdelningsförslaget eftersom borgenärens rätt till det tvistiga beloppet ska fastställas i avvaktan på att tvisten avslutas, se avsnitt 2.4. Mot bakgrund av det kollektiva borgenärsintresset borde konkursförvaltaren anses behörig att fortsätta driva talan i syfte att bevaka övriga borgenärens rätt. Att konkursboet tillerkänns partsbehörighet i syfte att avsluta processen borde därmed inte medföra några problem. Om konkursboet vinner tvisten borde de medel som avsatts för fordran i utdelningsförslaget åter bli tillgängliga för konkursboet och möjliga att efterutdela, jämför avsnitt 3.4.2.

4.4.3 Efterutdelningsförfarandet

4.4.3.1 Inledning

I ett efterutdelningsförfarande har konkursboet endast i undantagsfall partsbehörighet efter konkursens avslut, se avsnitt 4.2. Som argument för slutsatsen framförde Högsta domstolen att konkursen är ett tidsbegränsat förfarande och att konkursförvaltaren endast får vidta åtgärder som utgör ett led i arbetet med efterutdelningen. Tillgången måste därmed finnas tillgänglig för efterutdelning eller kunna omvandlas till utdelningsbara medel utan några mer omfattande åtgärder, se avsnitt 4.1.3 och 4.2.

Avgörandet meddelades i förhållande till en avskrivningskonkurs. Som argumenterats för i avsnitt 3.8.2.2 bör dock praxis i förhållande till det ena konkursförfarandet vara tillämpligt även på det andra i syfte att säkerställa en likvärdig rättslig reglering.

4.4.3.2 Konkursförfarandets begränsning i tiden

Att konkursen är ett tidsbegränsat förfarande har visst stöd i konkurslagens förarbeten. Bland annat har det uttalats att konkursen inte ska pågå under längre tid än det tar att utreda konkursboet, se avsnitt 3.3, och att konkursförvaltaren inte ska fortsätta utreda konkursen när den har avslutats, se avsnitt 3.6. Därutöver ska påträffandet av ytterligare egendom medföra en efterutdelning eller inledandet av en ny konkurs, se avsnitt 4.1. Uttalandena skulle kunna tolkas som att det varit lagstiftarens avsikt att konkursförfarandet ska vara tidsbegränsat och att konkursförvaltaren inte ska vidta några mer omfattande åtgärder efter konkursavslutet.

I praxis finns det dock uttalanden som talar för att varken konkursförfarandet eller efterutdelningsförfarandet är tidsbegränsat, se avsnitt 3.3. I den rättsvetenskapliga litteraturen har det även uttryckts att en konkurs pågår för evigt, se avsnitt 1.1 och 1.5. Som visats i både avsnitt 3.8 och 4.4.2 är konkursens avslut inte definitivt och det finns flera tillfällen där konkursboet tillåtits fortsätta rättshandla och vidta processrättsliga åtgärder efter konkursavslutet.

Att konkursförfarandet skulle vara tidsbegränsat kan dessutom anses vara stick i stäv med konkursens huvudändamål. Efterutdelningsförfarandet syftar till att säkerställa att värden som inte kunde utdelas till borgenärerna under den ordinarie konkursen ska kunna tillställas dem efter att konkursen avslutats, se avsnitt 3.8.2. Att konkursborgenärernas rätt inte ska kunna tillvaratas för att konkursen är avslutad framstår därmed inte i som i linje med konkursförfarandets huvudändamål.

Möjligheten att inleda en ny konkurs är därutöver bara tillämplig i förhållande till fysiska personer, eftersom en juridisk person som går i konkurs ska upplösas, se avsnitt 2.6. Konkurslagen skiljer inte i övrigt på fysiska och juridiska personer som konkursgäldenärer. Att borgenärernas intressen på grund av ett formellt hinder endast ska kunna tillgodoses i det ena fallet, men inte det andra, kan inte anses vara i linje med konkurslagens syfte. Eftersom det inte i övrigt föreligger en skillnad mellan förfarandena bör situationerna behandlas lika även i frågan om hur en ny tillgång ska kunna tillställas borgenärerna. Att det ursprungliga konkursförfarandet återupptas och konkursboet tillåts återuppstå i syfte att omhänderta den nya tillgången framstår som den lösning som ligger närmast till hands.

Mot bakgrund av det ovan sagda kan det konstateras att konkursens avslut snarare är en formalitet som reglerar när konkursförvaltaren ska sluta utreda konkursboet och när rätten ska skilja konkursärendet ifrån sig, än ett definitivt avslut av konkursförfarandet och säkerställandet av konkursens huvudändamål. Konkursförfarandets tidsbegränsande aspekt talar därför inte emot att ett avslutat konkursbo kan erkännas partsbehörighet.

4.4.3.3 Konkursförvaltarens befogenheter under efterutdelningsförfarandet

Enligt ”Skadeståndstalan efter konkursen” anses konkursförvaltaren vara begränsad till åtgärder som utgör ett led i arbetet med efterutdelningen. Konkursförvaltaren har enligt Högsta domstolen endast rätt att vidta en efterutdelning om egendomen är tillgänglig för efterutdelning eller utan några mer omfattande åtgärder kan omvandlas till utdelningsbara medel, se avsnitt 4.1. Konkursförvaltarens befogenheter efter konkursens avslut kan därmed anses vara begränsade i någon mån. Enligt Renman är befogenheterna så pass begränsade att handläggningen av en konkurs endast kan återupptas om konkursförvaltaren påträffar tillgångar som är direkt utdelningsbara, se avsnitt 4.1.3.

Konkursförvaltaren har utifrån konkurslagens förarbeten och NJA 1974 s. 306 rätt att realisera konkursegendom efter konkursens avslut, se avsnitt 4.1.3. Realisationsåtgärder är som huvudregel en förutsättning för att utdelning ska kunna ske och utgör en grundläggande del av konkursförvaltarens uppdrag, se avsnitt 2.4. Efterutdelningsförfarandet syftar till att värden från konkursgäldenärens egendom ska kunna tillställas borgenärerna. Därmed borde realisationsåtgärder i syfte att omvandla konkursegendom till utdelningsbara medel inte anses vara en så pass omfattande åtgärd att den faller utanför Högsta domstolens begränsning. Om realisationsåtgärder inte accepteras skulle efterutdelningsreglerna bli tämligen verkningslösa i förhållande till det föreskrivna syftet. För att realisationsåtgärder ska vara möjliga krävs det att det upplösta konkursboet erkänns rättskapacitet och att konkursförvaltaren kan rättshandla på konkursboets vägnar, jämför avsnitt 3.1. Konkursförvaltaren har därmed rätt att realisera tillgångar i efterutdelningsförfarandet och konkursboet bör erkännas rättskapacitet på grund av att det är nödvändigt för genomförandet av efterutdelningen.

Efterutdelningsförfarandet tar även sikte på egendom som konkursförvaltaren inte känt till under det ordinarie konkursförfarandet, se avsnitt 3.4. Eftersom konkursgäldenären har en långtgående upplysningsplikt och dessutom under straffansvar bekräftar att konkursförvaltaren har informerats om samtliga tillgångar, se avsnitt 2.2, är det tänkbart att egendomen som aktualiserar en efterutdelning är egendom som aktivt undanhållits konkursen. Efterutdelningsförfarandet kan även omfatta egendom som exempelvis befinner sig i tredje mans besittning eller på annat sätt är utanför konkursförvaltarens omedelbara besittning.

Konkursförvaltarens och likvidatorns befogenheter under den ordinarie konkursen och likvidationsförfarandet är i många hänseenden jämförbara, se avsnitt 2.4 och 4.3.3. I likhet med Högsta domstolens jämförelse till begränsningen av konkursförvaltarens befogenheter bör en analogi mot likvidatorns befogenheter under likvidationsförfarandet vara möjlig för att utreda vilka åtgärder konkursförvaltaren får vidta. De begränsningar som ställs upp för likvidatorn medför att endast avvecklingsåtgärder av rättsförhållanden som uppstått under bolagets verksamhet får vidtas. Begränsningen har exempelvis inte ansetts utesluta att likvidatorn kan begära handräckning, se avsnitt 4.3.3.

Att en begäran om handräckning anses utgöra en led i avvecklingen i ett likvidationsförfarande talar för att åtgärden på liknande sätt borde anse utgöra en åtgärd som utgör ett led i arbetet med efterutdelningen. I praxis har konkursförvaltaren även ansetts ha rätt att sälja en fastighet exekutivt efter konkursens avslut, se NJA 1974 s. 306 i avsnitt 4.1.3. Begäran hade framställts under konkursen, men utfallet talar för att det borde vara möjligt för konkursförvaltaren att nyttja Kronofogdemyndighetens hjälp efter konkursens avslut i syfte att avveckla konkursegendomen. En sådan tolkning är även i linje med konkursförfarandets huvudändamål, eftersom den säkerställer att värden som

är hänförliga till konkursegendomen kan tillställas borgenärerna. Det borde därmed anses möjligt för konkursförvaltaren att begära handräckning hos Kronofogdemyndigheten i samband med upptäckten av en tillgång som borde ingått i konkursen men som inte är i konkursförvaltarens omedelbara besittning.

Handräckningen är dock möjlig att överklaga, se avsnitt 2.4, och kan därmed föranleda processer efter konkursens avslut. Likt vid överklaganden av processer som avslutats efter konkursens avslut, se avsnitt 4.4.2, bör det anses möjligt för konkursboet att erkännas partsbehörighet i den efterföljande processen. Eftersom den tvistiga tillgången har bedömts utgöra konkursegendom inför handräckningen bör konkursförvaltarens skyldighet att tillvarata på borgenärernas intressen motivera att det är möjligt för konkursboet att erkännas partsbehörighet i syfte att skydda tillgången. Konkursboet bör därmed ha partsbehörighet i de processer som följer av att konkursförvaltaren omhändertar konkursegendom under efterutdelningsförfarandet.

Likvidatorn har även rätt att väcka talan för bolagets räkning, se avsnitt 4.3.3. En sådan åtgärd utgör därmed en avvecklingsåtgärd som faller inom ramen för den begränsning av likvidatorns befogenheter som ställts upp i NJA 2000 s. 144 ”Stockholm City Showroom”. I enlighet med Högsta domstolens jämförelse borde det vara möjligt att anse att väckandet av en talan under efterutdelningsförfarandet, i syfte att tillgängliggöra medel för efterutdelning, faller inom begränsningen. Likt för likvidatorn bör befogenheten dock vara begränsad till rättsförhållanden som är hänförliga till tiden innan konkursens avslut, jämför avsnitt 4.3.3.

Därutöver kan handläggningen av en likvidation i likhet med konkursförfarandet återupptas, se avsnitt 4.3.3. I samband med återupptagandet återinträder likvidatorn i sitt uppdrag och befogenheterna begränsas inte på grund av att förfarandet en gång varit avslutat, se avsnitt 4.3.3. Eftersom efterutdelningen och den återupptagna likvidationen fyller liknande syften, jämför avsnitt 2.2 och 4.3.3 bör det motsvarande sätt gå att argumentera för att konkursförvaltarens åtgärder i samband med efterutdelningen inte bör begränsas i förhållande till det ordinarie konkursförfarandet.

Huruvida en tvistig tillgång har ansetts utgöra skäl för fortsatt likvidation synes dock inte ha prövats, eftersom en sådan talan endast väckts av fel part, se NJA 2011 s. 774. Däremot har en tvistig fordran ansetts utgöra en tillgång i ett upplöst konkursbolag och har kunnat ligga till grund för ett beslut om likvidation, se avsnitt 4.3.2. På liknande sätt skulle en tvistig tillgång kunna ligga till grund för en fortsatt likvidation. Om ett sådan förfarande inte anses möjligt skulle dock den tvistiga tillgången kunna utskiftas till ägarna och deras intressen säkerställas genom att de själva driver talan, jämför avsnitt 4.3.2. En sådant förfarande är troligen svårt att genomföra i förhållande till konkursboet under efterutdelningsförfarandet, jämför argumentationen i avsnitt 4.4.2. För

att det kollektiva borgenärsintresset ska kunna tillgodoses genom att tillgången utdelas till en borgenär måste värdet på tillgången gå att likställa med borgenärens andel i efterutdelningen, jämför avsnitt 2.6. Det är därmed inte säkert att tillgångens värde är likställt med den utdelning en borgenär ska få i konkursen. I enlighet med det kollektiva borgenärsintresset framstår det därmed som mer ändamålsenligt att konkursförvaltaren tillåts att driva talan för borgenärskollektivet som helhet.

Sammanfattningsvis bör konkursförvaltarenns befogenheter efter konkursens avslut och frågan om vilka åtgärder som ska anses utgöra ett led i efterutdelningen kunna tolkas relativt brett. Likt likvidatorns avvecklingsåtgärder bör konkursförvaltarenns efterutdelningsåtgärder omfatta samtliga åtgärder som syftar till att avveckla konkursboet och utdela konkursegendomens värden till borgenärerna. Varken konkurslagens ordalydelse, huvudändamål eller den jämförelse som gjorts av Högsta domstolen i ”Skadeståndstalan efter konkursen” utesluter att konkursförvaltaren har befogenhet att väcka en talan i samband med efterutdelningsförfarandet i syfte att tillgängliggöra medel för utdelning. Att en tillgång är tillgänglig bör därmed inte tolkas som att den ska finnas i konkursförvaltarenns besittning. Tillgången måste istället vara av sådan beskaffenhet att den kan utdelas till borgenärerna genom avvecklingsåtgärder.

Konkursförvaltaren borde däremot inte få vidta några aktiva efterforskningsåtgärder i syfte att lokalisera efterutdelningsbara tillgångar. En sådan tolkning följer redan av konkurslagens förarbeten, där det bland framkommer att efterutdelningsbara tillgångar ska uppenbaras eller visa sig, se avsnitt 3.4.2, och att konkursförvaltaren inte ska fortsätta utreda konkursen efter att den har avslutats, se avsnitt 3.6. Däremot borde det vara möjligt för konkursförvaltaren att vidta efterforskningsåtgärder i förhållande till en tillgång som konkursförvaltaren har uppmärksammat på. Om konkursförvaltaren inte skulle ha rätt att undersöka tillgången skulle det inte heller vara möjligt för konkursförvaltaren att bedöma om den utgör en efterutdelningsbar tillgång.

4.4.3.4 Ytterligare aspekter att beakta i förhållande till konkursboets potentiella partsbehörighet

Som argumenterats för i avsnitt 4.4.3.3 skulle väckandet av en talan kunna utgöra en sådan avvecklingsåtgärd som faller inom ramen för konkursförvaltarenns befogenheter i samband med efterutdelningsförfarandet. Enligt Högsta domstolen i ”Skadeståndstalan efter konkursen” är dock en sådan åtgärd långtgående och kan endast i undantagsfall medföra att konkursboet kan erkännas partsbehörighet. Utöver de argument som framförts ovan finns det ytterligare aspekter som skulle kunna tala för eller emot möjligheten att erkänna det upplösta konkursboets partsbehörighet.

En sådan aspekt är frågan om kostnaderna för processen. Eftersom konkursen varit avslutad bör alla medel vara utdelade till borgenärerna eller tagits i anspråk för konkurskostnaderna, jämför avsnitt 2.5. Konkursboet kan därmed antas vara medellöst utöver värdet på den tvistiga tillgången. Som konstaterats i avsnitt 2.4 finns det dock inget krav på att ett konkursbo ska kunna ersätta motpartens rättegångskostnader. En talan borde tillåtas förutsatt att konkursförvaltaren gör välavvägda överväganden inför processen och hade inlett samma process med ett konkursbo som hade haft möjlighet att täcka motpartens rättegångskostnader. Om processen vinner bifall kommer konkurskostnaderna och förvaltarens arvode att täckas av processvinsten. Om konkursboet är tappande part kommer konkursboet vara medellöst. Som visats i avsnitt 2.4, och argumenterats för i avsnitt 3.8.4, har staten dock ett betalningsansvar för konkurskostnader som inte kan täckas av konkursegendomen. Även om det kan anses problematiskt att konkursförvaltaren kan processa på statens bekostnad finns det en reglering som täcker konkurskostnaderna och förvaltarens arvode.

Därutöver finns det ett antal argument som talar för att Högsta domstolens bedömning utifrån gällande rätt är att se som restriktiv. Konkursens huvudändamål att tillgodose borgenärernas intressen av att få utdelning i konkursen och konkursförvaltaren ska därmed verka för ett maximalt ekonomiskt utfall, se avsnitt 2.2. Efterutdelningsförfarandet ämnar i sin tur att tillgodose konkursförfarandets huvudändamål får genomslag även i förhållande till tillgångar som inte låg till grund för utdelningsförslaget eller avskrivningsbeslutet och vars värden därmed inte tillställdes borgenärerna vid konkursens avslut. Enligt diskussionen i den rättsvetenskapliga litteraturen ska konkursens huvudändamål tjäna som utgångspunkt för tolkningen av de rättsregler som aktualiseras under konkursförfarandet. Därutöver ska konkursrättens placering i skärningspunkten mellan materiell och formell rätt medföra att de processrättsliga reglerna ska tolkas mot bakgrund av konkursens huvudändamål. Processrätten syftar även till att ge genomslag till den materiella rättens syften, se avsnitt 3.2. Sett till konkursförfarandets huvudändamål och den processuella rättens syften framstår därmed Högsta domstolens bedömning i sin restriktivitet som mer långtgående än vad som hade varit nödvändigt. Avgörandet kommer med stor sannolikhet att medföra att en ny talan under efterutdelningsförfarande är utesluten och det kan ifrågasättas om en sådan tolkning är i linje med konkursens huvudändamål.

Utfallet innebär även en inkonsekvent behandling av partsbehörigheten för upplösta juridiska personer. Som redogjorts för i avsnitt 4.3 har problematiken med att upplösta juridiska personer saknar partsbehörighet lösts på olika sätt. Till skillnad från upplösta konkursbolag har konkursboet troligen inte någon möjlighet att överlåta fordran till borgenärerna, jämför argumentationen i avsnitt 4.4.3.3. Om tillgången inte kan indrivs för att tillgodose borgenärernas intressen, och inte heller kan utdelas till borgenärerna, kommer konkursboet och borgenärskollektivet att lida en rättsförlust på grund av ett

formellt hinder. I liknande situationer är det i förhållande till upplösta konkursbolag möjligt att erkänna rättssubjektet partsbehörighet. Restriktivitet är påkallad, framför allt när det upplösta rättssubjektet uppträder som kärke och processen inte är anhängiggjord före upplösningen, se avsnitt 4.3.2. Till skillnad från konkursbon kan dock ett upplöst konkursbolag träda i likvidation och därmed åter erhålla rättskapacitet och partsbehörighet. Som argumenterats för ovan är det dessutom enklare för bolag att utskifta tillgången till aktieägarna än vad det är för konkursboet att utdela en tvistig tillgång till en borgenär istället för att genomföra utdelningen i likvida medel.

Även i förhållande till återupptagna likvidationer framstår behandlingen som inkonsekvent. När en likvidation återupptas återuppstår det likviderade bolaget med full rättskapacitet och partsbehörighet. Förfarandena är i många hänseenden jämförbara och fyller liknade syften, se avsnitt 4.3.3. Som argumenterats för i avsnitt 4.4.3.3 är även likvidatorns och konkursförvaltarens befogenheter jämförbara. Att återupptagandet av förfarandet medför full partsbehörighet i det ena fallet, men inte det andra, framstår därmed som en inkonsekvent behandling. Det föreligger dock vissa grundläggande skillnader mellan förfarandena som kan vara värda att beakta. Konkursförvaltaren verkar för borgenärernas bästa. Konkursen sker även tvångsmässigt och innebär ingripande begränsningar för konkursgäldenären. Likvidationen är inte alltid av tvångsmässig karaktär och ska istället sluta med ett skifte till aktieägarna. Förfarandet påverkar inte heller några andra parter än bolaget. Skillnaderna är dock inte så pass avgörande att de motiverar den nu föreliggande särbehandlingen. Det finns därmed fog för att anse att Högsta domstolens utfall är restriktivt och att det råder en inkonsekvent behandling av partsbehörigheten för upplösta juridiska personer.

4.4.3.5 Konsekvenser av att konkursboet inte erkänns rättskapacitet och partsbehörighet

Trots de argument som framförts emot bedömningen ovan får Högsta domstolens avgörande i ”Skadestånds talan efter konkursen” anses utgöra gällande rätt. Likt Renman argumenterar för kommer möjligheterna att väcka en ny talan i samband med efterutdelningsförfarandet troligen vara begränsade. Konsekvenserna av utfallet skulle kunna bli en ordning där konkurser hålls öppna under längre tid och konkursförvaltaren tar ut sitt arvode i förskott i syfte att säkerställa att konkursboet inte kommer att lida en rättsförlust om egendom skulle uppenbaras vid ett senare tillfälle. Ett sådant förfarande kan inte anses vara lämpligt. Konkursen har ingående rättsverkningar för konkursgäldenären och all egendom som tillfaller konkursgäldenären innan konkursen har avslutats utgör konkursegendom, jämför avsnitt 2.3.

Borgenärsintresset skulle dock kunna tillgodoses genom att konkursförvaltaren överlåter den tvistiga tillgången till tredje man. Som argumenterats för i avsnitt 4.4.2 och 4.4.3.3 borde överlåtandet av en tillgång anses utgöra en sådan avvecklingsåtgärd som tillåts i efterutdelningsförfarandet. Överlåtelsen

kan antingen ske till ett fast belopp eller mot en andel av processvinsten. De medel som inflyter till konkursboet kan därmed efterutdelas till borgenärerna, jämför avsnitt 3.4. Även om intäkten och därmed de utdelningsbara medlen till borgenärerna kanske inte blir lika stora som om konkursboet hade fått genomföra processen säkerställer en överlåtelse att borgenärsintresset beaktas eftersom en rättsförlust undviks.

Efterutdelningsreglerna kommer i många fall bli helt verkningslösa om konkursboet överhuvudtaget inte har möjlighet att erkännas rättskapacitet. Om rättskapacitet saknas skulle konkursförvaltaren inte ha möjlighet att inhämta eller realisera efterutdelningsbara tillgångar. En sådan ordning skulle leda till att konkursegendom inte kan tillställas borgenärerna och att konkursens huvudändamål inte får genomslag.

4.4.3.6 Gränsdragningen för konkursboets partsbehörighet och potentiella undantagsfall

Trots den restriktiva bedömningen har Högsta domstolen öppnat för vissa undantagsfall. Formuleringen går att tolka på två sätt. Antingen kan formuleringen, likt när Högsta domstolen skriver speciella fall, tolkas som att Högsta domstolen inte har avsett att tillåta några undantag men att det skulle kunna uppstå situationer som Högsta domstolen inte kunnat förutspå, jämför avsnitt 2.4. Utifrån en sådan tolkning skulle konkursboet troligen alltid anses som upplöst utan möjligheter till partbehörighet.

Därutöver skulle formuleringen vara möjlig att tolka som att Högsta domstolen inte ansåg att den aktuella talan var av sådan beskaffenhet att den kunde anses vara tillgänglig för konkursboet, men att andra typer av processer kan motivera en annan bedömning. I tidigare praxis har ett konkursbo exempelvis ansetts behörigt att föra talan om bättre rätt till medel som var hänförliga till konkursegendom, se NJA 1946 s. 25 i avsnitt 3.5. I ett tingsrättsfall har ett konkursbo även ansett ha rätt att väcka talan om en påstådd fordran, se avsnitt 4.2. Konkursboet var tappande part i båda processerna, men ansågs inte desto mindre ha partsbehörighet. Ett tingsrättsavgörande har inget prejudicerande värde, men de båda avgörandena belyser att det inom ramen för gällande rätt har varit möjligt att tilldela upplösta konkursbon partsbehörighet.

En situation som skulle kunna utgöra ett undantagsfall som motiverar partsbehörighet är processer som har anknytning till det faktiska efterutdelningsförfarandet men som inte beror på att en efterutdelningsbar tillgång ska inhämtas. Utifrån utfallet i NJA 2007 s. 280 "Efterutdelningen i Håges Livs" och NJA 1988 s. 494, se avsnitt 3.6 och 4.2, borde det vara möjligt för konkursboet att erkännas partsbehörighet i processer som har en anknytning till efterutdelningsförfarandet eller vid frågor som rör själva konkursförfarandet. Ett exempel på sådana situationer är de processer som kan uppstå i samband med att konkursförvaltaren påkallar återvinning i efterutdelningsförfarandet, men där processen inte utgör en jävsprocess, jämför avsnitt 3.6. Liknande

situationer har generellt sett ansetts utgöra sådana undantag som accepterats i förhållande till upplösta konkursbolag, se avsnitt 4.3.2. Likt det upplösta konkursbolaget utgör konkursboet efter konkursens avslut ett upplöst rättssubjekt och resonemangen bör analogivis även anses tillämpliga vid efterutdelningsförfarandet. Som argumenterats för i avsnitt 4.4.3.3 bör konkursboet även anses ha partsbehörighet ifall ett beslut om att verkställa en begärd handräckning överklagas. Konkursboet kan därmed i åtminstone vissa fall vara part i rättegång och konkursens avslut utgör i sig inget hinder för att konkursboet behandlas som ett rättssubjekt av domstolen.

Det är dock inte lika klart vad som ska anses utgöra ett godtagbart undantagsfall i förhållande till processer som inte har anknytning till efterutdelningsförfarandet utan istället uppstår med anledning av att en efterutdelning kan aktualiseras om tillgången är i konkursförvaltarens besittning och kan omvandlas till likvida medel. Konkursboet har utifrån bestämmelserna om efterutdelning erkänts möjligheter att rättshandla efter konkursavslutet. Med anledning av efterutdelningsreglernas tillämpningsområde och de varierande typer av tillgångar som kan aktualisera en efterutdelning kan även ett behov av partsbehörighet uppstå, se avsnitt 3.8.2. Frågan är därmed om det utifrån konkursförfarandets huvudändamål och efterutdelningsförfarandets syfte kan tänkas finnas några situationer där det bör gå att väcka en talan.

Efterutdelningsförfarandet syftar till att säkerställa att värden som omfattades av konkursboets rätt kan tillställas borgenärerna, se avsnitt 3.8.2. Konkursegendomen utgörs som ovan visats av all egendom som tillhör eller tillfaller konkursgäldenären på grund av ett rättsförhållande som uppstått före konkursens avslut, se avsnitt 2.3. I syfte att inte förlänga konkursen för länge är det dessutom möjligt att avsluta en konkurs innan samtliga frågor är avgjorda, se avsnitt 3.3 och 3.4. Efter konkursens avslut måste det därmed finnas en möjlighet att säkerställa att konkursens huvudändamål kan få genomslag och att borgenärerna tillställs den egendom som omfattas av bestämmelserna om konkursegendom.

För att en talan ska kunna väckas bör det krävas att processföremålet är tillgängligt för konkursboet. Med tillgängligt avses i detta fall inte att processföremålet är fysiskt tillgängligt för konkursboet eftersom det är konkursförvaltarens omedelbara besittning, utan att talan måste vara av en sådan beskaffenhet att processen anses utgöra en avvecklingsåtgärd, jämför avsnitt 4.4.3.3.

För att en talan ska vara en sådan beskaffenhet att den anses utgöra en avvecklingsåtgärd skulle det troligen krävas att den materiella talan kan anses vara så pass säker att konkursförvaltarens åtgärd att väcka talan går att likställa med en indrivnings- eller realisationsåtgärd. Utifrån Högsta domstolens resonemang om att upplösta rättssubjekt kan ha ett anspråk på rättskydd som är tillräckligt starkt har ett upplöst rättssubjekt erkänts partsbehörighet i syfte att skydda en sedan tidigare domfäst fordran, se NJA 2001 s. 144 i avsnitt

4.3.2. På liknande sätt bör det vara möjligt att argumentera för att konkursboet ska anses behörigt att väcka en talan i situationer där rättsförhållandet redan står klart. Ponera att en fastställesetalan förs av konkursboet under det ordinarie konkursförfarandet i syfte att fastställa konkursboets bättre rätt till viss egendom eller motpartens skyldighet att utge skadestånd till konkursgäldenären. Konkursen avslutas innan dom meddelas. Efter konkursavslutet vinner domen laga kraft med utfallet att konkursboets fastställesetalan bifalls. I syfte att tillgängliggöra egendomen eller skadeståndsbeloppet till konkursboet och efterutdela dess värde till borgenärerna borde konkursförvaltaren mot bakgrund av argumenten för efterutdelningsförfarandet och konkursförvaltarens befogenheter ha rätt att väcka en fullgörelsetalan. Talans väckande borde utgöra en sådan åtgärd som omvandlar tillgången till utdelningsbara medel. På motsvarande sätt måste därmed konkursboet erkännas partsbehörighet. Rättsläget får dock anses oklart och det kommer potentiellt uppstå en mängd svåra gränsdragningar i rättstillämpningen framåt.

5 Avslutande och summerande analys

5.1 Inledande kommentar

I sammanfattning kan det konstateras att konkursens avslut är ett formellt avslut som innebär att rätten skiljer konkursärendet från sig och att konkursförvaltaren ska sluta vidta egna efterforskningsåtgärder. Avslutandet av konkursen hindrar inte att konkursboet vidtar rättshandlingar eller processrättsliga åtgärder därefter. Möjligheterna till och behoven av rättskapacitet och partsbehörighet är erkända i konkurslagen och dess förarbeten. Därmed finns ett behov av att erkänna konkursboets rättskapacitet och partsbehörighet i tre situationer; om en process pågår vid konkursens avslut, om en efterutdelning ska vidtas och om andra tvister än jävsprocesser uppstår som har anknytning till konkurs- eller efterutdelningsförfarandet.

5.2 Processer som pågår vid konkursens avslut

Att konkursen kan avslutas trots att processer inte är avgjorda skapar ett behov för konkursboet att erkännas partsbehörighet i syfte att säkerställa konkursförfarandets huvudändamål. Konkursförvaltaren har en befogenhet och skyldighet att bevaka konkursboets rätt även efter konkursens formella avslut. Det kan därmed konstateras att konkursboet kan erkännas partsbehörighet i processer som inte varit avslutade eller som överklagats vid konkursavslutet. Om en process avgörs efter konkursens avslut borde det mot bakgrund av konkursboets anspråk på rättsskydd och konkursens huvudändamål även vara möjligt för konkursboet att erkännas partsbehörig för att överklaga utfallet.

Därutöver bör det vara möjligt för konkursboet att erkännas partsbehörighet i syfte att överta eller inträda i processer som pågått vid konkursavslutet men som varit okända för konkursförvaltaren under konkursförfarandet. Okända processer är per definition pågående processer och partsbehörighet behövs för att säkerställa konkursens huvudändamål och tillvarata borgenärernas intressen.

5.3 Efterutdelningsförfarandet

Högsta domstolens avgörande i ”Skadeståndstalan efter konkursen” kan anses vara restriktivt i förhållande till vilken partsbehörighet det är möjligt att erkänna upplösta konkursbon, framför allt mot bakgrund av borgenärsintresset. Utfallet kommer troligen begränsa konkursförvaltarens möjligheter att tillgodose borgenärskollektivets intressen av att få maximal utdelning i konkursen. Eftersom konkursboets anspråk på rättsskydd inte kan tillgodoses på

grund av ett formellt hinder kan inte heller borgenärernas intresse av att få maximal ekonomisk utdelning i konkursen tillgodoses.

Det kan konstateras att konkursboet för det första bör kunna erkännas rättskapacitet i processer som har ett samband med avvecklingsåtgärderna. Exempelvis bör partsbehörighet föreligga i förhållande till processer som uppstår med anledning av att ett beslut om att verkställa en handräckning överklagas eller att andra processer än jävsprocesser uppstår i samband med efterutdelningsförfarandet. För det andra bör konkursboet erkännas partsbehörighet i förhållande till processer där talan är av en sådan beskaffenhet att processen anses utgöra en avvecklingsåtgärd. Som exempel borde konkursboet kunna erkännas partsbehörighet i en fullgörelsetalan, när konkursboets rätt redan fastställts i en fastställelsetalan.

Om konkursboet däremot vill hävda bättre rätt till viss egendom, tvista om en fordran eller på annat sätt driva en process efter konkursens avslut är konkursförvaltaren troligen begränsad till att sälja processföremålet. Att konkursförvaltaren har befogenhet att realisera efterutdelningsbara tillgångar följer redan av konkurslagens motiv. Befogenheten och behovet kräver även att konkursboet erkänns rättskapacitet så att konkursförvaltaren kan rättshandla på konkursboets vägnar.

Högsta domstolens restriktiva inställning till konkursboets partsbehörighet medför att det föreligger praktiska problem om den efterutdelningsbara tillgången inte består av likvida medel som är i konkursförvaltarens omedelbara besittning. Tolkningen riskerar att medföra att den praktiska tillämpligheten av efterutdelningsreglerna blir begränsad och att konkursens huvudändamål inte kan säkerställas. Likt Högsta domstolen gjort för upplösta konkursbolag bör det i kommande praxis vara möjligt att ta fasta på formuleringen att konkursboet som *utgångspunkt* saknar rättskapacitet och partsbehörighet efter konkursavslutet. En möjlighet att utröna vissa undantag finns redan nu i det överklagade tingsrättsavgörandet som nämnts i avsnitt 4.1.

En fråga som uppstår med anledning av slutsatserna ovan är huruvida erkännandet av rättskapacitet och partsbehörighet innebär att konkursen återupptas fullt ut, partiellt eller till och med betraktas som en ny konkurs samt vilka konsekvenser återupptagandet har för konkursgäldenären. Konkursgäldenärens rådighetsförbud innebär i förhållande till fysiska personer långtgående konsekvenser och det finns därmed ett behov av att undersöka i vilken utsträckning tredje kapitlet konkurslagen ska bli tillämpligt i den återupptagna konkursen. Om bestämmelserna är tillämpliga fullt ut kommer egendom som tillfaller konkursgäldenären under efterutdelningsförfarandet att utgöra konkursegendom. En potentiell lösning är att betrakta det ursprungliga konkursavslutet som brytpunkten för vilken egendom som anses tillhöra konkursboet. Med en sådan lösning skulle egendom som tillhör konkursgäldenären på grund av ett rättsförhållande som föregått konkursavslutet omfattas av den

återupptagna konkursen. Den återupptagna konkursen skulle därmed inte omfatta mer egendom än den ursprungliga konkursen och konkursgäldenären kan behålla rådigheten över övrig egendom. Problematiken ligger utanför uppsatsens syfte men är av intresse för vidare studier.

Ytterligare frågor har uppstått med anledning av undersökningen och det finns ett intresse av vidare studier i förhållande till flera aspekter. Exempelvis kan konkursförvaltarens befogenheter efter konkursavslutet vid de fall konkursboet saknar ett behov utredas, till exempel i förhållande till jävsprocesser. Även vad som händer om motparten överklagar en process som avgjorts efter konkursavslutet vore av intresse att utreda. I förhållande till efterutdelningsförfaranden är det därutöver av intresse att utreda huruvida egendom som ingått i konkursegendomen men som konkursförvaltaren inte förfogat över eller vidtagit några åtgärder med utgör en efterutdelningsbar tillgång.

Källförteckning

Offentligt tryck

Propositioner

Proposition 1975:6 Regeringens proposition om ändring i konkurslagen (1921:225) m.m. (cit. prop. 1975:6).

Proposition 1975:103 Regeringens proposition med förslag till ny aktiebolagslag, m.m. (cit. prop. 1975:103).

Proposition 1978/79:105 med förslag till ändring i konkurslagen (1921:225), m.m. (cit. prop. 1978/79:105).

Proposition 1986/87:90 om ny konkurslag. (cit. prop. 1986/87:90).

Proposition 1995/96:115 En ny lag om domstolsärenden. (cit. prop. 1995/96:115).

Proposition 2000/01:150 Likvidation av aktiebolag m.m. (cit. prop. 2000/01:150).

Proposition 2004/05:85 Ny aktiebolagslag. (cit. prop. 2004/05:85).

Proposition 2020/21:148 En effektivare konkurshantering. (cit. prop. 2020/21:148).

Utredningsbetänkanden

SOU 1944:10 Processlagberedningens förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m.m. (cit. SOU 1944:10).

SOU 1970:75 Utsökningsrätt X - Konkursgrunderna, gäldenärens legitimation, återvinning, kvittning, solidariska skuldförhållanden m.m. (cit. SOU 1970:75).

SOU 1971:15 Förslag till aktiebolagslag. (cit. SOU 1971:15).

SOU 1974:6 Förenklad konkurs m.m. (cit. SOU 1974:6).

SOU 1983:24 Ny konkurslag: Slutbetänkande av konkurslagskommittén. (cit. SOU 1983:24).

SOU 1983:60 Återvinning i konkurs: Delbetänkande av Kommissionen mot ekonomisk brottslighet. (cit. SOU 1983:60).

SOU 1987:10 Indrivningslag m.m. (cit. SOU 1987:10).

SOU 2000:62 Ny konkurstillsyn. (cit. SOU 2000:62).

SOU 2010:2 Ett samlat insolvensförfarande - förslag till ny lag, volym 1. (cit. SOU 2010:2 del 1).

SOU 2010:2 Ett samlat insolvensförfarande - förslag till ny lag, volym 2. (cit. SOU 2010:2 del 2).

Departementsserien 2019:31 Konkursförfarandet. (cit. Ds 2019:31).

Övrigt offentligt tryck

Bihang till riksdagens protokoll vid lagtima riksdagen i Stockholm år 1920, Samling 2, avdelning 2, band 2, *Förslag till konkurslag och till lag om ackordsförhandling utan konkurs äfvensom till andra därmed sammanhängande författningar afgvina af därtill utsedda kommitterade.* (cit. bihang till riksdagens protokoll år 1920).

Underdåniga förslag till konkurs-lag, samt förändrad lagstiftning i andra dermed sammanhang ägande ämnen, Sam. Rumstedt, Stockholm, 1859. (cit. 1859 års underdåniga förslag till konkurs-lag).

Otryckta källor

Croneman, Jessica, Jurist på Konkurstillsyn Jönköping/Malmö, Tillsynsmyndigheten vid Kronofogdemyndigheten, e-post <jessica.croneman@kronofogden.se>, 10 mars 2023. (cit. Mejlkonversation med Jessica Croneman, Jurist på Konkurstillsyn, 2023-03-10).

Litteratur

Agell, Anders: 'Rättsdogmatik eller konstruktiv rättsvetenskap' i: Frändberg, Åke och Göranson, Ulf och Håstad, Torgny (red.): *Festskrift till Stig Strömholm*, uppl. 1, Iustus Förlag AB, Uppsala, 1997, s. 35–62. (cit. Agell).

Andersson, Hans & Ehrstedt, Lars: 'Vårdplikt för tredje mans lösöre vid konkurser – en replik', *Svensk Juristtidning*, 2020, s. 649–659. (cit. Andersson & Ehrstedt).

Andersson, Sten, Johansson, Svante & Skog, Rolf: *Aktiebolagslagen: en kommentar* (14 juni 2022, Version 17, JUNO). (cit. Andersson, Johansson & Skog).

Bengtsson, Bertil: 'SOU som rättskälla', *Svensk Juristtidning*, 2011, s. 777–785. (cit. Bengtsson).

Benndorf, Fredrik, Morgell, Nils-Bertil & Ödén, Hans: *Vad händer vid konkurs?: en praktisk genomgång av konkursärendets olika skeden*, uppl. 1, Norstedts Juridik, Stockholm, 2019. (cit. Benndorf, Morgell & Ödén).

Berglund, Jörgen: 'Något om abandonering av konkursgäldenärens egendom', *Juridisk Tidskrift*, 1997/98, s. 40–47. (cit. Berglund).

Ekelöf, Per Olof, Edelstam, Henrik, Heuman, Lars & Pauli, Mikael: *Rättegång Första häftet*, uppl. 9, Wolters Kluwer, Stockholm, 2016. (cit. Ekelöf m.fl.).

Ekelöf, Per Olof, Pauli, Mikael & Edelstam, Henrik: *Rättegång Andra häftet*, uppl. 9, Norstedts Juridik, Stockholm, 2015. (cit. Ekelöf, Pauli & Edelstam).

Fitger, Peter, Sörbom, Monika, Eriksson, Tobias, Hall, Per, Palmqvist, Ragnar & Renfors, Cecilia: *Rättegångsbalken* (9 december 2022, Version 93, JUNO). (cit. Fitger m.fl.).

Grauers, Per Henning: *Person och avtal: en kortfattad inledning till person- och avtalsrätten*, uppl. 5, Liber, Stockholm, 2022. (cit. Grauers).

Gunnarsson, Åsa & Svensson, Eva-Maria: *Rättsdogmatik: som rättsvetenskapligt perspektiv och metod*, uppl. 1, Studentlitteratur, Lund, 2023. (cit. Gunnarsson & Svensson).

Gustafsson, Angelica: 'Avskrivning av konkurs på grund av bristande tillgångar KL 10:1, 2,4 och 5', *Juridisk Tidskrift*, 1996/97, s. 855–869. (cit. Gustafsson).

Heinestam, Bengt: *Likvidation: praktisk handbok för aktiebolag*, uppl. 5, Björn Lundén information, Näsviken, 2014. (cit. Heinestam).

Hellner, Jan: *Rättsteori: En introduktion*, uppl. 2, Juristförlaget, Stockholm 1994. (cit. Hellner).

Heuman, Lars: 'Kan aktieägare i ett konkursbolag åtkomma bolagets tvistiga tillgångar med förvaltarens medgivande?', *Juridisk Tidskrift*, 1992/93, s. 273–288. (cit. Heuman (1992/93)).

Heuman, Lars: *Specialprocess: utsökning och konkurs*, uppl. 8, Norstedts Juridik, Stockholm, 2020. (cit. Heuman (2020)).

Hjertstedt, Mattias: 'Beskrivningar av rättsdogmatisk metod: om innehållet i metodavsnitt vid användning av ett rättsdogmatiskt tillvägagångssätt' i: Mannelqvist, Ruth, Ingmanson, Staffan & Ulander-Wänman, Carin (red.): *Festskrift till Örjan Edström*, uppl. 1, Juridiska institutionen, Umeå universitet, Umeå, 2019, s. 165–173. (cit. Hjertstedt).

Håstad, Torgny: 'Abandonering – skriftligt referat', i: *Insolvensrättsligt forum 22–23 januari 1997: immaterialrätt och konkurs, abandonering, utvärdering av konkurslagstiftningen.*, Iustus, Uppsala, 1997, s. 58–72. (cit. Håstad (1997))

Håstad, Torgny, Björkdahl, Erika P., Brattström, Margareta & Zackariasson, Laila: *Civilrättens grunder*, uppl. 3, Iustus förlag, Uppsala, 2022. (cit. Håstad m.fl. (2022)).

Håstad, Torgny: 'Konkurser och processer. Konkursbos inträde i pågående rättegångar – debatt' i: Möller, Mikael & Jönzén, Jan (red.): *Insolvensrättsligt forum 2005*, uppl. 1, Iustus, Uppsala, 2006, s. 151–155. (cit. (Håstad (2006))).

Håstad, Torgny: *Sakrätt avseende lös egendom*, uppl. 6, Norstedts Juridik, Stockholm, 2000. (cit. (Håstad (2000))).

Jareborg, Nils: 'Rättsdogmatik som vetenskap', *Svensk Juristtidning*, 2004, s. 1–10. (cit. Jareborg).

Johansson, Svante: *Svensk associationsrätt i huvuddrag*, uppl. 13, Norstedts Juridik, Stockholm, 2022. (cit. Johansson).

Keller, Marek: *Konkurs och process*, Iustus förlag, Diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2020, Uppsala, 2020. (cit. Keller).

Kleineman, Jan: 'Rättsdogmatisk metod', i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.): *Juridisk metodlära*, uppl. 2, Norstedts Juridik, Lund, 2018, s. 21–46. (cit. Kleineman).

Lehrberg, Bert: *I aktiebolagens skymningsland: en studie rörande upplösta aktiebolags rättskapacitet, med beaktande även av rättsläget vid handlande för ett nybildat, ännu ej registrerat aktiebolag*, uppl. 1, Iustus, Uppsala, 1990. (cit. Lehrberg (1990)).

Lehrberg, Bert: *Praktisk juridisk metod*, uppl. 14, Iusté, Uppsala, 2022. (cit. Lehrberg (2022)).

Lennander, Gertrud, *Återvinning i konkurs*, uppl. 4, Norstedts Juridik, Stockholm, 2013. (cit. Lennander).

- Lindblom, Per Henrik: 'Civilprocessens grundprinciper de lege ferenda', *Svensk Juristtidning*, 2000, s. 105–155. (cit. Lindblom (2000)).
- Lindblom, Per Henrik: 'Processens funktioner – en resa i gränslandet' i: Strömholm, Stig, Frändberg, Åke, Göranson, Ulf & Håstad, Torgny (red.), *Festskrift till Stig Strömholm*, uppl. 1, Iustus, Uppsala, 1997, s. 593–632. (cit. Lindblom (1997)).
- Lindblom, Per Henrik: 'Tvekamp eller inkquisition? Reflektioner om straffprocessens samhällsfunktion och grundstruktur', *Svensk Juristtidning*, 1999, s. 617–655. (cit. Lindblom (1999)).
- Lindell, Bengt: *Civilprocessen: rättegång samt skiljeförfarande och medling*, uppl. 5, Iustus, Uppsala, 2021. (cit. Lindell).
- Lind, Johan: 'Högsta domstolen och frågan om doktrin och motiv som rättskälla', *Juridisk Tidskrift*, 1996/97, s. 352–370. (cit. Lind).
- Lindskog, Stefan: *Aktiebolagslagen 12:e och 13:e kapitlet Kapitalskydd och likvidation*, uppl. 2, Juristförlaget, Stockholm, 1995. (cit. Lindskog (1995)).
- Lindskog, Stefan: *Betalning: om kongruent infriande av penningkulder och andra betalningsrättsliga frågor* (2022, Version 3, JUNO). (cit. Lindskog (2022)).
- Lindskog, Stefan: *Lagen om handelsbolag och enkla bolag: en kommentar*, uppl. 3, Norstedts Juridik, Stockholm, 2019. (cit. Lindskog (2019)).
- Lindskog, Stefan: 'Om fattig mans rätt till rättegång – några synpunkter med anledning av NJA 2006 s. 420', i: Kleineman, Jan, Westberg, Peter & Carlsson, Stephan (red.): *Festskrift till Lars Heuman*, uppl. 1, Jure, Stockholm, 2008, s. 327–343. (cit. Lindskog (2008)).
- Malmborg, Leif: *Likvidation av aktiebolag: en kommentar till 25 kap. aktiebolagslagen*, uppl. 1, Jure, Stockholm, 2014. (cit. Malmborg).
- Mellqvist, Mikael: 'Abandonering en – insolvensrättslig essä', *Svensk Juristtidning*, 2020, s. 773–787. (cit. Mellqvist (2022)).
- Mellqvist, Mikael: 'Garanterad ersättning för rättegångskostnader', *Juridisk Tidskrift*, 2006/07, s. 416–423. (cit. Mellqvist (2006/07)).
- Mellqvist, Mikael: 'Konkursboet – Ett rätt suspekt rättssubjekt?' i: Edlund, Lars (red.): *Festskrift till Stefan Lindskog*, uppl. 1, Jure Förlag, Stockholm, 2018, s. 471–490. (cit. Mellqvist (2018)).

Mellqvist, Mikael: 'Litteratur', *Svensk Juristtidning*, 2021, s. 134–154. (cit. Mellqvist (2021)).

Mellqvist, Mikael: 'Omfattningen av abandonering enligt 3 kap. 9 § första stycket konkurslagen', *Juridisk Tidskrift*, 2020/21, s. 463–472. (cit. Mellqvist (2020/21)).

Mellqvist, Mikael: 'Rättens gång – vad är meningen', *Svensk Juristtidning*, Häfte festskrift 2016, s. 253–290. (cit. Mellqvist (2016)).

Mellqvist, Mikael & Welamson, Lars: *Konkurs och annan insolvensrätt*, uppl. 13, Wolters Kluwer, Stockholm, 2022. (cit. Mellqvist & Welamson).

Munck, Johan: 'Rättskällor förr och nu', *Juridisk Publikation*, Jubileumsnummer 2014, s. 199–208. (cit. Munck).

Möller, Mikael: 'Fem ämnen på Insolvensrättsligt forum och deras öden och äventyr' i: Möller, Mikael (red.): *Insolvensrättsligt forum 2009*, uppl. 1, Iustus, Uppsala, 2014, s. 18–26. (cit. Möller (2014)).

Möller, Mikael: *Insolvensrättsliga utlåtanden ett urval från åren 1989–2015*, uppl. 1, Wolters Kluwer, Stockholm, 2016. (cit. Möller (2016)).

Möller, Mikael: 'Konkurser och processer. Konkursbos inträde i pågående rättegångar – debatt' i: Möller, Mikael & Jönzén, Jan (red.): *Insolvensrättsligt forum 2005*, uppl. 1, Iustus, Uppsala, 2006, s. 155–159. (cit. Möller (2006)).

Nergelius, Joakim: 'Domstolarna, grundlagen och rättighetsskyddet – några reflektioner kring de senaste årens debatt och praxis', *Svensk Juristtidning*, 1997, s. 426–457. (cit. Nergelius).

Nordh, Roberth, *Rättegångshinder: om forum, talerätt, åtalsrätt m.m.*, uppl. 1, Iustus, Uppsala, 2008. (cit. Nordh).

Olsen, Lena: 'Rättsvetenskapliga perspektiv', *Svensk Juristtidning*, 2004, s. 105–145. (cit. Olsen).

Palmér, Eugène & Savin, Peter: *Konkurslagen (6 april 2023, Version 51, JUNO)*. (cit. Palmér & Savin).

Peczenik, Aleksander: 'Juridikens allmänna läror', *Svensk Juristtidning*, 2005, s. 249–272. (cit. Peczenik (2005)).

- Peczenik, Aleksander: 'Om den förvaltningsrättsliga forskningen och rättsdogmatiken', *Förvaltningsrättslig tidskrift*, 1990, s. 41–52. (cit. Peczenik (1990)).
- Peczenik, Aleksander: *Vad är rätt? Om demokrati, rättssäkerhet, etik och juridisk argumentation*, uppl. 1, Fritze Förlag, Stockholm, 1995. (cit. Peczenik (1995)).
- Ramberg, Christina: *Prejudikat som rättskälla i förmögenhetsrätten*, uppl. 1, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017. (cit. Ramberg).
- Renman, Hans: *Återvinning enligt 4 kap. konkurslagen: en process- och insolvensrättslig manual*, uppl. 3, Norstedts Juridik, Stockholm, 2020. (cit. Renman (2020)).
- Samuelsson, Joel & Melander, Jan: *Tolkning och tillämpning*, uppl. 2, Iustus, Uppsala, 2003. (cit. Samuelsson & Melander).
- Sandgren, Claes: *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: ämne, material, metod, argumentation och språk*, uppl. 5, Norstedts Juridik, Stockholm, 2021. (cit. Sandgren (2021)).
- Sandgren, Claes: 'Är rättsdogmatiken dogmatisk?', *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 2006, vol. 118, nr, 4–5, s. 648–656. (cit. Sandgren (2006)).
- Svensson, Eva-Maria: 'De lege interpretata – om behovet av metodologisk reflektion', *Juridisk Publikation*, Jubileumsnummer 2014, s. 211–226. (cit. Svensson).
- Söderlund, Jenny: 'Konkursgäldenärens talerätt i tillgångsfrågor – en uppsats om kommissionstalerätt och abandonering', *Svensk Juristtidning*, 2012, s. 85–115. (cit. Söderlund (2012)).
- Söderlund, Jenny: *Konkursrätten: om konkursboet ses som en association i tvångslikvidation med borgenärerna som medlemmar*, Iustus, Diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2009, Uppsala, 2009. (cit. Söderlund (2009)).
- Thorslund, Gunilla: 'Upplösta aktiebolags partshabilitet i skatteprocessen', *Skattenytt*, 2001, s. 689–696. (cit. Thorslund).
- Wahlberg, Lena: 'Begreppet lagtolkning', i: Dahlman, Christian & Wahlberg, Lena (red.): *Juridiska grundbegrepp: en vänbok till David Reidhav*, Studentlitteratur, Lund, 2019, s. 143–162. (cit. Wahlgren, L.).
- Wahlgren, Peter: 'Syfte och nytta med rättsvetenskapliga arbeten', *Svensk Juristtidning*, 2002, s. 293–303. (cit. Wahlgren, P. (2002)).

Welamson, Lars: *Konkursrätt*, uppl. 1, Norstedt, Stockholm, 1961. (cit. Welamson).

Zamani, Joseph: 'Konkursförvaltarens nyttomaximering och något om vårdplikten – replik', *Svensk Juristtidning*, 2020, s. 660–664. (cit. Zamani (2020)).

Zamani, Joseph: 'Konkursförvaltaruppdragets normer – om arvode, skadestånd och vård av annans lösöre', *Svensk Juristtidning*, 2019, s. 50–65. (cit. Zamani (2019)).

Österberg, Jessica: 'Svensk rättspraxis i associationsrätt 2001–2010', *Svensk Juristtidning*, 2019, s. 1125–1165. (cit. Österberg).

Övriga källor

Brottsförebyggande rådet (Brå): Översynen av lagstiftning mot organiserad och ekonomisk brottslighet, *Återvinningsregler vid konkurs*, PM 1982:5, LiberFörlag/Allmänna förl., Stockholm, 1982. (cit. Brå, *PM 1982:5*).

Justitiedepartementet, *Sammanställning av remissyttranden över kommissionens mot ekonomisk brottslighet delbetänkande (SOU 1983:60) Återvinning i konkurs*, upprättat 1984-09-13, diarienummer 3300-83. Tillgänglig på Riksarkivet i volym E1A:1456. (cit. Justitiedepartementet, *Sammanställning av remissyttranden*).

Kronofogdemyndigheten, *Slutrapport en mer rationell konkurshantering*, tillgänglig som pdf på <https://kronofogden.se/download/18.3a41ec6316a5814988a21a5/1557740833606/slutrapport_en_mer+rationell_konkurshantering.pdf> hämtad 2023-02-24. (cit. Kronofogdemyndigheten, *Slutrapport en mer rationell konkurshantering*).

Renman, Hans: 'Får konkursbo väcka skadeståndstalan efter avslutad konkurs?', *Lexnova Expertkommentarer*, 2023-02-14, tillgänglig på <<https://www.lexnova.se/expertkommentarer/far-konkursbo-vacka-skadestandstalan-efter-avslutad-konkurs>>, besökt 2023-03-23. (cit. Renman (2023)).

Rättsfallsförteckning

Högsta domstolen

NJA 1909 s. 422.

NJA 1946 s. 25.

NJA 1954 s. 421.

NJA 1966 C 541.

NJA 1968 C 520.

NJA 1974 s. 306.

NJA 1974 s. 584.

NJA 1976 s. 627.

NJA 1979 s. 700.

NJA 1982 s. 820 I.

NJA 1982 s. 820 II.

NJA 1988 s. 110.

NJA 1988 s. 374.

NJA 1988 s. 494.

NJA 1989 s. 383.

NJA 1990 s. 656 ”Återvinningstalan i Björns konkurs”. (cit. NJA 1990 s. 656).

NJA 1991 s. 682.

NJA 1996 s. 129.

NJA 1996 s. 459.

NJA 1998 s. 232.

NJA 1998 s. 390.

NJA 1998 s. 608.

NJA 1999 s. 131.

NJA 1999 s. 237.

NJA 2000 s. 144 ”Stockholm City Show Room”. (cit. NJA 2000 s. 144).

Högsta domstolen, beslut 2001-11-28 i mål Ö 3989-00. (cit. HD mål Ö 3989-00).

NJA 2001 s. 144.

NJA 2001 s. 805.

NJA 2003 s. 3.

NJA 2004 s. 561.

NJA 2004 s. 777.

NJA 2004 s. 836.

NJA 2005 s. 71.

NJA 2005 s. 417.

NJA 2006 s. 420.

NJA 2007 s. 280 ”Efterutdelningen i Håges livs”. (cit. NJA 2007 s. 280).

NJA 2008 s. 251.

NJA 2011 s. 306.

NJA 2011 s. 774.

NJA 2013 s. 304.

NJA 2013 s. 830.

NJA 2018 s. 602 ”Konkursbolagets skulder”. (cit. NJA 2018 s. 602).

NJA 2020 s. 832 ”Skattefordran i VLT:s konkurs”. (cit. NJA 2020 s. 832).

Högsta domstolen, beslut 2023-02-09 i mål Ö 3646-22, ”Skadeståndstalan efter konkursen”. (cit. HD mål Ö 3646-22).

Regeringsrätten

RA 1996 not. 192.

Hovrätterna

Hovrätten för Nedre Norrland, avgörande 1991-12-12 i mål Ö 96/91. (cit. HovR mål Ö 96/91).

RH 2015:25.

Hovrätten för Västra Sverige, avgörande 2022-05-11 i mål Ö 1720-22. (cit. HovR mål Ö 1720-22).

Svea hovrätt, protokoll 2022-05-24, aktilaga 5, i mål T 4885-22. (cit. HovR mål T 4885-22).

Tingsrätterna

Stockholms tingsrätt, avgörande 2022-03-18 i mål T 8370-20. (cit. TR mål T 8370-20).